

Regiobeeld

Regio Zaanstreek Waterland

Klik onderaan op een tabblab om te navigeren.

22 juni 2023

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

De regio Zaanstreek Waterland, gelegen in de provincie Noord-Holland, kenmerkt zich als een dynamische gemeenschap. Het is een landelijke regio bestaande uit zeven gemeenten met twee steden; Zaanstad en Purmerend. In deze steden woont meer dan twee derde van de, in totaal, 340.800 inwoners van de regio. De gemeenten verschillen ook in leeftijdsopbouw, de landelijke gemeenten vergrijzen meer. Daarnaast zijn er in de regio ook meer dan gemiddeld inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. Dit alles tezamen maakt Zaanstreek Waterland tot een diverse gemeenschap. De regio als geheel staat voor grote uitdagingen. De grootste hiervan zijn de vergrijzing en de arbeidsmarkt. Door de vergrijzing krimpt de arbeidsmarkt en de huidige mantelzorgers hebben straks zelf mantelzorg nodig. Het aantal mensen met chronische en ouderdom gerelateerde aandoeningen zal verder toenemen. De verschillende sectoren in de zorg, zoals de VVT, ziekenhuis, GGZ en de eerstelijns komen hierdoor onder nog grotere druk te staan. De toegankelijkheid van de zorg komt in het geding. Dit regiobeeld biedt ook aanknopingspunten om door te pakken op preventie en een gezond en veerkrachtig leven in Zaanstreek Waterland toegankelijk te maken voor elke inwoner. Dit is nodig om het (toekomstige) aantal zorgvragen te verminderen. Er is relatief veel eenzaamheid in de regio, met name onder vrouwen en inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond, ervaren de huidige mantelzorgers hoge druk, zijn er meer mensen

dan landelijk gemiddeld met overgewicht en wordt er minder dan gemiddeld gesport en bewogen. Daarbinnen zijn er grote verschillen tussen gemeentes. De rode lijn tussen deze verschillen wordt gevormd door het verschil tussen gemeente in landelijke en stedelijke gebieden. Ook binnen de gemeentes verschilt de problematiek soms op wijkniveau. Gezondheidsverschillen kunnen daardoor tussen wijken aanzienlijk zijn. Ketenaanpakken kunnen ingezet worden om het hoge aantal valincidenten te verminderen, bij te dragen aan welzijn, overgewicht terug te dringen bij volwassenen en kinderen, en de allerkleinsten een zo rijk mogelijke start te gunnen, de zwangerschapsbegeleiding start niet in alle gemeenten tijdig.

In de regio is er veel gebruik van de jeugdzorg. Het aantal jongeren met jeugdzorg ligt nu rondom het landelijk gemiddelde maar zal in 2040 met 12,4% zijn toegenomen en 5% hoger zijn dan landelijk gemiddeld. Het komt helaas vaak voor dat ouders onvoldoende betrokken zijn als hun kind jeugdzorg ontvangt.

Partijen in de regio herkennen het geschetste beeld van Zaanstreek Waterland. Ze werken er met elkaar al aan en er zijn in de regio verschillende overlegtafels waar partijen elkaar soms wel en soms niet vinden. Gezegd moet worden dat alle partijen de urgentie voelen om intensievere samenwerking op te zetten. Domein overstijgend integraal met elkaar de schouders er onder.

Belangrijkste conclusies

Op basis van de data en de gesprekken die we hebben gevoerd met professionals en burgers kunnen wij voor regio Zaanstreek Waterland zes punten destilleren die gezien kunnen worden als de zes concluderende speerpunten waar in regio Zaanstreek Waterland aandacht voor moet zijn. Alle punten zijn even belangrijk, er is geen sprake van prioritering op basis van volgorde. De punten zijn:

- 1. Vergrijzing omarmen, kansen benutten:** in Zaanstreek Waterland is de vergrijzing hoger dan landelijk gemiddeld
- 2. Zorg voor de zorgende; mantelzorg met aandacht:** de mantelzorgdruk in de regio is hoog en het potentieel neemt af
- 3. Werk in Zaanstreek Waterland:** Zaanstreek Waterland is een regio met hoge arbeidstekorten die in de toekomst verder zullen toenemen
- 4. Gezond en Veerkrachtig leven:** om de toename van zorgvragen te beperken moet de regio inzetten op fysieke en mentale gezondheid van inwoners
- 5. Samen groeien voor een krachtige jeugd:** de vraag naar jeugdhulp is (net als landelijk) in de regio hoog en in de toekomst zal de vraag sterk toenemen
- 6. Aandacht voor diversiteit tussen en binnen gemeente:** de regio bestaat uit diverse gemeentes met verschillende problematiek; maatwerk per gemeente is vereist

Inleiding

De regio en doel regiobeeld

Zaanstreek Waterland, gelegen in de provincie Noord-Holland, kenmerkt zich door een diverse en dynamische gemeenschap, pittoreske landschappen, charmante dorpen, waterwegen en industrieel erfgoed, zoals de historische Zaanse Schans. Het is een landelijke regio bestaande uit zeven gemeenten met twee steden. De regio heeft circa 340.800 inwoners. Waarvan er 157.170 in Zaanstad wonen en 92.240 in Purmerend. De overige inwoners wonen in de gemeenten: Edam - Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Waterland en Wormerland. De inwoners van Zaanstreek Waterland zijn divers en dynamisch. Ze zijn trots op hun lokale cultuur en gemeenschap en hechten waarde aan tradities. Binnen deze regio spelen verschillende uitdagingen en kansen op het gebied van gezondheid en zorg die een nauwgezette analyse en een integrale aanpak vereisen.

Het doel van het regiobeeld is om inzicht te verschaffen in de sterke punten van de gezondheid en zorg in Zaanstreek Waterland, evenals de knelpunten en uitdagingen waarmee de regio te maken heeft. Op basis van deze analyse zijn zes opgaven geformuleerd die gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit van leven en gezondheid van de inwoners en daarmee de toegankelijkheid van de zorg.

Het doorlopen proces

Begin mei zijn we gestart met het opstellen van het regiobeeld. Allereerst is er vanuit diverse (openbare) bronnen relevante data verzameld en geanalyseerd. Vervolgens zijn er interviews gehouden met een aantal geselecteerde (zorg)partijen uit de regio om deze data te duiden en het beeld ook vanuit dat perspectief aan te vullen. Niet alle (zorg) partijen konden omwille van de tijd geïnterviewd worden. Wij hebben geprobeerd een zo groot mogelijk deel te betrekken door hen op de hoogte te houden van het proces, concepten toe te sturen en een vragenuur te organiseren. Daarnaast zijn alle geïnteresseerde partijen uitgenodigd voor de presentatie van het uiteindelijke regiobeeld.

Leeswijzer regiobeeld

Het regiobeeld is een omvangrijk document dat een gedetailleerde analyse biedt van de gezondheidssituatie van de inwoners van Zaanstreek Waterland en de zorg in de regio. Om je weg te vinden in het regiobeeld en de belangrijkste inzichten te verkrijgen, is het handig om de volgende leeswijzer te hanteren:

- In het **Integraal Zorgakkoord** is afgesproken dat regiobeelden worden opgesteld op het niveau van de zorgkantorregio's.
- De **zorgkantorregio** Zaanstreek Waterland omvat de gemeenten; Purmerend, Zaanstad, Waterland, Wormerland, Edam - Volendam, Landsmeer, Oostzaan. Per 1 januari 2022 zijn de gemeenten Beemster en Purmerend samengevoegd tot de nieuwe gemeente Purmerend. Sommige bronnen, waar de data voor 1 januari 2022 verzameld is, bevatten nog aparte data voor Beemster en Purmerend. Sommige (zorg)partijen hebben een verzorgingsgebied dat zowel Zaanstreek Waterland als andere regio's omvat. Waar mogelijk is daar rekening mee gehouden in de totstandkoming van dit regiobeeld, echter blijft de zorgkantorregio het uitgangspunt.
- In Zaanstreek Waterland wordt het regiobeeld uitgewerkt in opdracht van **de gemandateerde gemeente Purmerend en Zilveren Kruis**. (Vertegenwoordigers van) Partijen en overlegtafels vanuit de regio vanuit het sociaal, gemeentelijk en zorgdomein zijn betrokken bij de uitwerking, hun input is meegenomen in dit document.
- Het document is tot stand gekomen op basis van de data uit het basisbeeld en is **verrijkt** met aangeleverde data door betrokken partijen en input vanuit interviews.
- Naast dit regiobeeld wordt door het Netwerk Acute Zorg regio Noord-Holland Flevoland het regiobeeld voor de acute zorg uitgewerkt; het zogeheten **ROAZ-beeld**. Op een aantal onderdelen wordt naar de bevindingen uit het ROAZ-beeld verwezen.
- Vervolgstappen na dit regiobeeld betreffen het uitwerken van **regioplannen** waarin specifieke transformatieopgaven en -plannen uitgewerkt worden.
- Dit is een **levend document**, wat betekent dat het ook in loop van de maanden nog aangevuld kan worden.

De zes conclusies

 Vergrijzing omarmen, kansen benutten

 Zorg voor de zorgende; mantelzorg met aandacht

 Werk in Zaanstreek Waterland

 Gezond en Veerkrachtig leven

 Samen groeien voor een krachtige jeugd

 Aandacht voor diversiteit tussen en binnen gemeente

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Zes conclusies

Op basis van de data en de gesprekken die we hebben gevoerd met professionals en burgers, destilleren wij voor regio Zaanstreek Waterland zes punten. Alle punten zijn even belangrijk, er is geen sprake van prioritering op basis van volgorde. De punten zijn:

- 1. Vergrijzing omarmen, kansen benutten:** in Zaanstreek Waterland is de vergrijzing hoger dan landelijk gemiddeld
- 2. Zorg voor de zorgende; mantelzorg met aandacht:** de mantelzorgdruk in de regio is hoog en het potentieel neemt af
- 3. Werk in Zaanstreek Waterland:** Zaanstreek Waterland is een regio met hoge arbeidstekorten die in de toekomst verder zullen toenemen
- 4. Gezond en Veerkrachtig leven:** om de toename van zorgvragen te beperken moet de regio inzetten op fysieke en mentale gezondheid van inwoners
- 5. Samen groeien voor een krachtige jeugd:** de vraag naar jeugdhulp is (net als landelijk) in de regio hoog en in de toekomst zal de vraag sterk toenemen
- 6. Aandacht voor diversiteit tussen en binnen gemeente:** de regio bestaat uit diverse gemeentes met verschillende problematiek; maatwerk per gemeente is vereist

Dit regiobeeld is, naast het analyseren van data, tot stand gekomen door het voeren van interviews. We willen ook aandacht hebben voor wat we hebben opgehaald uit deze gesprekken, omdat deze duiding geven aan de data in dit stuk. Daarnaast is niet alles in data te vangen en daarom is het narratief ook van belang.

Algemene beschouwing

In alle gesprekken die we hebben gevoerd, worden de uitdagingen die uit de data naar voren komen herkend. Uiteindelijk draait het allemaal om het toegankelijk houden van zorg; daarvoor dient er gefocust te worden op personele inzet, doorstroom van patiënten / cliënten en ingezet worden op zelfredzaamheid en welzijn van ouderen. Wat kan binnen de gemeenschap opgepakt worden, kan er een beroep gedaan worden op burgers? Om deze uitdagingen in de toekomst het hoofd te kunnen bieden, wordt het belang van integraal samenwerken benadrukt. Zowel tussen zorgprofessionals, tussen het sociaal domein en de zorg, maar ook met welzijnswerk. Om dit te realiseren is een aantal randvoorwaarden nodig (passende governance structuur, financiering en de mogelijkheid tot gegevensuitwisseling). Het doel is om de basis op orde te hebben en acties in te zetten die direct effect hebben. Parallel kan er nagedacht worden over transformatieplannen voor de lange termijn.

Wij lichten de zes concluderende speerpunten toe op basis van de verzamelde data en de gevoerde gesprekken met professionals en burgers. In de tekst wordt aangeduid waar gerelateerde data is terug te vinden. De overige bevindingen en aanbevelingen zijn naar voren gekomen tijdens de interviews.

1. Vergrijzing omarmen, kansen benutten

In regio Zaanstreek Waterland ligt de vergrijzing hoger dan in de rest van Nederland (65+ en 80+). Bij de ene gemeente is dit meer dan bij de andere, maar alle gemeentes, behalve Zaanstad, liggen boven het Nederlandse gemiddelde (ook sommige wijken in Zaanstad liggen boven het gemiddelde). Ook is er in de regio een hoog percentage alleenstaande ouderen en ouderen met dementie. Dit brengt uitdagingen met zich mee op diverse gebieden zoals; gezondheid, preventie en zorg. Ouderenzorg omvat verschillende aspecten van zorg, waaronder gezondheidszorg, huisvesting en sociale ondersteuning.

1.1 Investeren voor de oude dag

In de ouderenzorg is het lastig om personeel te vinden met de juiste opleiding én te behouden voor langere tijd. In 2032 zullen in de VVT sector in regio Zaanstreek Waterland de tekorten aan personeel het grootst zijn. Ook ligt het aantal ouderen dat een valongeval heeft doorgemaakt onder 65+ers en 80+ers in bepaalde gemeentes hoog (Oostzaan, Wormerland en Landsmeer). Door deze combinatie van ontwikkelingen zal de druk op de zorg toenemen. Er moet dus onder andere aandacht zijn voor valpreventie (ketenaanpak).

In de interviews komt naar voren dat het onderwerp wonen en ouderen aandacht verdient. Opvallend is dat ondanks het hoge percentage ouderen het aantal ouderen in de VVT (intramuraal, met wijkverpleging, in de ELV) lager is dan het Nederlands gemiddelde. Door vergrijzing is de doorstroom binnen verschillende zorgsectoren een aandachtspunt. Cliënten (bijvoorbeeld binnen de gehandicaptenzorg) worden ouder waardoor er meer plekken beschikbaar moeten komen. Daarnaast moet er kritisch gekeken worden naar het type woningen dat gebouwd wordt. Veel ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen, maar hebben wel behoefte aan aangepaste woningen en voorzieningen. Het is van belang dat er voldoende betaalbare en levensloopbestendige woningen beschikbaar zijn. Dit kan bijdragen aan het behoud van zelfstandigheid en het verminderen van eenzaamheid onder ouderen. Door de verschillen tussen populaties binnen de gemeentes zal op gemeenteniveau gekeken moeten worden welke woonvormen het meest passend en nodig zijn. Tevens wordt ook aangegeven dat het van belang is om te investeren in preventieve gezondheidszorg en welzijnsprogramma's voor ouderen.

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

18 19 21 58 59 73 81 84 93

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

1.2 Met spoed voor de zorg

Zaanstreek Waterland dient zich met spoed in gaan zetten voor de zorg. Deze sector staat in de nabije toekomst voor de uitdaging om de groeiende populatie, waaronder een steeds groter aandeel (kwetsbare) ouderen, passende zorg te bieden. Dit terwijl de medewerkers in alle sectoren al onder hoge druk staan en de zorgkosten snel stijgen. Vanwege de vergrijzing neemt het aantal ouderdomsgerelateerde aandoeningen binnen alle sectoren van de zorg toe. De capaciteit - balans tussen zorgvraag en zorgaanbod - knelt nu al. Dit is in de regio onder andere zichtbaar in de VVT, ziekenhuiszorg, GGZ en eerstelijns. De druk op de verschillende sectoren in de zorg vraagt dat we met spoed werk maken van het ondersteunen van de zorg voor de gezondheid van de inwoners van Zaanstreek Waterland.

De acute zorg - waar de toenemende druk door de vergrijzing en personeelstekort - zeer zichtbaar is, valt buiten scope van dit regiobeeld. Echter ouderen (60+) vormen circa 61% van de bezoekers van de spoedeisende hulpen in het land. Het aandeel SEH bezoeken binnen in leeftijdsklasse 75+ is 3% hoger voor de regio ZW (23%) in vergelijking tot het ROAZ totaal (20%). Hiermee zijn de opgaven in dit regiobeeld en het ROAZ-beeld aan elkaar verbonden. In dit regiobeeld wordt, vanwege het ROAZ-beeld, zeer beperkt ingegaan op de acute zorg.*

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

17 83 87 93 107 117 124 127

*Voor een uitgebreider beeld van de acute zorg wordt verwezen naar het ROAZ-beeld.

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

2. Zorg voor de zorgende; mantelzorg met aandacht

Het is opvallend dat het aantal inwoners dat gebruik maakt van de VVT (intramuraal wonen, wijkverpleging, ELV) onder het landelijk gemiddelde ligt. Gezien de hoge vergrijzing zou de afname zijn dat deze hoger zou liggen dan het Nederlands gemiddelde. Daaruit kun je opmaken dat er langer en meer voor naasten wordt gezorgd in de thuissituatie. In regio Zaanstreek Waterland zijn gemiddeld evenveel mantelzorgers in vergelijking met Nederland. Maar de druk op mantelzorgers ligt hoger. Van alle mantelzorgers is 19% van de volwassenen en 11% van de senioren tamelijk zwaar, tot zeer zwaar overbelast als mantelzorger. Voor volwassenen is dit hoger dan het percentage voor Nederland (14%). Ook zorgen mantelzorgers meer uren voor hun naaste met dementie; gemiddeld 47 uur per week (landelijk is dit 39). Daarnaast neemt door de vergrijzing het mantelzorgpotentieel de aankomende jaren enorm af wat naar verwachting extra druk op de zorg zal uitoefenen. Ook de stijging van de alleenstaande huishoudens is in Zaanstreek Waterland hoger vergeleken met de rest van Nederland.

Uit de gesprekken komt naar voren dat de druk op mantelzorgers ook wordt gemerkt binnen de ouderenzorg. Familieleden gaan lang door met verzorging van hun naasten. Eenmaal opgenomen is het lastig om familie betrokken te houden bij de zorg. Zij zijn blij dat dit nu uit handen wordt genomen. Echter ligt de druk op het personeel hoog.

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

23 43 44 45 127

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

3. Werk in Zaanstreek Waterland

Binnen alle sectoren in de zorg worden personeelstekorten ervaren, hierdoor is de druk op de professionals hoog, het werkplezier neemt af en het verzuim toe. De zorgvraag wordt hoger en complexer en er is minder personeel, Het beeld voor de toekomst van de arbeidsmarkt Zorg en Welzijn in de regio is niet positief. Er wordt geschat dat op basis van de ontwikkeling van de zorgvraag er naar waarschijnlijk 8100 meer medewerkers nodig zijn in de regio Zaanstreek Waterland dan er nu werken. Aan die vraag zal naar verwachting niet voldaan kunnen worden. Zaanstreek Waterland is een vergrijzende regio, het aandeel 55+ werknemers neemt in alle deelsectoren toe, behalve in jeugdzorg en sociaal werk. De VVT-sector is de grootste binnen de zorg met 32,7%. Hier zien we dan ook de grootste tekorten terug. Naast de VVT zijn binnen de ziekenhuiszorg, GGZ en gehandicaptenzorg de personeelstekorten het grootst in 2032.

Uit de gesprekken komt de roep om een andere manier van (samen) werken naar voren. Professionals kunnen niet meer doen, maar wel meer samen en daardoor effectiever. Er is behoefte aan meer verbinding tussen zorgorganisaties en tussen de zorg en het sociaal

domein. Om dit te realiseren en te bestendigen wordt aangegeven dat er gekeken moet worden naar andere financieringsvormen. Ook moet er doorgepakt worden met het inzetten van robotica / digitalisering en zal er ingezet moeten worden op het aantrekkelijker maken van werken in de zorg voor (toekomstig) professionals. Daarnaast zal er ook een beroep gedaan moeten worden op de burgers zelf om de zorgvraag aan te blijven kunnen; geef voorlichting wanneer iets een zorgvraag is en stimuleer dat er ook hulpvragen binnen de gemeenschap worden opgepakt. Er wordt aangegeven dat een samenwerking met welzijnswerk hierbij helpen (de nulde lijn). Zij kunnen een deel van de oplossing bieden waar de zorgprofessionals en andere partijen tegenaan lopen. Het issue is niet de capaciteit maar de beperkte financiering.

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

83 84

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

4. Samen groeien voor een krachtige jeugd

In Zaanstreek Waterland valt op dat een aantal indicatoren er op wijzen dat jeugdigen gemiddeld genomen kwetsbaarder zijn dan landelijk gezien.

Het aandeel jongeren met jeugdzorg ligt nu rondom het landelijk gemiddelde, maar zal in 2040 met 12,4% zijn toegenomen en 5 procentpunt hoger zijn dan landelijk gemiddeld. Kinderen, waarbij de ouders moeite hebben met rondkomen, kinderen, die niet bij beide ouders opgroeien en kinderen waarvan één of beide ouders laag zijn opgeleid scoren minder goed op mentaal welbevinden. Vooral in Zaanstad en Purmerend zijn er meer kinderen die in een dergelijke kwetsbaarheid opgroeien. Wat betreft gezonde leefstijl valt op dat het aandeel kinderen dat lid is van een sportvereniging in dezelfde gemeentes laag ligt. Ook als we kijken naar indicatoren voor een gezonde start in het leven, dan zien we dat zwangere vrouwen in Purmerend, Edam - Volendam, en Waterland minder begeleiding voor de 10e week van de zwangerschap ontvangen dan landelijk gemiddeld.

Professionals geven in de interviews aan dat deze ontwikkelingen leiden tot de ambitie om de omgeving van het kind, zoals school en vrije tijd, meer te gaan betrekken bij interventies. Ook is er de wens om steviger in te zetten op een integrale aanpak, waarbij op alle leefgebieden van het gezin, dus ook van de ouders, wordt ingezet.

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

36 55 64 70 138 139

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

5. Gezond en veerkrachtig leven

Inzetten op gezond leven is één van de belangrijkste aandachtspunten voor de regio voor de aankomende tijd, specifiek op de volgende thema's; overgewicht, eenzaamheid, roken en mentaal welbevinden. Het percentage inwoners in de regio met overgewicht ligt erg hoog en er wordt grotendeels niet aan de beweegnorm voldaan. Het percentage dat zich eenzaam voelt ligt erg hoog in de regio. 36% van jeugd in de regio geeft aan zich in de laatste 12 maanden soms tot altijd eenzaam te hebben gevoeld. Meer dan de helft van de jongvolwassenen in de regio geeft aan enigszins tot sterk eenzaam te zijn. Daarnaast ligt het percentage rokers in de regio hoger dan gemiddeld in Nederland. Ketenaanpakken zoals de Gecombineerde Leefstijlinterventie, ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en welzijn op recept kunnen meer ingezet worden om de (mentale) gezondheid van inwoners te verbeteren.

Ook het algemeen mentale welbevinden verdient aandacht. Regio Zaanstreek Waterland volgt de landelijke (negatieve) trend. Opvallend is het percentage jongvolwassenen dat wel eens tot vaak eraan denken om een einde te maken aan het leven. Daarnaast is

het percentage jongvolwassenen dat wel eens tot vaak suïcide gedachten heeft ook een stuk hoger dan het percentage volwassenen en senioren. Er is een verhoogde kans op psychische klachten te zien bij jongvolwassenen en volwassenen met name in Zaanstad en Oostzaan. Daarnaast hebben significant meer volwassenen in Zaanstreek Waterland een matig tot hoog risico op psychische klachten dan in heel Nederland.

GZ-partijen geven aan dat door de te lage capaciteit de druk op de toegankelijkheid erg hoog is. Een voorbeeld hiervan is de GGZ waarbij treeknormen ruimschoots niet behaald worden. De combinatie van een stijgend aantal zorgvragen, personeelstekorten, tekorten aan passende woonvormen, instroom-, doorstroom en uitstroom-problematiek zijn de voornaamste oorzaken hiervan.

Inzetten op preventie en het verminderen van eenzaamheid voorkomt een hogere zorgvraag. Professionals en burgers geven aan dat actief gekeken kan worden naar samenwerking met de nulde lijn om deze problematiek aan te pakken.

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

38 41 52 53 54 56 64 117 124

6. Aandacht voor diversiteit tussen en binnen gemeenten

De gemeenten binnen regio Zaanstreek Waterland zijn verschillend op tal van gebieden; doelgroepen, migratieachtergrond van inwoners, leeftijds- en inkomensverschillen. De rode lijn tussen deze verschillen wordt gevormd door het verschil tussen gemeenten in landelijke en in stedelijke gebieden. Dat betekent dat Purmerend en Zaanstad vaker afwijken van de overige gemeentes. Deze gemeentes vergrijzen minder. Ze kennen een populatie met diverse migratieachtergronden. Het aantal huishoudens dat alleenstaand of uit éénoudergezinnen bestaat, ligt hoger. Daarnaast kennen ze de grootste populatie die moeite heeft met rondkomen en ligt het percentage inwoners dat zich ernstig eenzaam voelt hoger in bepaalde wijken uit deze gemeentes. Het alcoholgebruik ligt lager dan in de overige gemeentes, maar het percentage rokers ligt hoger.

Los van deze rode draad kent iedere gemeente zijn eigen uitdagingen op andere vlakken; bijvoorbeeld valincidenten bij ouderen (Landsmeer, Oostzaan, Wormerland) en overgewicht (Edam - Volendam, Oostzaan, Purmerend en Landsmeer). Zorgwekkende zorgmijders worden aangeduid als aandachtsgroep waar op dit moment onvoldoende data over beschikbaar is.

Ook binnen de gemeenten verschilt de problematiek, vaak op wijkniveau. Gezondheidsverschillen kunnen daardoor tussen wijken aanzienlijk zijn en worden beïnvloed door verschillende factoren, waaronder sociaaleconomische, toegang tot gezondheidszorg en leefstijlkeuzes.

Er wordt in de gesprekken aangegeven dat er, vanwege de diversiteit tussen en binnen gemeenten, maatwerk nodig is. Dat betekent dat sommige onderwerpen in de ene gemeente aandacht verdienen en in de andere niet. Regiobreed samenwerken op die thema's is mogelijk (benut elkaars kracht en help de ander daar waar dat nodig is), maar niet per definitie noodzakelijk. Maatwerk binnen gemeente kan door de gezondheidsproblemen en -behoeften van specifieke wijken aan te pakken. Wijkgericht werken kan bijdragen aan het bevorderen van gezondheidsgelijkheid en het verminderen van gezondheidsverschillen tussen verschillende gemeenschappen.

Data en grafieken behorend bij bovenstaande conclusies vindt u op pagina's:

21 31 39 49 51 53 139 140-143

1. Kenmerken van de regio

Demografie

Sociale factoren

Gezondheid en leefstijl

IZA-doelgroepen

Fysieke omgeving

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Demografie

- Man- vrouw verhouding
- Bevolkingsontwikkeling
- Leeftijdsopbouw
- vergrijzing
- Aantal geboorten per jaar
- Demografische druk
- Huishoudens
- Migratieachtergrond

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

Man- vrouw verhouding

De man vrouw verhouding: 172.147 vrouwen en 167.714 mannen

Bevolkingsontwikkeling

Leeftijdsopbouw

Bevolkingsgroei is regionaal gezien gemiddeld hoger vergeleken dan met de rest van NL. Op regionaal niveau stijgt de bevolking naar verwachting met 11,8% in 2040. De bevolkingsgroei in grotere gemeenten Purmerend en Zaanstad neemt tot 2040 toe, terwijl deze in kleinere gemeenten Edam - Volendam en Oostzaan juist afneemt.

Vergrijzing en aantal geboortes

Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder stijgt iets naar 25,5% in 2040. Gemiddeld ligt dit percentage iets hoger dan het landelijke gemiddelde. Op gemeenteniveau laten Oostzaan, Wormerland en Edam - Volendam een sterkere stijging zien van 65-plussers dan het landelijk gemiddelde. In Zaanstad is het percentage naar verwachting juist aanzienlijk lager dan landelijk. Het aantal levend geboren kinderen laat in de regio Zaanstreek Waterland in de periode 2002 - 2021 een dalende trend zien, alhoewel deze iets herstelt in 2021. Op gemeenteniveau laat alleen in Landsmeer in de periode 2002 - 2021 een stijgende trend in het aantal levend geboren kinderen zien.

Demografische druk en prognose

De demografische druk is in de regio Zaanstreek

Waterland hoger dan gemiddeld in Nederland. Dit geldt voor alle gemeenten in de regio, alleen in Zaanstad is de demografische druk lager.

Huishoudens

Het totaal aantal huishoudens in Zaanstreek Waterland zal naar verwachting over de jaren harder stijgen dan in de rest van Nederland. Huishoudens met alleenstaanden en paren met kinderen stijgen ook harder dan het landelijk geschatte gemiddelde.

Migratieachtergrond

In Zaanstreek Waterland wonen in vergelijking met Nederland meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond: 17% tegenover 14%. In Edam - Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Waterland en Wormerland wonen relatief weinig mensen met een migratieachtergrond. In de gemeenten Purmerend en Zaanstad wonen juist relatief veel mensen met een migratieachtergrond.

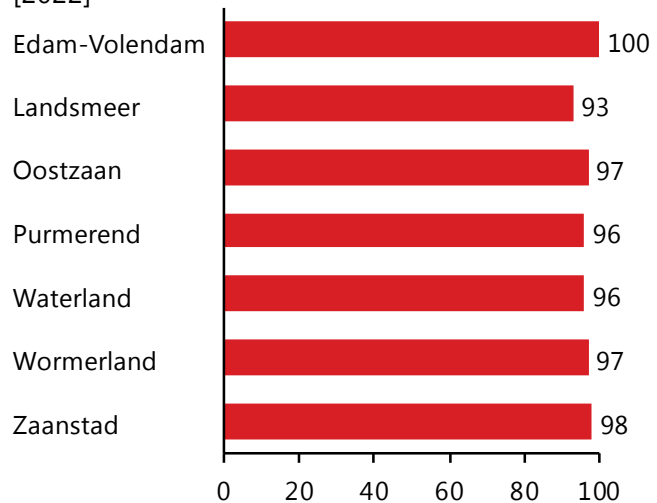
Belangrijkste conclusies

- Vergrijzing in de regio is hoger dan landelijk gemiddeld
- In Zaanstad, Purmerend, Waterland en Wormerland neemt het aantal alleenstaande huishoudens meer toe dan in de rest van Nederland
- Per gemeente verschilt het percentage inwoners met een migratieachtergrond. Afhankelijk daarvan is een op maat gemaakte preventieaanpak nodig om verschillende doelgroepen te bereiken

Verhouding man / vrouw

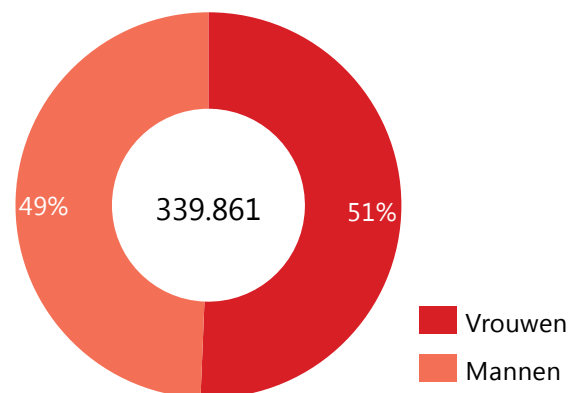
Aantal mannen per 100 vrouwen

[2022]

Bevolkingsaantal naar geslacht

[Aantal inwoners, 2022]

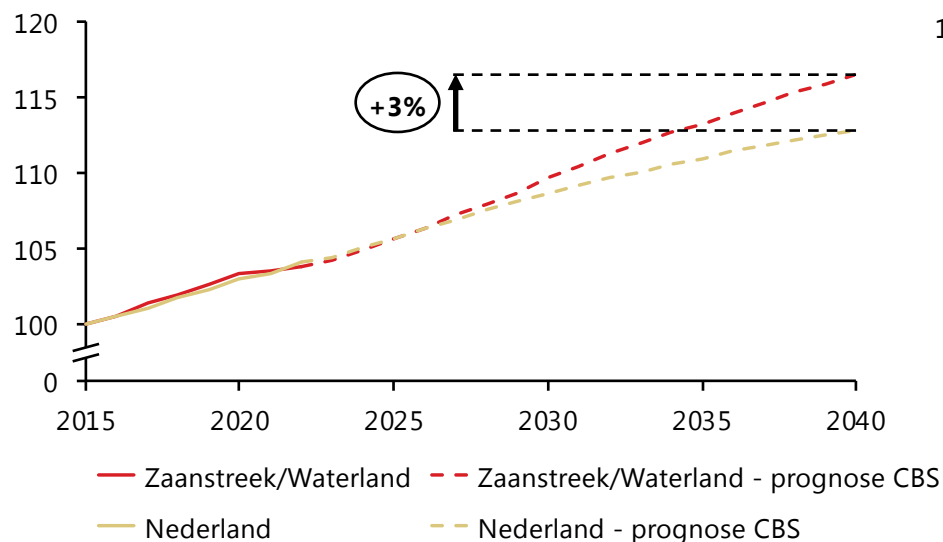
Bron: CBS

Bevolkingsontwikkeling en leeftijdsopbouw (1)

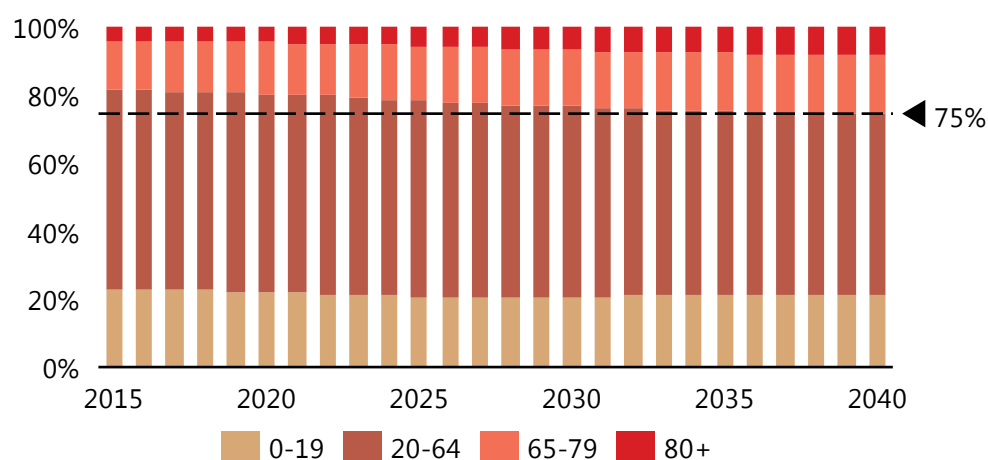
Bevolkingsontwikkeling

[Index 2022]

Leeftijdsopbouw Zaanstreek/Waterland

[Percentage, Primos-prognose]

- Het bevolkingsaantal stijgt naar verwachting van 342.110 in 2023, naar 382.460 in 2040; dit is een stijging van circa 11,8%
- De bevolkingsgroei in de zorgkantoorregio is sterker dan de gemiddelde bevolkingsgroei in Nederland

- In de periode 2023 - 2040 neemt in de regio Zaanstreek Waterland het aandeel inwoners van 65 - 79 jaar toe van 15,7% naar 17,1% en het aandeel van de groep inwoners ouder dan 80 jaar stijgt van 5,2% naar 8,4%
- Het aandeel inwoners van 20 - 64 daalt in de periode 2023 - 2040 van 57,9% naar 53,0%
- Het aandeel inwoners jonger dan 20 blijft met een lichte daling van 21,1% naar 21,5% relatief stabiel

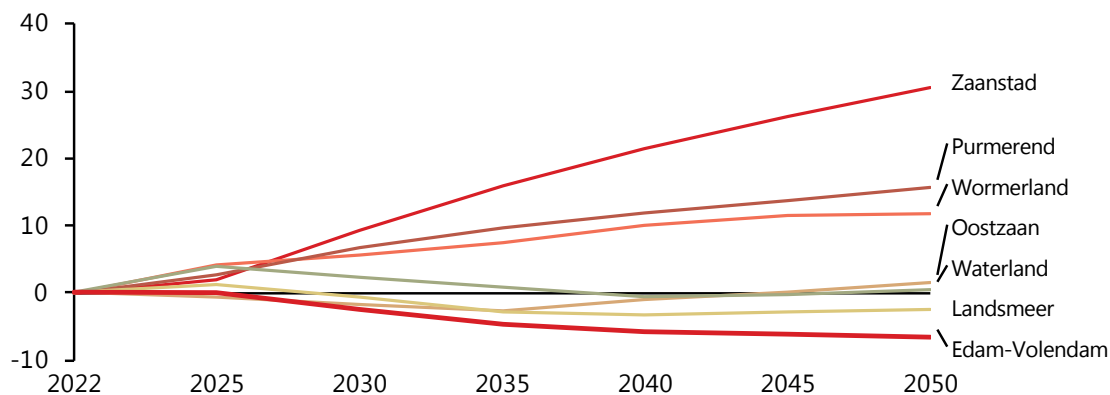
Bron: regiobeeld.nl

Bevolkingsontwikkeling gemeenteniveau (2)

Bevolkingsgroei per gemeente

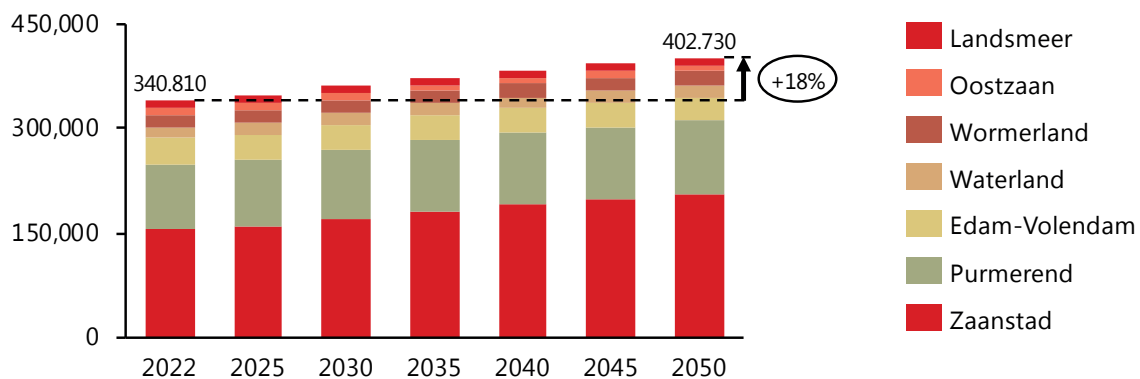
[Relatief, Primos prognose, 2022]

Zaanstreek Waterland is een harder dan landelijk groeiende regio, waarbij Zaanstad en Purmerend 70 - 75% van de totale populatie vertegenwoordigen

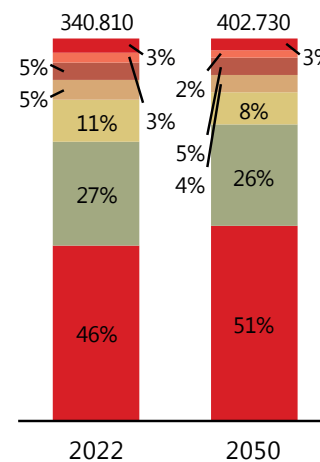
Bevolkingsgroei per gemeente

[Absoluut, Primos prognose, 2022]

Bevolkingsgroei per gemeente

[Percentage, Primos prognose, 2022]

Bron: ABF Research – Primos prognose 2022

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in de regio

Jeugdwet en Wmo

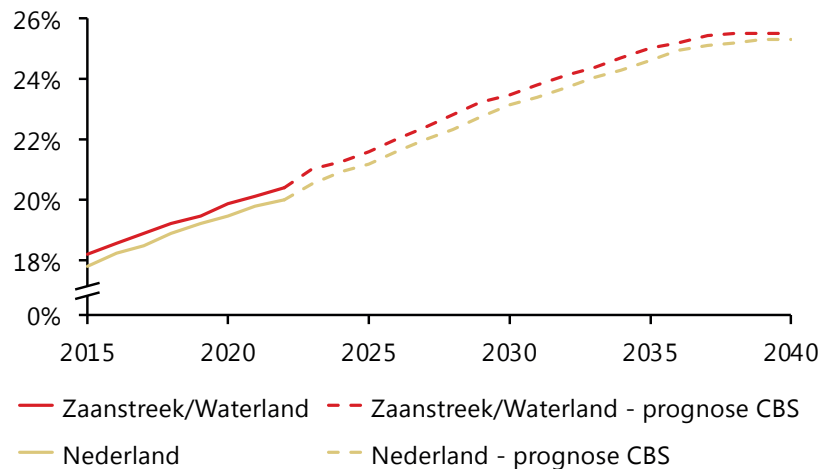
Preventie

Regionale samenwerking

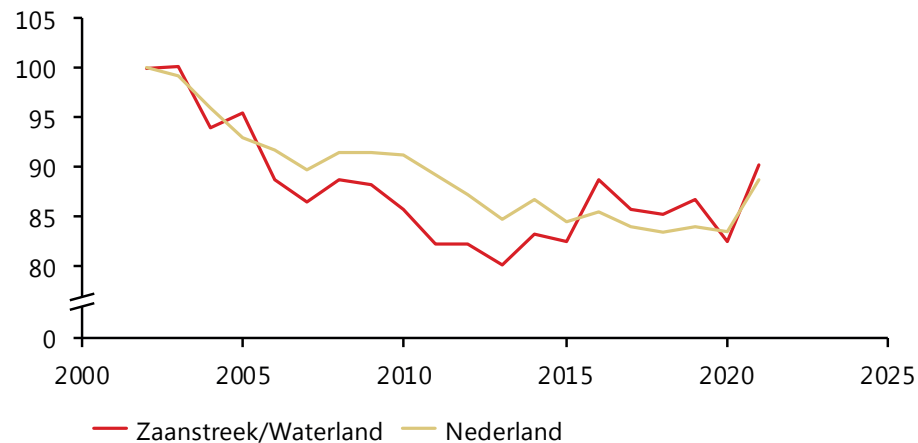
Colofon

Bevolkingsontwikkeling - vergrijzing en geboortes (3)

65 jaar en ouder [Percentage]

Trend in levend geboren kinderen [Index]

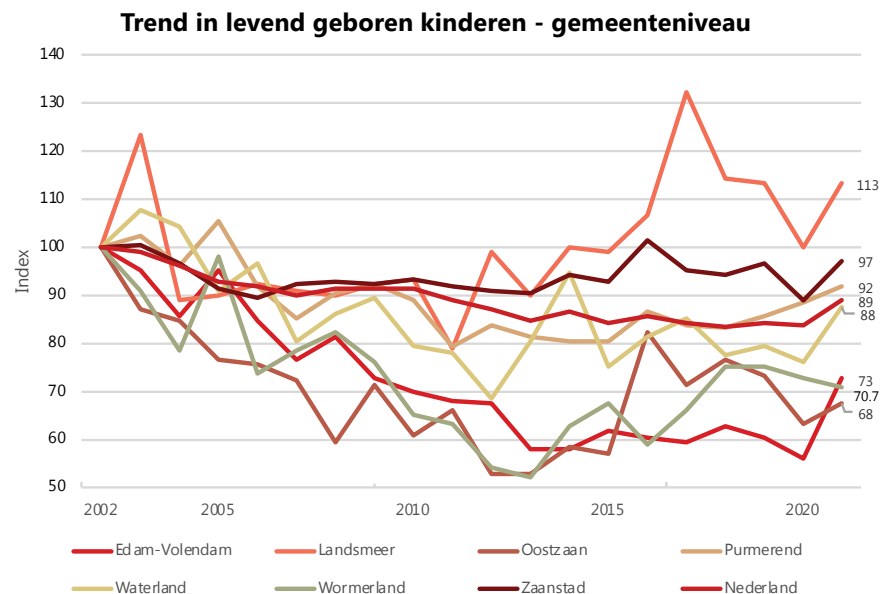
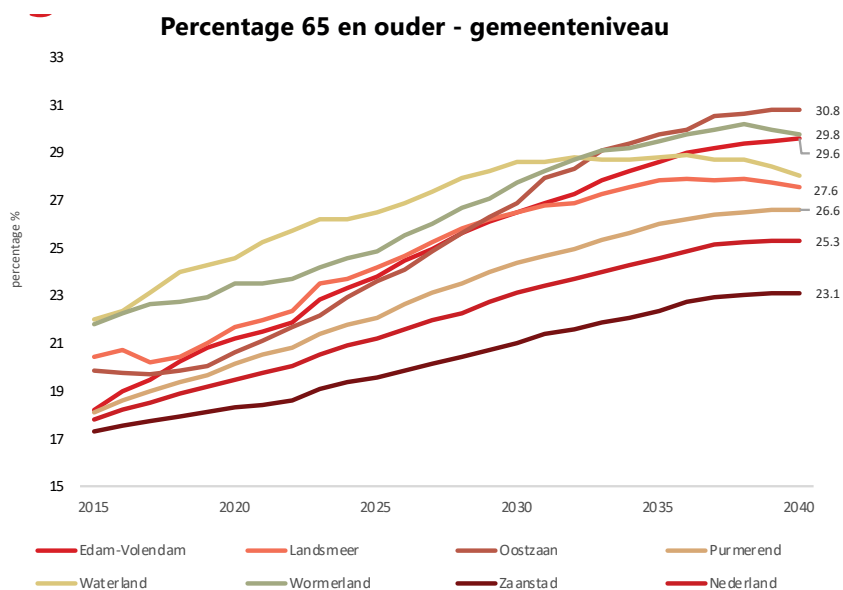

- Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder stijgt van 21,0% in 2023, naar 25,5% in 2040.
- Absoluut stijgt het aantal ouderen van 71.690 in 2023 naar 97.620 in 2040; een toename van 25.930 personen
- Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder ligt in de zorgkantoorregio Zaanstreek Waterland licht hoger dan het gemiddelde in Nederland

- Het aantal levend geboren kinderen laat in de regio Zaanstreek Waterland in de periode 2002 - 2021 een dalende trend zien. De daling komt grotendeels overeen met de gemiddelde trend in Nederland
- Het aantal levend geboren kinderen in de regio Zaanstreek Waterland bedroeg 3.440 in 2021

Bron: gezondheidscijfers.ggdzw.

Bevolkingsontwikkeling - vergrijzing en geboortes (4)

- Het percentage inwoners van 65 jaar en ouder stijgt in de meeste gemeenten in de regio sterker dan in de rest van Nederland
- Met name in Oostzaan (van 20,6% naar 30,8%), Wormerland (van 21,8% naar 29,8%) en Edam - Volendam (van 18,2% naar 29,6%) laat de prognose tot 2040 een sterke stijging zien
- Alleen in Zaanstad blijft het percentage inwoners van 65 en ouder lager dan het gemiddelde in Nederland

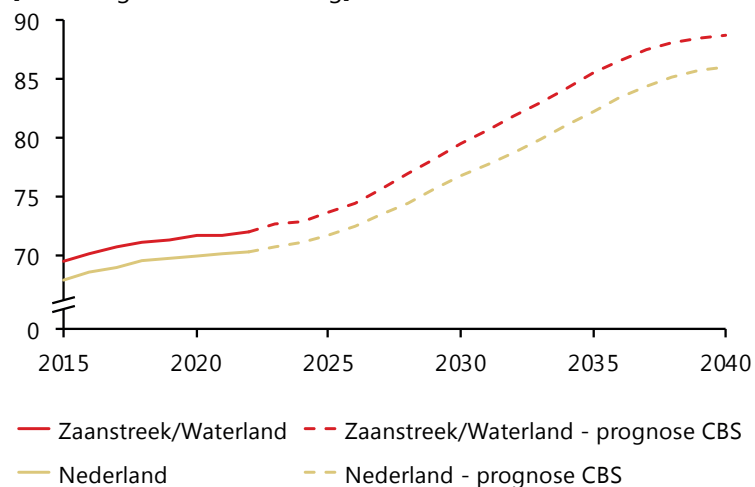
- Het aantal levend geboren kinderen laat alleen in Landsmeer in de periode 2002 - 2021 een stijgende trend zien
- In 2021 is er in alle gemeenten een stijging in de levend geboren kinderen te zien, behalve in Wormerland

Bron: gezondheidscijfers.ggdzw.

Demografische druk (1)

Demografische druk

[Percentage van de bevolking]

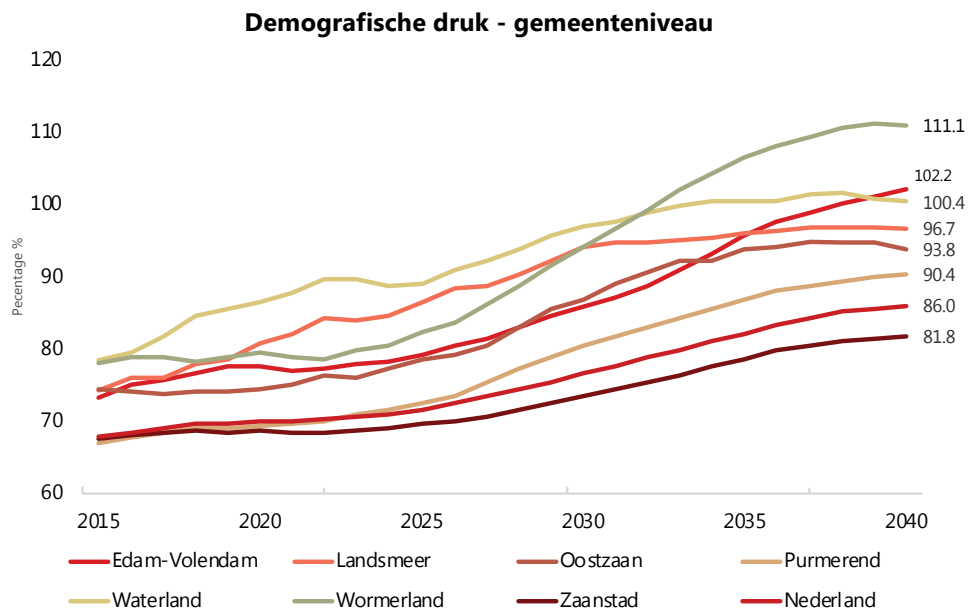

- De demografische druk in de regio Zaanstreek Waterland neemt in de periode 2023 - 2040 toe van 72,6% naar 88,7%
- De demografische druk is in de regio Zaanstreek Waterland hoger dan gemiddeld in Nederland
- De gemiddelde demografische druk regio Zaanstreek Waterland laat een vergelijkbare trend zien met de rest van Nederland
- De demografische druk in de gemeenten Zaanstad en Purmerend is gemiddeld lager dan in de andere gemeenten in Zaanstreek Waterland

Demografische druk geeft de verhouding aan tussen de som van het aantal personen van 0-19 jaar en 65 jaar of ouder en de personen in de zogenaamde 'productieve leeftijdsgroep' van 20-64 jaar. Het cijfer van de demografische druk geeft inzicht in de verhouding tussen het niet-werkende deel van de bevolking en het werkende deel van de bevolking.

Bron: regiobeeld.nl

Demografische druk – gemeenteniveau (2)

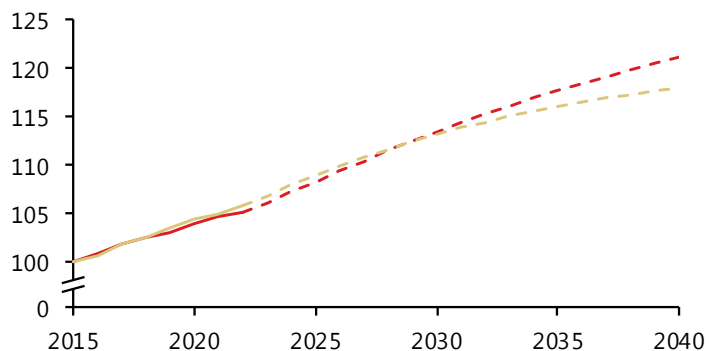
- De demografische druk is in de meeste gemeenten hoger dan in de rest van Nederland. Alleen in Zaanstad is deze lager
- De regio Zaanstreek Waterland laat een vergelijkbare trend zien met de rest van Nederland

Demografische druk geeft de verhouding aan tussen de som van het aantal personen van 0 - 19 jaar en 65 jaar of ouder en de personen in de zogenaamde 'productieve leeftijdsgroep' van 20 - 64 jaar. Het cijfer van de demografische druk geeft inzicht in de verhouding tussen het niet-werkende deel van de bevolking en het werkende deel van de bevolking.

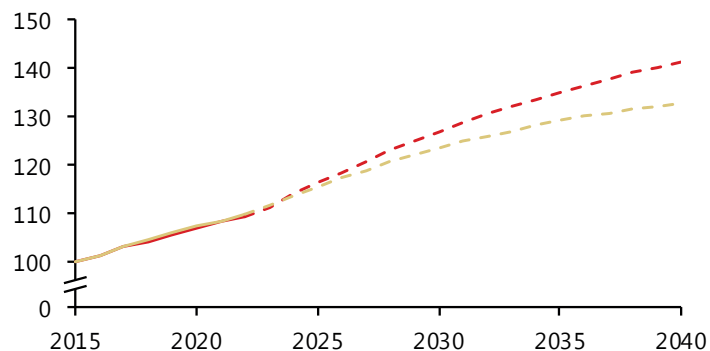
Bron: regiobeeld.nl

Huishoudens (1)

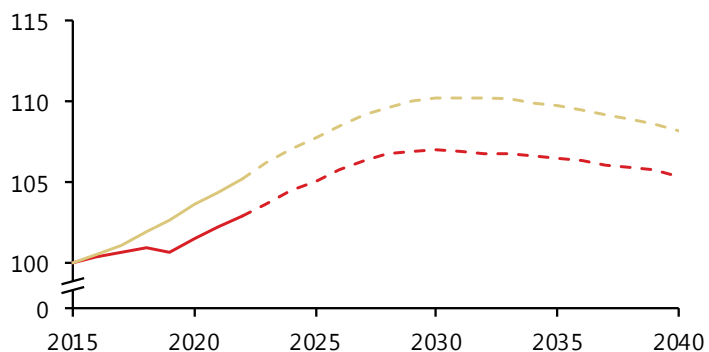
Huishoudens totaal [Percentage]

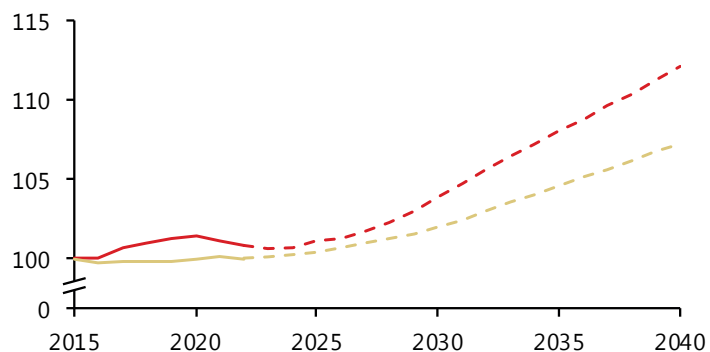
Huishoudens 'Alleenstaand' [Percentage]

Huishoudens 'Paar zonder kind(eren)' [Percentage]

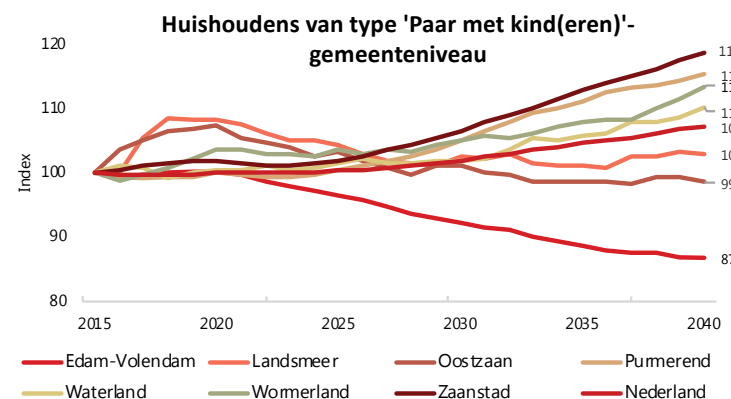
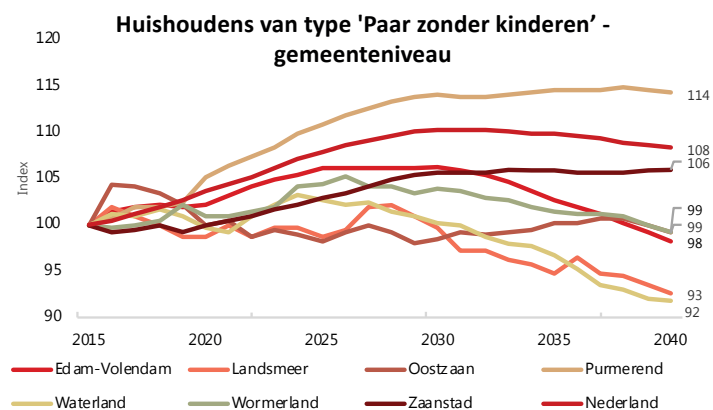
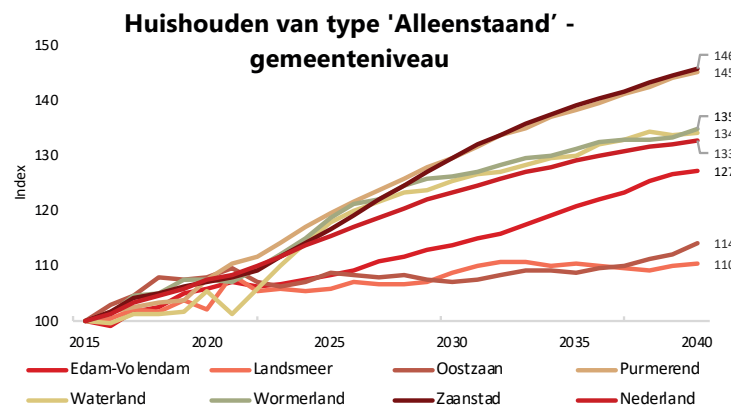
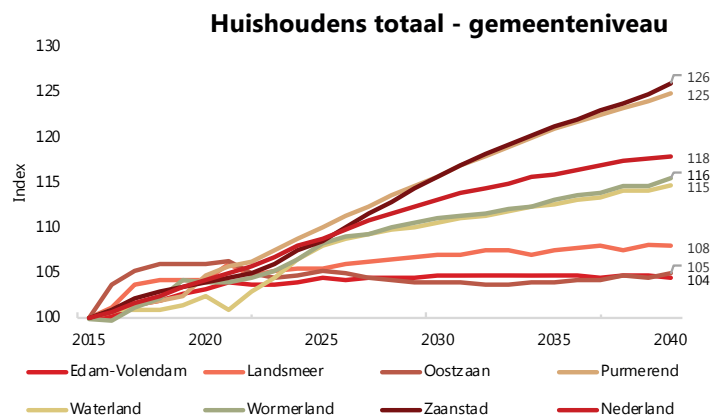
Huishoudens 'Paar met kind(eren)' [Percentage]

- Het totaal aantal huishoudens in Zaanstreek Waterland zal over de jaren harder stijgen dan in de rest van Nederland
- Absoluut stijgt het aantal huishoudens van 47.200 naar 66.660
- Ook de stijging van de alleenstaande huishoudens is in Zaanstreek Waterland hoger vergeleken met de rest van Nederland
- Er zijn relatief minder koppels zonder kinderen in Zaanstreek Waterland dan in de rest van Nederland. Daarnaast neemt het aantal huishoudens met koppels zonder kinderen over de jaren af
- Het aantal huishoudens met koppels met kind(eren) neemt wel over de jaren toe. Deze stijging is sterker dan in de rest van Nederland

Bron: regiobeeld.nl

Huishoudens – gemeenteniveau (2)

- Het totaal aantal huishoudens in Zaanstreek Waterland neemt met name in de grote steden Zaanstad en Purmerend toe. De stijging in deze steden is hoger dan in heel Nederland
- In Zaanstad, Purmerend, Waterland en Wormerland neemt het aantal alleenstaande huishoudens meer toe dan in de rest van Nederland
- In alle gemeenten neemt het aantal huishoudens met koppels zonder kinderen af, behalve in Zaanstad
- In Zaanstad, Purmerend, Waterland en Wormerland neemt het aantal huishoudens met koppels met kinderen geleidelijk toe. In Oostzaan en Edam-Volendam nemen deze huishoudens juist af

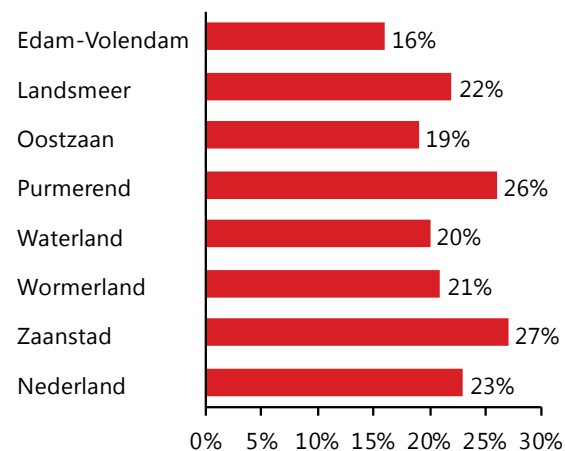
Bron: gezondheidincijfers.ggdzw.

Huishoudens - eenouderhuishoudens (3)

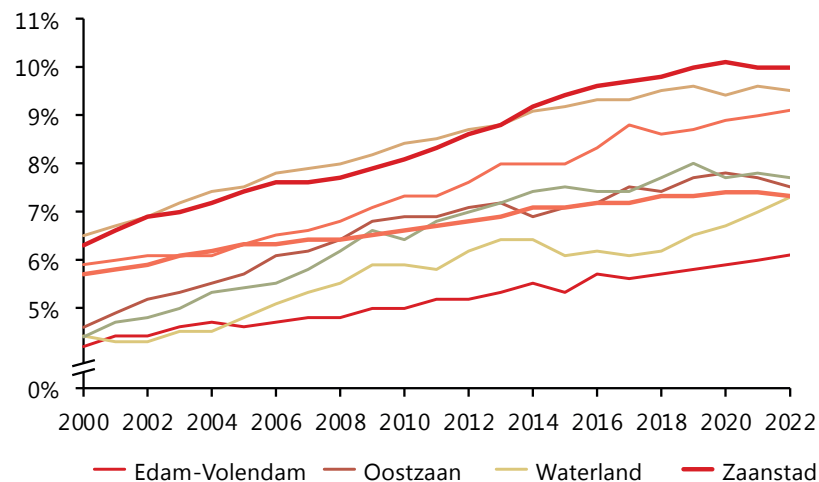
Eenouderhuishoudens

[Percentage van huishoudens met kinderen, 2022]

Eenouderhuishoudens

[Percentage van totaal huishoudens]

- In 2022 was 23% van alle huishoudens met thuiswonende kinderen in Nederland een éénouderhuishouden; op het adres staan een moeder of vader met één of meer kinderen ingeschreven
- In Purmerend en Zaanstad ligt het percentage éénouderhuishoudens hoger dan het landelijk gemiddelde.

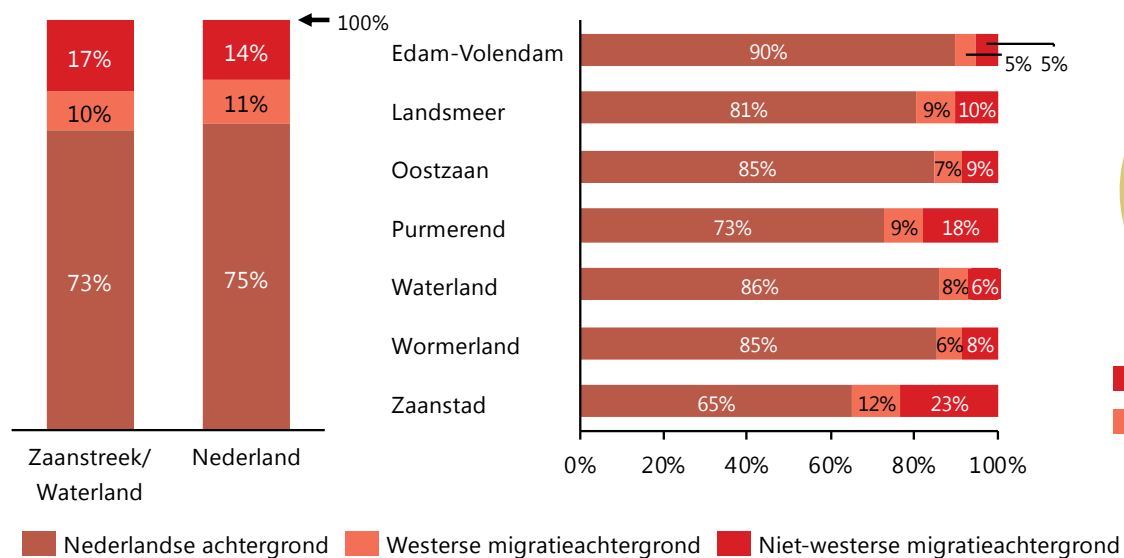
- Éénouderhuishoudens zijn de afgelopen 20 jaar in alle gemeenten in Zaanstreek Waterland toegenomen
- In alle gemeenten behalve Edam - Volendam en Waterland ligt het percentage éénouderhuishoudens hoger dan het landelijk gemiddelde. In Zaanstad is het aantal éénouderhuishoudens procentueel het meest gestegen van 6,3% in 2000 naar 10,0% in 2022. Ook in Oostzaan (van 4,6% naar 7,7%), Wormerland (van 4,4% naar 7,7%) en Landsmeer (van 5,9% naar 9,1%) is het aantal éénouderhuishoudens flink toegenomen

Bron: CBS

Huishoudens - eenouderhuishoudens (3)

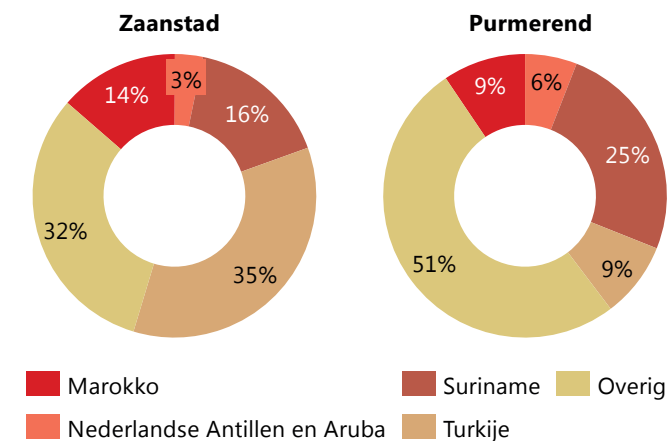
Bevolking naar migratieachtergrond

[Definitie CBS, 2022]

Herkomst niet-westerse achtergrond

[Definitie CBS, 2022]

In Zaanstreek Waterland wonen in vergelijking met Nederland meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond: 17% tegenover 14% (zie figuur hierboven). In Edam - Volendam, Landsmeer, Oostzaan, Waterland en Wormerland wonen relatief weinig mensen met een migratieachtergrond. In de gemeenten Purmerend en Zaanstad wonen juist relatief veel mensen met een migratieachtergrond. De grootste groep mensen met een niet-westerse migratieachtergrond in Zaanstad is afkomstig uit Turkije. In Purmerend komt de grootste groep mensen met een niet-westerse migratieachtergrond uit Suriname.

Bron: CBS

Sociale determinanten

- **Sociaal economische status**
  - SES-WOA
  - Lage SES
- **Inkomensverdeling & Mate van moeite met rondkomen**
- **Opgroeien**
- **Regie over eigen leven; zelfredzaamheid**
- **Eenzaamheid**
- **Mantelzorg(druk)**

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

Sociaal economische status

SES - WOA en lage SES: Voor alle gemeenten is de SES (op basis van SES - WOA scores) boven- of rond het Nederlands gemiddelde. Maar, binnen gemeenten zijn er grote verschillen tussen wijken. In Purmerend en Zaanstad heeft een aantal wijken een SES ver onder het Nederlands gemiddelde.

Inkomensverdeling & mate van moeite met rondkomen

Vergeleken met Nederland is de regio Zaanstreek Waterland relatief welvarend. Gemeenten Purmerend en Zaanstad zijn over het algemeen minder welvarend dan de overige gemeenten. In deze steden is het percentage inwoners dat moeite heeft met rondkomen ook het hoogst. Zaanstad heeft de meeste armoede en schulden. De meest recente data geeft onvoldoende weer welke invloed de huidige economische omstandigheden hebben.

Opgroeien

In alle gemeenten behalve Edam - Volendam en Waterland ligt het percentage éénouderhuishoudens hoger dan het landelijk gemiddelde. In Zaanstad is het aantal éénouderhuishoudens procentueel het meest gestegen. Het percentage zwangere vrouwen waarbij voor de 10e week begeleiding is gestart is 68,9% in de regio Zaanstreek Waterland versus 72,7% in Nederland. Purmerend en Edam - Volendam is opvallend minder vaak gestarte zwangerschapsbegeleiding voor de 10e week.

Het aantal voortijdige schoolverlaters ligt het hoogst in Purmerend en Zaanstad. Dit is gelijk aan het landelijke gemiddelde.

Regie over eigen leven; zelfredzaamheid

Het percentage inwoners dat matig of veel regie over het eigen leven ervaart is lager dan gemiddeld, waarbij deze percentages het laagst zijn in Zaanstad en Purmerend.

Eenzaamheid

Eenzaamheid is ver onder het gemiddelde van Nederland, maar nog steeds erg hoog. Eenzaamheid ligt hoger in stedelijke gebieden (Zaanstad en Purmerend). Dit sluit aan bij de algemene trend. Ernstige vorm van eenzaamheid ligt bij volwassenen en senioren het hoogst bij migranten met een niet-westerse achtergrond.

Mantelzorg(druk)

Het percentage mantelzorgers voor de regio Zaanstreek Waterland is gelijk aan dat van Nederland. Over het algemeen zijn er meer mantelzorgers in de kleine gemeenten. Volwassenen in de regio die mantelzorgers zijn, zijn vaker tamelijk zwaar, zeer zwaar tot overbelast dan in overige delen van Nederland (18% t.o.v. 14%) Gemiddeld zorgen mantelzorgers in regio Zaanstreek Waterland 47 uur per week voor hun naaste met dementie (landelijk is dit 39). Mantelzorg heeft een negatievere impact op hun sociale leven dan landelijk gemiddeld.

Belangrijkste conclusies

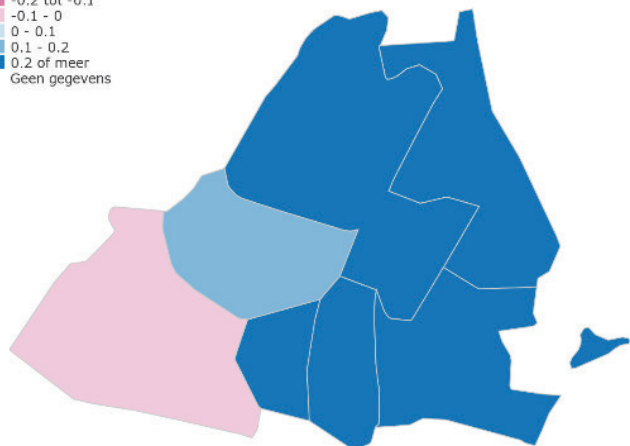
- Inkomensverdeling en mate van moeite met rondkomen verschilt per gemeente Purmerend en Zaanstad zijn minder welvarend dan de overige gemeentes
- Mantelzorgdruk in de regio is hoog. Door vergrijzing wordt de druk in de kleinere gemeentes hoger en kunnen er tekorten ontstaan. Het mantelzorgpotentieel neemt af
- Eenzaamheid in de regio ligt onder Nederlands gemiddelde, maar is nog steeds erg hoog. Ernstige eenzaamheid is het hoogst bij migranten met een niet westerse-achtergrond
- Percentage zwangere vrouwen waarbij voor de 10e week begeleiding is gestart is 68,9% in de regio Zaanstreek Waterland versus 72,7% in Nederland

Sociaal economische status: SES-WOA (1)

SES-WOA in 2019

Score

- DE SES - WOA score is de regio Zaanstreek Waterland ligt in de meeste gemeenten boven het landelijk gemiddelde
- Alleen in de gemeentes Zaanstad ligt de SES - WOA score op het landelijk gemiddelde

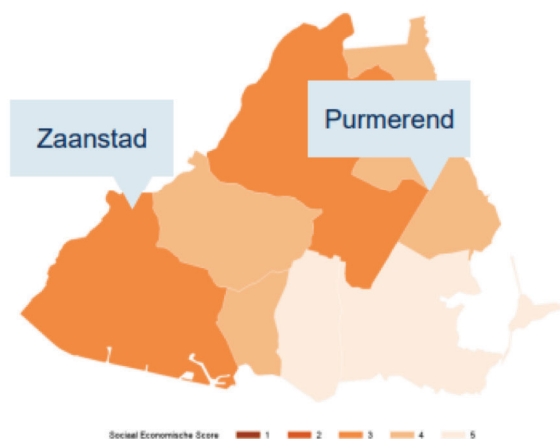
Deze kaart toont per gemeente in regio Zaanstreek Waterland de gemiddelde sociaaleconomische status (SES-WOA). De SES-WOA score is voor het eerst bepaald door het Centraal Bureau voor de Statistiek op basis van gegevens over financiële welvaart (W), opleidingsniveau (O) en recent arbeidsverleden (A) van de huishoudens in de betreffende regio. Een hogere score reflecteert een hogere sociaaleconomische status.

Bron: regiobeeld.nl

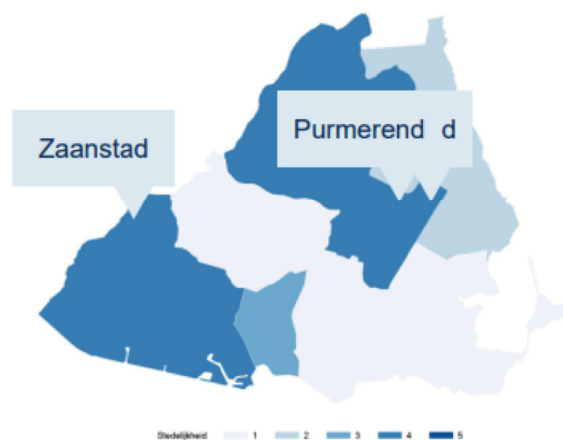
Sociaal economische status: lage SES (2)

Zaanstad en Purmerend hebben een lage SES en een hoge mate van stedelijkheid

Sociaal economische status (SES)¹
[SES per gemeente, 2018]

Stedelijkheid van de regio²
[Omgevingsadressendichtheid per gemeente, 2019]

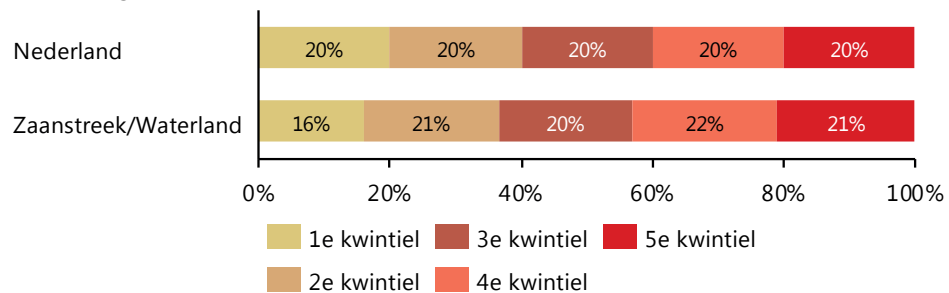

Bron: Zilveren Kruis

Inkomensverdeling en mate van moeite met rondkomen (1)

Inkomensverdeling

[Percentage, 2019]

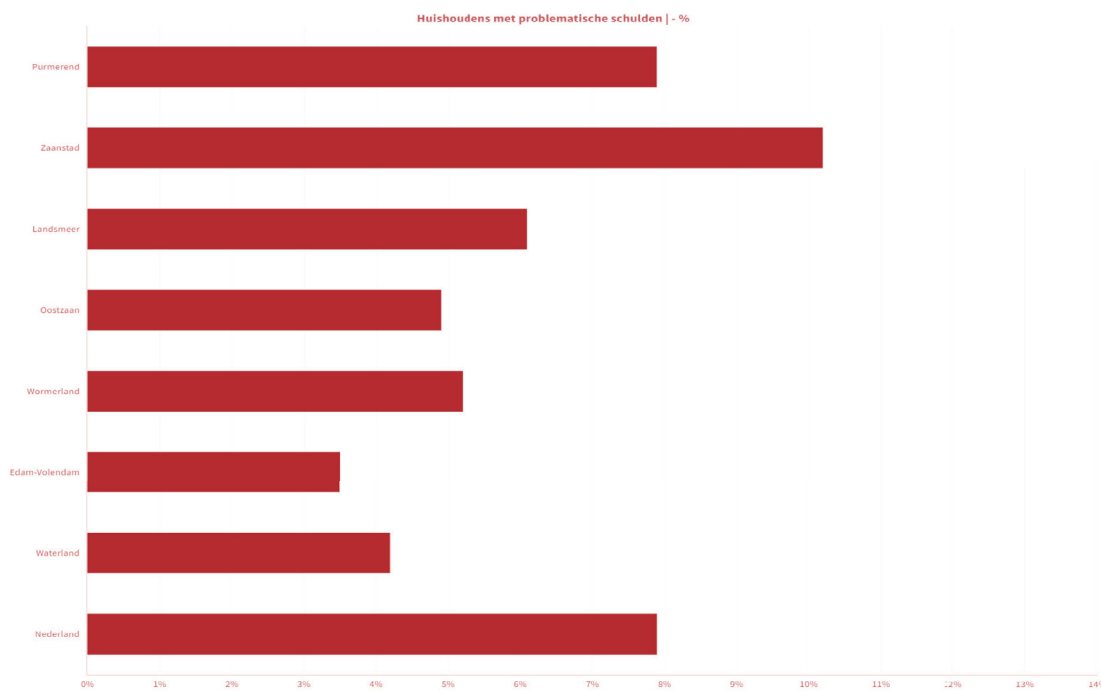

De regio Zaanstreek Waterland is een relatief welvarende regio. Er zijn meer mensen in het vierde en vijfde inkomenskwintiel en opvallend veel minder in het eerste inkomenskwintiel.

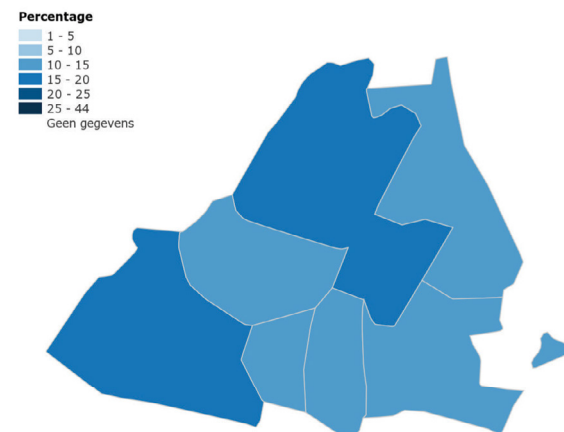
Bron: Inkomensstatistiek CBS

Inkomensverdeling en mate van moeite met rondkomen (2)

Huishoudens met problematische schulden [Percentage]

Moeite met rondkomen

- Zaandam en Purmerend kent de grootste populatie die moeite heeft met rondkomen
- Zaanstad kent de meeste huishoudens in armoede en / of met problematische schulden, Edam / Volendam de minste

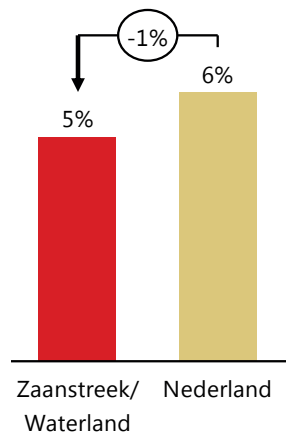
Bron: gezondheidscijfers.ggdzw, CBS

Inkomensverdeling en mate van moeite met rondkomen (3)

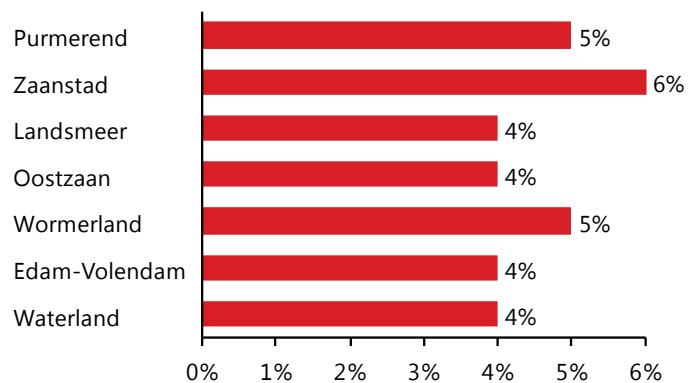
Kinderen in uitkeringsgezin

[Percentage, 2021]

Kinderen in uitkeringsgezin per gemeente

[Percentage, 2021]

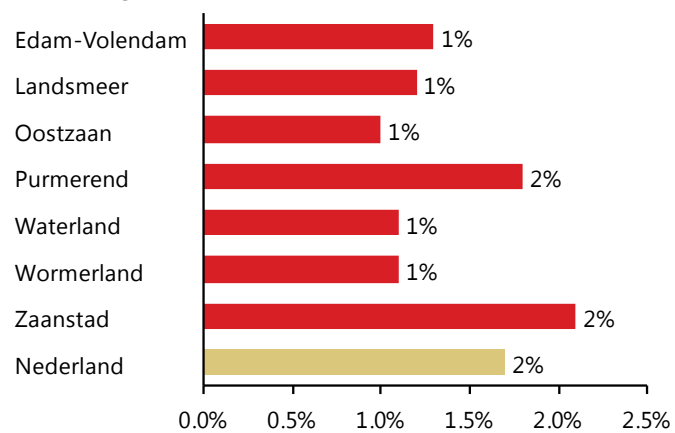
- Het percentage kinderen dat uit een uitkeringsgezin komt ligt lager dan het landelijke percentage
- De meeste kinderen in uitkeringsgezinnen komen uit Zaanstad. Dit percentage is gelijk aan het landelijke percentage

Bron: CBS, Jeugdmonitor

Opgroeien - voortijdige schoolverlaters (1)

Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)

[Percentage, 2019]

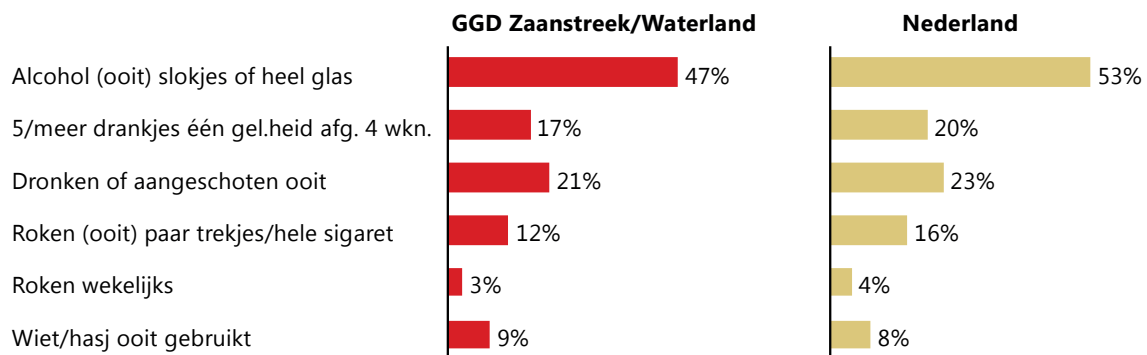

Het aantal voortijdige schoolverlaters ligt het hoogst in Purmerend en Zaanstad. Dit is gelijk aan het landelijke gemiddelde.

Bron: DUO, bewerking ABF

Opgroeien - middelengebruik (2)

Middelengebruik Jeugd [2021]

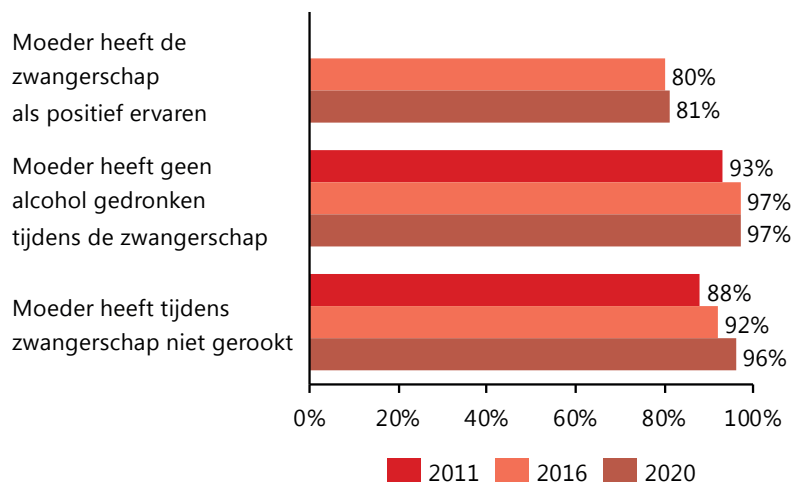
Het middelengebruik ligt percentueel op alle onderwerpen dicht bij het landelijke gemiddelde

Bron: Corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD'en en RIVM

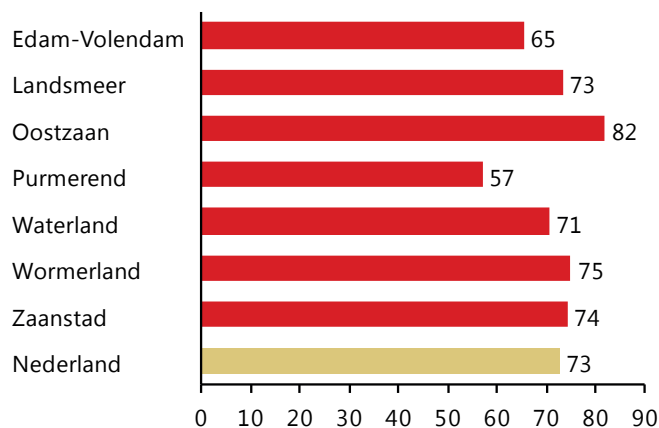
Opgroeien - kansrijke start (3)

Ervaringen moeder tijdens zwangerschap

[2020, Zaanstreek/Waterland]

Zwangerschapsbegeleiding gestart voor 10 weken van de zwangerschap [Per 100 geboortes, 2021]

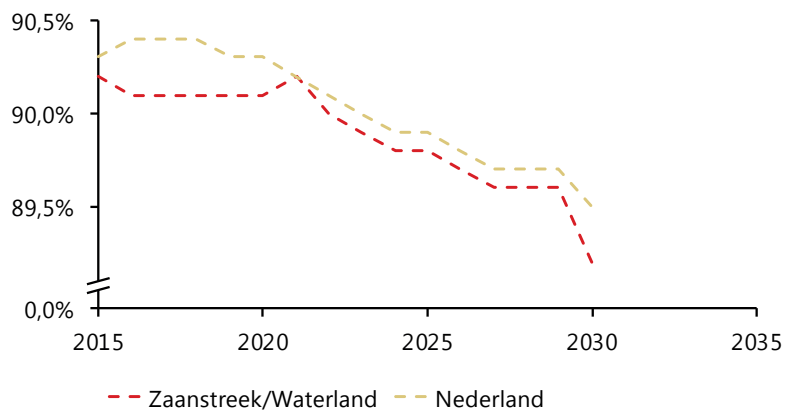
- In de regio Zaanstreek Waterland heeft in 2020 81% van de vrouwen de zwangerschap positief ervaren. Dat is iets hoger dan in 2016 toen dat 80% was
- Net als in 2016 drinkt 97% van de moeders in 2020 geen alcohol tijdens de zwangerschap
- Percentage zwangere vrouwen waarbij voor de 10e week begeleiding is gestart is 68,9% in de regio Zaanstreek Waterland versus 72,7% in Nederland
- Purmerend is de gemeente met het laagste aantal met 57,0%

Bron: GGZ Zaanstreek-Waterland, Gezondheidsmonitor kinderen 2020

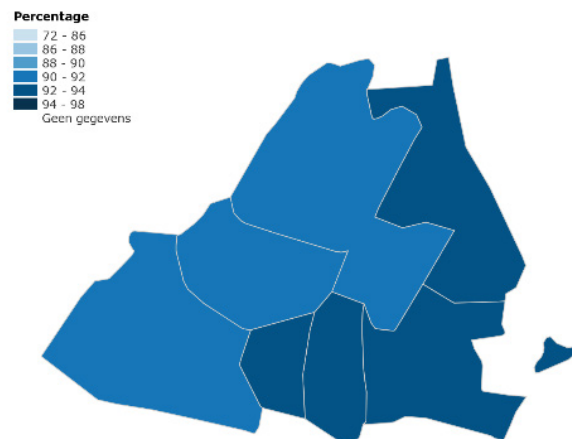
Regie over het eigen leven

Regie over het leven

[Leeftijd 20 jaar en ouder, prognose RIVM]

Sociaal kapitaal: Matig/veel regie over eigen leven

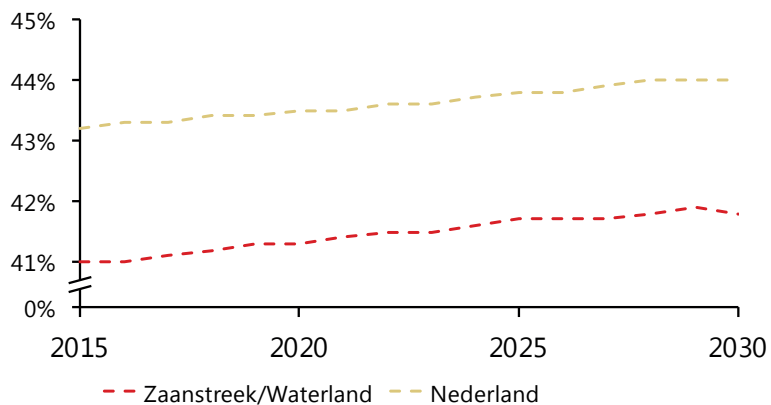
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder dat regie over het eigen leven heeft, ligt lager dan het gemiddelde in Nederland
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder dat regie over het eigen leven heeft, laat een dalende trend zien

Bron: regiobeeld.nl

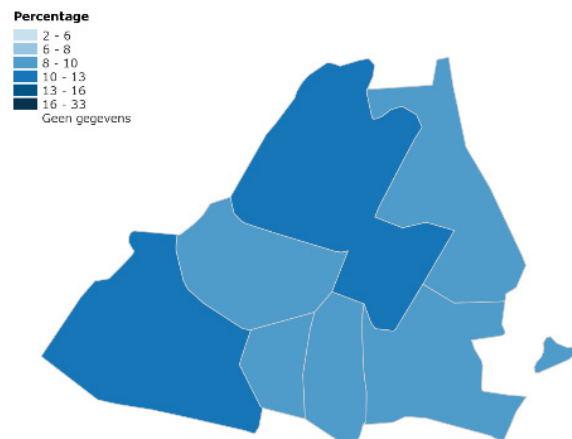
Eenzaamheid – volwassen en senioren (1)

Eenzaamheid onder 20 jaar en ouder

[Leeftijd 20 jaar en ouder, prognose RIVM]

Sociaal kapitaal: Ernstig/zeer ernstig eenzaam

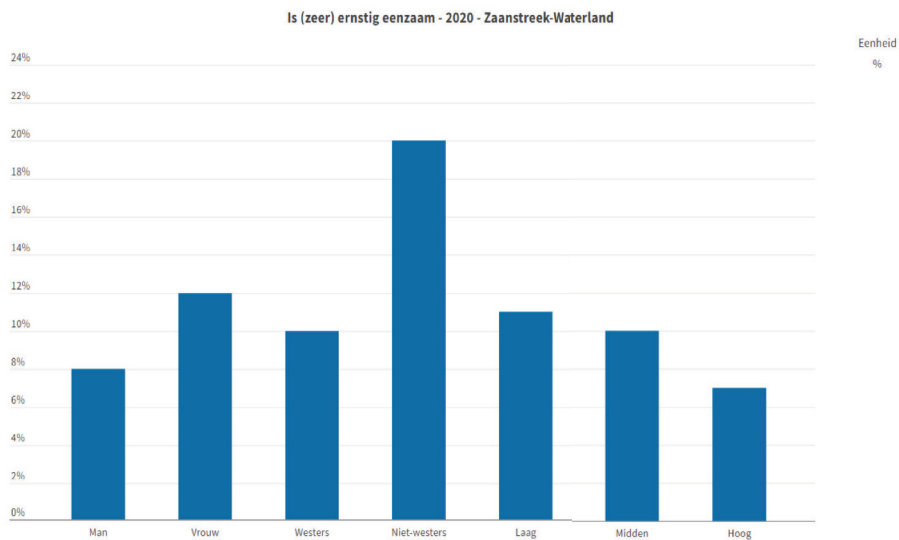
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder waarbij sprake is van eenzaamheid, ligt in de regio Zaanstreek Waterland lager dan het gemiddelde in Nederland
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder waarbij sprake is van eenzaamheid, laat een licht stijgende trend zien

Het percentage inwoners van 20 jaar waarbij sprake is van ernstige of zeer ernstige eenzaamheid, ligt hoger in de stedelijke gebieden. Echter wijken deze percentages maar enkele procentpunten af.

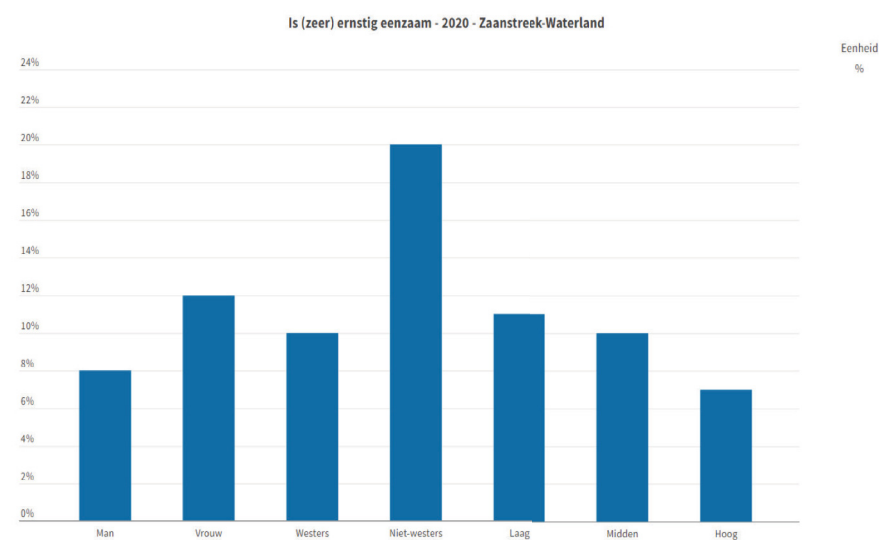
Bron: regiobeeld.nl

Eenzaamheid (ernstig) – volwassenen en senioren (2)

Is (zeer) ernstig eenzaam volwassenen - subgroepen

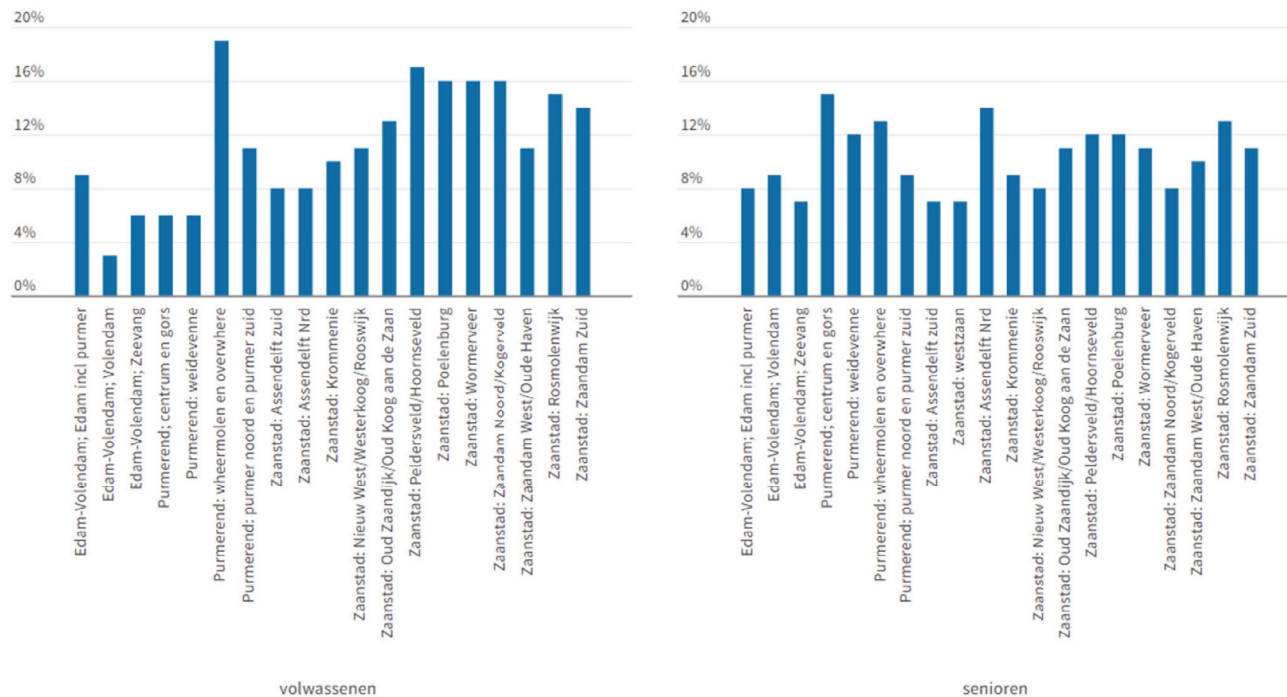

Is (zeer) ernstig eenzaam senioren - subgroepen

Eenzaamheid – volwassenen en senioren (3)

Is (zeer) ernstig eenzaam - 2020 - Wijk

- Bij volwassenen varieert het percentage inwoners dat (zeer) ernstig eenzaam is op wijkniveau. Dit percentage is het laagst in Volendam (3%) en het hoogst in Purmerend Wheermolen en Overwhere (19%)
- Bij de senioren zijn de verschillen minder groot

Bron:

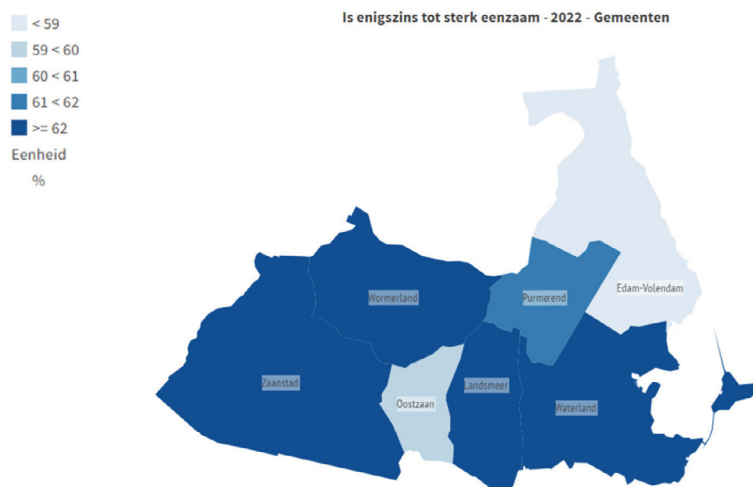
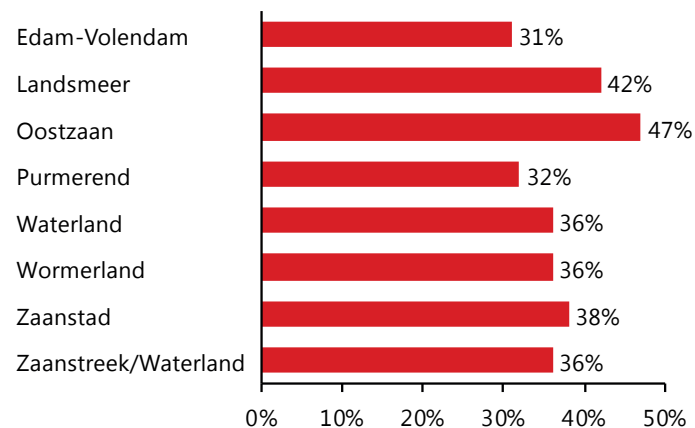

Eenzaamheid – jeugd en jongvolwassenen (4)

Eenzaamheid onder jeugd

[Percentage]

36% van jeugd in de regio geeft aan zich in de laatste 12 maanden soms tot altijd eenzaam te hebben gevoeld. De percentages per gemeente liggen dicht bij elkaar en variëren van 31% in Edam - Volendam tot 47% in Oostzaan

Meer dan de helft van de jongvolwassenen in de regio geeft aan enigszins tot sterk eenzaam te zijn. De percentages per gemeente liggen dicht bij elkaar en variëren van 58% in Edam - Volendam tot 63% in Landsmeer en Waterland

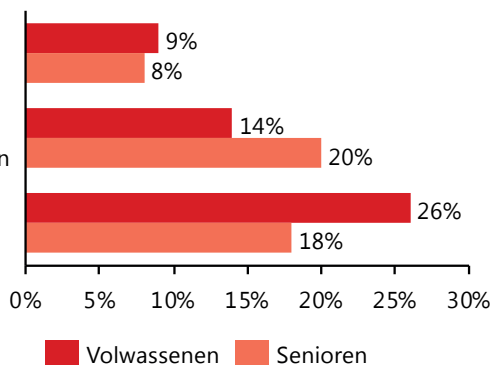
Bron: gezondheidincijfers.ggdzw.

Eenzaamheid - sociale contacten (5)

Sociale contacten

[Percentage, Zaanstreek/Waterland]

Heeft minder dan 2 keer
per maand contact met familie

Heeft minder dan 2 keer
per maand contact met vrienden of kennissen

Heeft minder dan 2 keer
per maand contact met buren

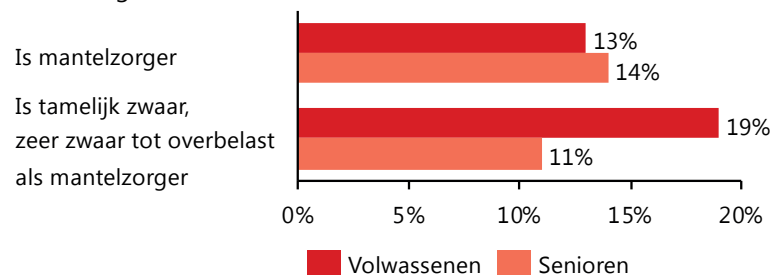
- Een kleine groep inwoners van de regio heeft weinig sociale contacten
- Ongeveer 1 op de 10 volwassenen en senioren heeft minder dan 2 keer per maand contact met familie en vrienden
- Ongeveer 2 op de 10 volwassenen en senioren heeft minder dan 2 keer per maand contact met vrienden en kennissen
- 26% van de volwassenen en 18% van de senioren heeft minder dan 2 keer per maand contact met buren
- Landelijke cijfers zijn niet beschikbaar

Bron: gezondheidincijfers.ggdzw.

Mantelzorg in Zaanstreek-Waterland (1)

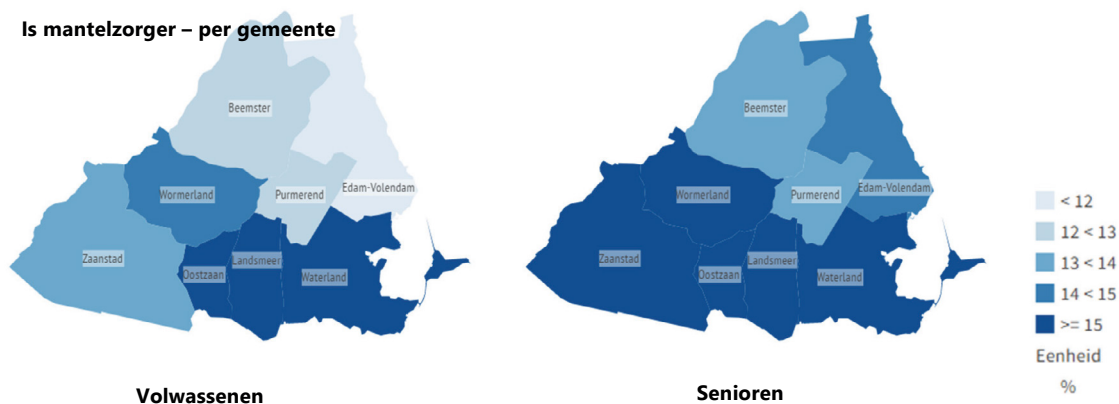
Mantelzorg

[Percentage, Zaanstreek/Waterland]

- 13% van de volwassenen en 14% van de senioren is mantelzorger. Dit komt ongeveer overeen met het percentage voor Nederland (13% van de volwassenen en 15% van de senioren)
- Van alle mantelzorgers is 19% van de volwassenen en 11% van de senioren tamelijk zwaar, zeer zwaar tot overbelast als mantelzorger. Voor volwassenen is dit hoger dan het percentage voor Nederland (14%). Voor senioren is dit percentage lager dan voor Nederland (13%)
- Bij de volwassenen varieert het percentage mantelzorgers van 10% in Edam -Volendam tot 17% in Landsmeer. Bij de senioren is er minder variatie. Wat betreft de belasting is er niet genoeg informatie beschikbaar om uitspraken te doen op gemeenteniveau

Is mantelzorger – per gemeente

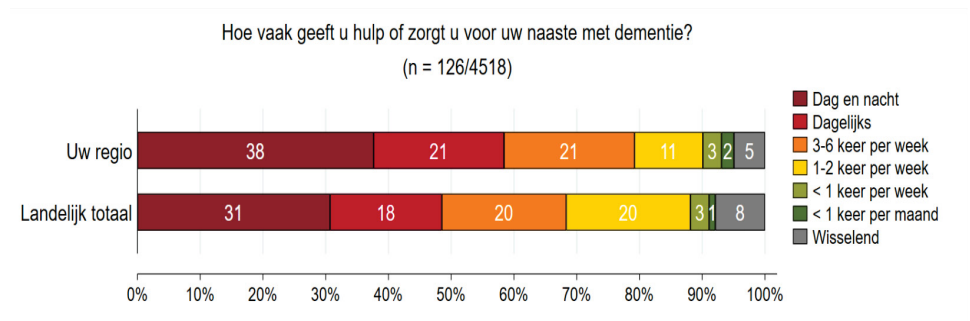

Bron: Gezondheidsmonitor senioren, Gezondheidsmonitor volwassenen

Mantelzorg en dementie (2)

- Onderstaand figuur laat zien hoe vaak mantelzorgers binnen Zaanstreek-Waterland zorgen voor hun naaste met dementie. Dit noemen we de feitelijke zorgbelasting van mantelzorgers.
- Gemiddeld zorgen mantelzorgers in regio Zaanstreek Waterland 47 uur per week voor hun naaste (landelijk is dit 39)
- Onderstaande conclusies laten zien dat mantelzorgers in Zaanstreek Waterland een negatievere impact heeft op hun sociale leven dan landelijk gemiddeld

- Mantelzorgers geven hun sociale leven gemiddeld het rapportcijfer 6,4 (landelijk gemiddelde is een 6,9)
- 39% van de mantelzorgers heeft minder sociale contacten dan voorheen (landelijk 38%)
- Bij 31% is de kwaliteit van de sociale contacten verslechterd (landelijk 26%)
- 20% voelt zich eenzaam (landelijk 13% en in de algemene Nederlandse bevolking 11%)
- Bij 48% komt de zorg vooral op hen neer (landelijk 39%)
- 76% zegt dat de directe omgeving meestal hulp biedt wanneer zij daar om vragen (landelijk 82%)
- 29% krijgt ongevraagd hulp vanuit hun sociale omgeving (landelijk 30%)
- 74% geeft aan dat hun directe omgeving voldoende begrip toont voor de situatie van hun naaste (landelijk 79%)

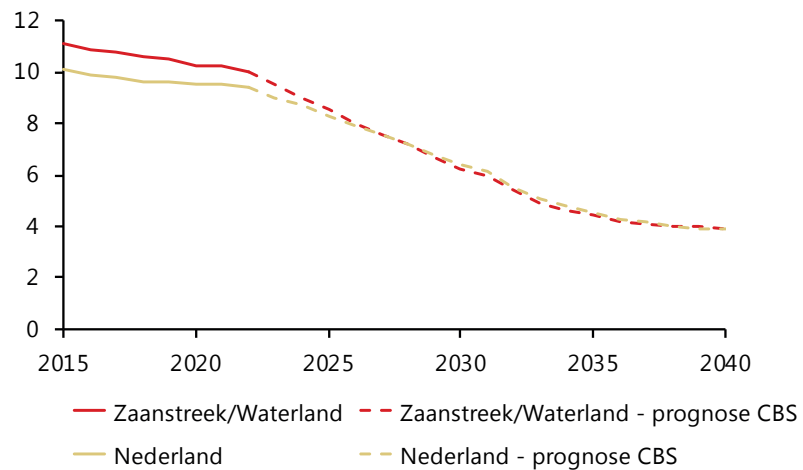

Bron: data via Gemeente Purmerend

Mantelzorgpotentieel (3)

Mantelzorgpotentieel

[50-64-jarigen t.o.v. 85-plussers]

Bovenstaande grafiek laat de ontwikkeling van het aantal 50- tot 65-jarige mantelzorgers zien per 85-jarig en ouder persoon. Dit wordt het zogenaamde mantelzorgpotentieel genoemd.

Het mantelzorgpotentieel daalt in de periode 2023 van 9,5 naar 3,9; dit is meer dan een halvering

Bron: regiobeeld.nl

Gezondheid en leefstijl

- **Ervaren gezondheid en levensverwachting**
- **Leefstijl**
  - **Overgewicht**
  - **Bewegen**
  - **Roken**
  - **Alcoholgebruik**
  - **Drugsgebruik**
- **Valrisico**

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

Ervaren gezondheid en levensverwachting

Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder met een als goed ervaren gezondheid ligt in de regio Zaanstreek Waterland hoger dan gemiddeld in Nederland. In Zaanstad en Purmerend zijn er grote verschillen op wijkniveau. De gemiddelde leeftijd in goede gezondheid ligt rond de 62.

Leefstijl

Overgewicht

In Zaanstreek Waterland is 1 op de 10 kinderen al voor hun vierde verjaardag te zwaar. Wanneer ze jongvolwassen zijn is dit toegenomen naar een kwart. En met de volwassen leeftijd heeft de helft van de volwassenen overgewicht. Bij de 65-plussers is zelfs 60% te zwaar.

Bewegen

Volwassenen (18-65 jaar) zijn het actiefst, de helft voldoet aan beweegnorm. Logischerwijs neemt het af bij senioren naar 36% maar is dit nog wel hoger dan onder jongvolwassenen. Ruim een kwart voldoet aan de beweegrichtlijn. 1 op de 5 kinderen (4-12 jaar) beweegt dagelijks een uur. De jeugd beweegt het minst, 16%. Het percentage wekelijkse sporters ligt in de zorgkantorregio Zaanstreek Waterland lager dan het gemiddelde in Nederland.

Roken

Van 2012 naar 2020 zien we regionaal een daling van het percentage rokers. Toch rookt nog 1 op de 5 volwassenen en bijna 1 op de 10 senioren. Mannen roken vaker dan vrouwen en inwoners tussen 19 en 65 jaar roken vaker dan senioren. Het percentage rokers ligt licht hoger dan het gemiddelde in Nederland. Vooral in de steden Purmerend en Zaanstad zijn de percentages hoger.

Alcoholgebruik

Het percentage personen met overmatig alcoholgebruik ligt in de zorgkantorregio Zaanstreek Waterland lager dan het gemiddelde in Nederland. In onze regio hebben we namelijk in verhouding meer mensen met een niet-westerse migratieachtergrond wonen die vanwege geloof niet drinken. Vooral in gemeenten Edam - Volendam en Waterland zijn percentages over alcoholgebruik hoger dan andere gemeenten in onze regio. Er is een afname te zien in het alcoholgebruik zowel onder volwassenen als de jeugd.

Drugsgebruik

Onder de jeugd uit klas 2 en 4 gebruikt 4% softdrugs, naarmate zij ouder worden neemt dit toe. Softdrugsgebruik is onder jongvolwassenen het hoogst. 1 op de 5 jongvolwassenen gebruikt softdrugs. En neemt weer af naarmate ze ouder worden. Onder volwassenen gebruikt 10% softdrugs.

Valrisico

Ongeveer 1 op de 8 65+'ers uit de regio Zaanstreek Waterland gaf aan het afgelopen jaar wel eens gevallen te zijn. Dit is vergelijkbaar met vier jaar eerder. Het absolute aantal senioren dat is gevallen is wel toegenomen. De kans om te vallen is sterk gekoppeld aan de leeftijd. Aantal ziekenhuisopnames na val hoger dan in NL □ vooral veel in gemeente Oostzaan. Het aantal heupoperaties na fractuur hoger dan in NL.

Belangrijkste conclusies

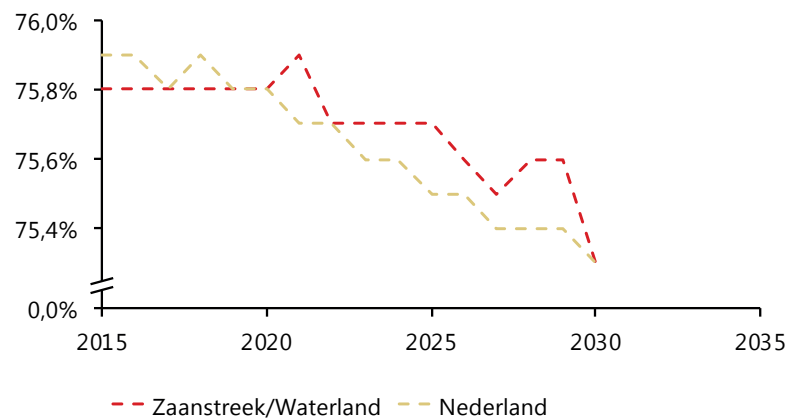
- Vooral overgewicht en bewegen is een aandachtspunt onder alle leeftijdsgroepen in de regio Zaanstreek Waterland
- Het percentage rokers ligt hoger dan gemiddeld in Nederland
- Het valrisico in diverse gemeentes is hoog en het absolute aantal senioren dat is gevallen is toegenomen.

Ervaren gezondheid en levensverwachting (1)

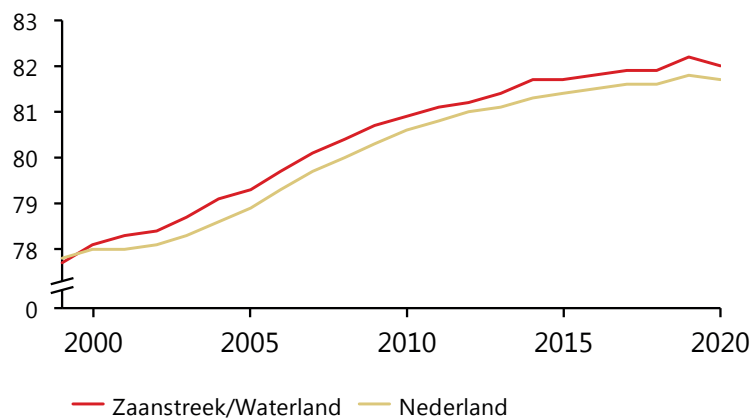
(Zeer) goed ervaren gezondheid

[Leeftijd 20 jaar en ouder, prognose RIVM]

Levensverwachting bij geboorte

[Jaren]

- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder met een als goed ervaren gezondheid ligt in de regio Zaanstreek Waterland hoger dan gemiddeld in Nederland
- Het percentage inwoners van 20 jaar en ouder met een als goed ervaren gezondheid daalt in de periode 2023 – 2030 in de regio Zaanstreek Waterland licht; van 75,7% naar 75,3%

De levensverwachting bij geboorte ligt in de regio Zaanstreek Waterland hoger dan gemiddeld in Nederland, maar laat wel een vergelijkbare stijgende trend zien in de periode 2000 - 2023

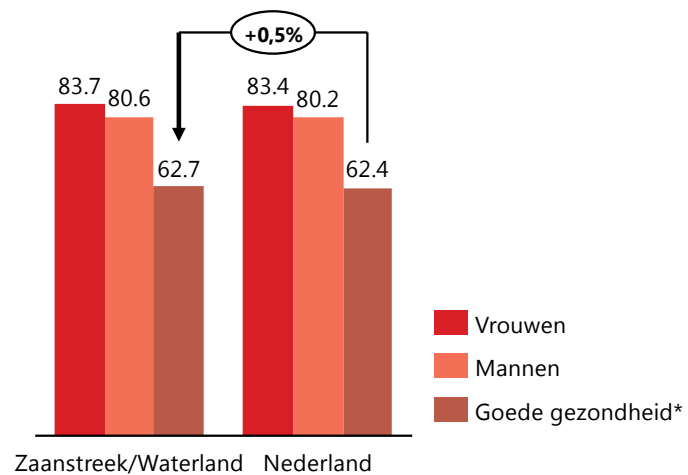
Bron: regiobeeld.nl

Ervaren gezondheid en levensverwachting (2)

Levensverwachting naar geslacht en gezondheid

[Aantal jaar, bij geboorte tussen 2016-2019]

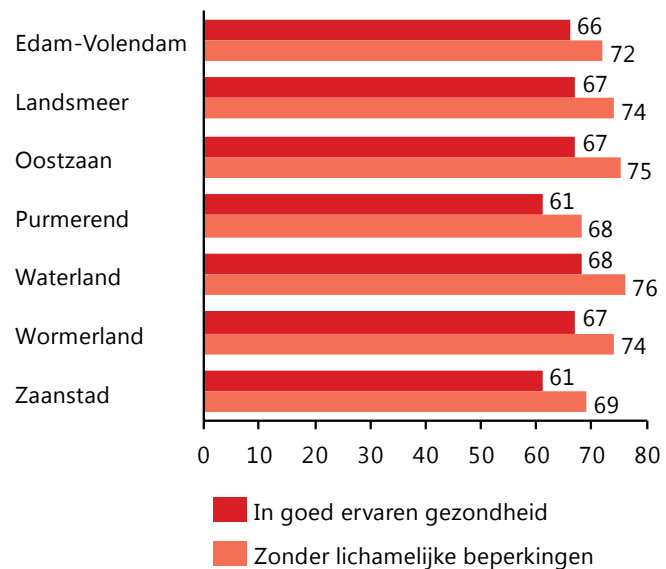

* Goede ervaren gezondheid: het gemiddeld aantal levensjaren dat mensen zouden mogen verwachten in goede ervaren gezondheid door te brengen.

De levensverwachting in goed ervaren gezondheid ligt lager dan de levensverwachting zonder lichamelijke beperkingen

Levensverwachting in goed ervaren gezondheid

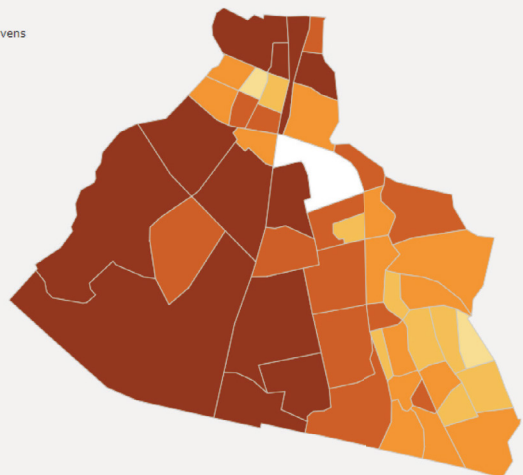
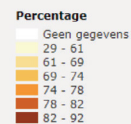
[Aantal jaar, bij geboorte tussen 2016-2019]

Bron: Zilveren Kruis - <https://www.vzinfo.nl/gezonde-levensverwachting-regionaal>

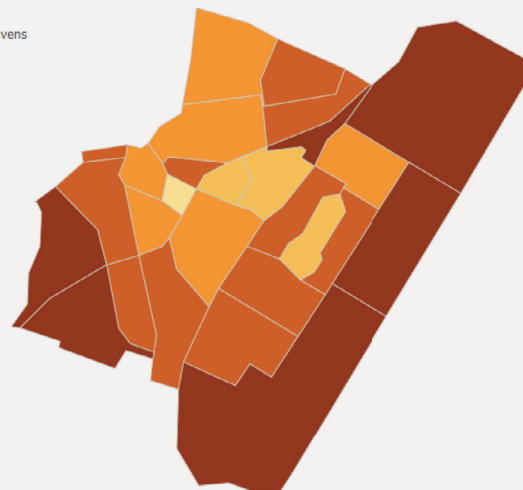
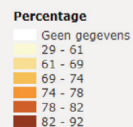
Ervaren gezondheid en levensverwachting (3)

(Zeer) goed ervaren gezondheid per buurt in Zaanstad 2020

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking o.b.v. SMAP-methodiek, RIVM)

(Zeer) goed ervaren gezondheid per buurt in Purmerend 2020

Bron: Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en/CBS/RIVM (bewerking o.b.v. SMAP-methodiek, RIVM)

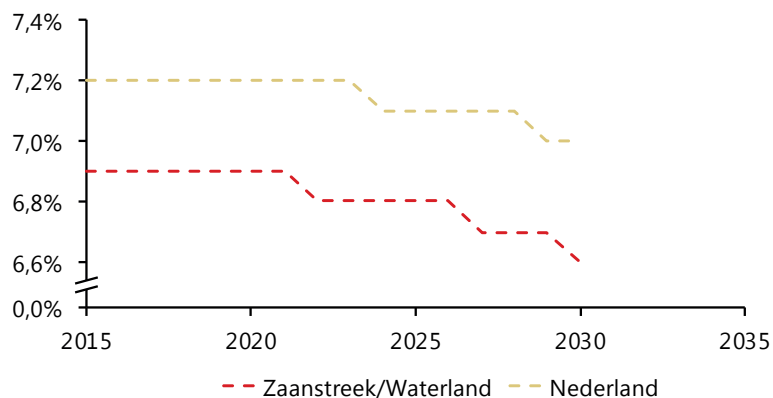
Binnen Zaanstad en Purmerend zijn grote verschillen in ervaren gezondheid

Bron:

Leefstijl – Alcohol gebruik

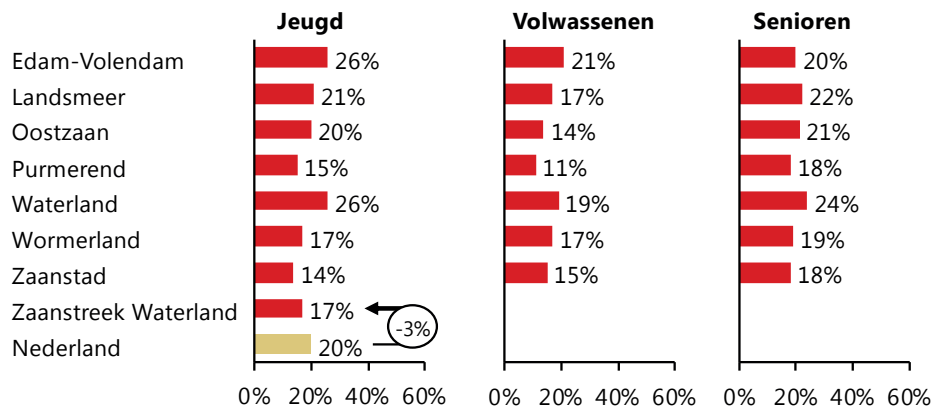
Overmatig alcoholgebruik

[Percentage, prognose RIVM]

Overmatig alcoholgebruik

[Percentage, 2021]

- In 2020 is het percentage inwoners van de regio Zaanstreek Waterland dat overmatig drinkt significant afgenomen ten opzichte van 2012. De regio wijkt hierin niet af van landelijke cijfers. Wel zijn er verschillen tussen gemeenten. In Edam - Volendam, Landsmeer, Waterland en Wormerland ligt het percentage volwassen overmatige drinkers hoger dan in de rest van de regio. De verschillen in alcoholgebruik tussen gemeenten zijn ook terug te zien onder jongeren (klas 2 en 4). In de gemeenten Edam - Volendam en Waterland drinkt het grootste percentage jongeren 5 of meer alcoholische drankjes bij één gelegenheid. In Purmerend en Zaanstad is dit het laagste. In Zaanstreek Waterland 17% ligt dit lager dan in Nederland 20%. (in Zaanstreek Waterland grotere niet-westerse populatie die vanwege geloof niet drinken).

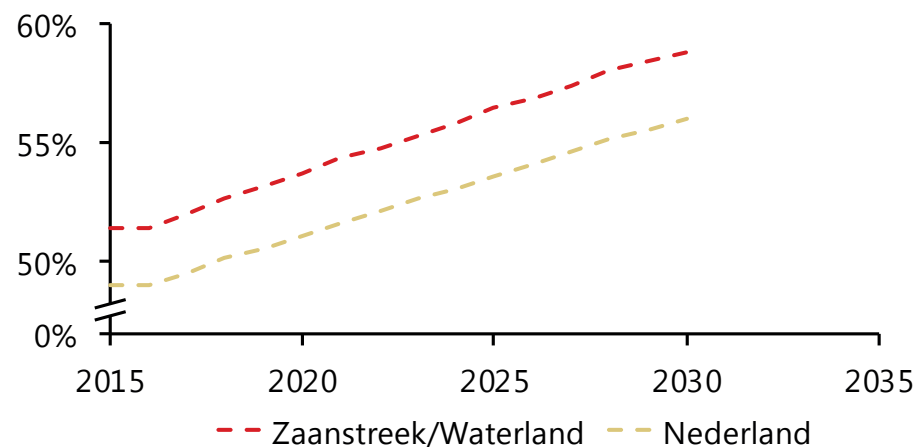
- Jongeren zijn net als volwassenen minder gaan drinken de afgelopen jaren. In 2021 heeft 17% van de jongeren uit klas 2 en 4 in de regio Zaanstreek Waterland aan bingedinking gedaan. In 2010 was dit nog 35%. Van de jongvolwassenen dronk 55% in Zaanstreek Waterland vijf of meer glazen alcohol tijdens één gelegenheid.
- In Zaanstreek Waterland drinkt 52% van de mannen tussen 16 en 25 jaar bij 4 of meer gelegenheden per maand alcohol, tegenover 44% van de vrouwen tussen 16 en 25 jaar. Maar omdat de gezondheidsrisico's per glas (en daarmee ook de normen voor overmatig drinken) voor vrouwen anders zijn dan voor mannen, zijn de gevolgen van het huidige alcoholgebruik minimaal even groot.

Bron: regiobeeld.nl, gezondheidincijfers.ggdzw.

Leefstijl - overgewicht (1)

Overgewicht (BMI > 25)

[Percentage, prognose RIVM]

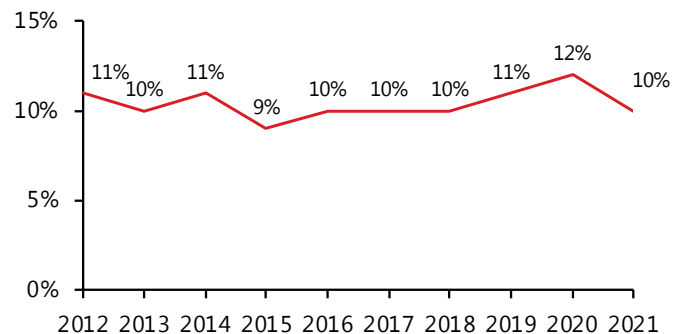
- Overgewicht in de kindertijd leidt bij tachtig procent van de kinderen tot overgewicht op volwassen leeftijd. Dit percentage is de afgelopen tien jaar stabiel
- In Zaanstreek Waterland heeft een kwart (26%) van de jongvolwassenen overgewicht (een BMI van 25 of hoger)
- De helft van de volwassen inwoners (18 - 65 jaar) in Zaanstreek Waterland is te zwaar. Dit is meer dan gemiddeld in Nederland (47%). Bij de 65-plussers is zelfs 60% te zwaar
- Wanneer we kijken naar het verloop van de tijd, is het percentage overgewicht (uit zelfrapportage Gezondheidsmonitor) sinds 2012 stabiel gebleven. Cijfers van het RIVM tonen aan dat het percentage personen met overgewicht sterk toe neemt
- Binnen de regio zijn er verschillen tussen gemeenten wat betreft het percentage overgewicht. Zo komt overgewicht in de gemeenten Edam - Volendam minder vaak voor dan in de rest van de regio. Toch zijn ook hier 41 en 44% van de volwassenen te zwaar

Bron: regiobeeld.nl

Leefstijl - overgewicht (2)

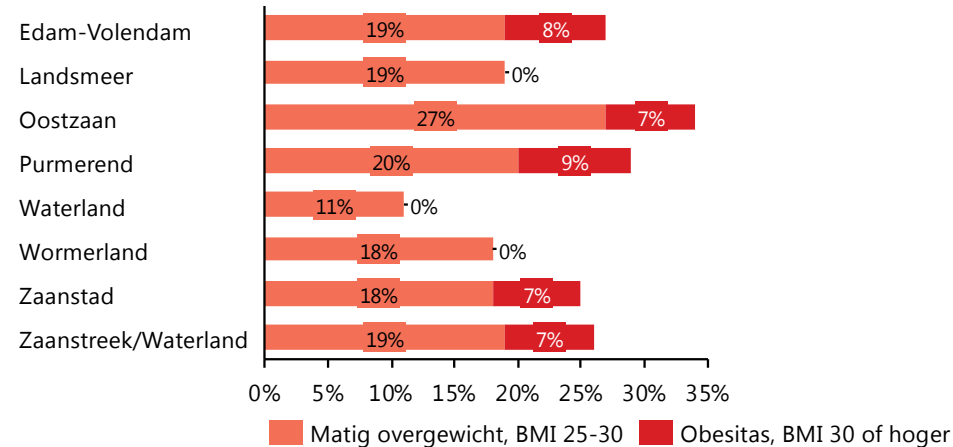
Overgewicht bij kinderen

[Percentage, meting bij 3,9 jaar door JGZ, Zaanstreek/Waterland]

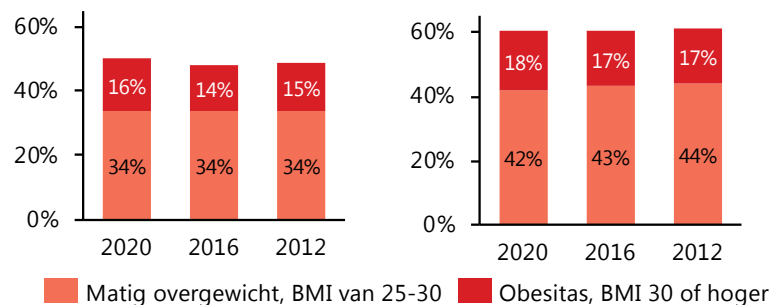

Overgewicht en obesitas bij jongvolwassenen

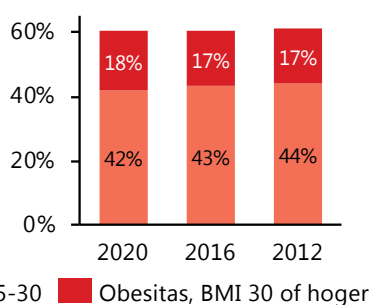
[Percentage, 2022]

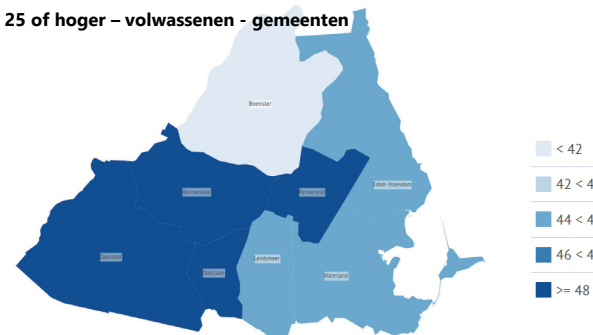
Overgewicht en obesitas bij volwassenen [Percentage]

Overgewicht en obesitas bij senioren [Percentage]

Overgewicht - BMI 25 of hoger - volwassenen - gemeenten

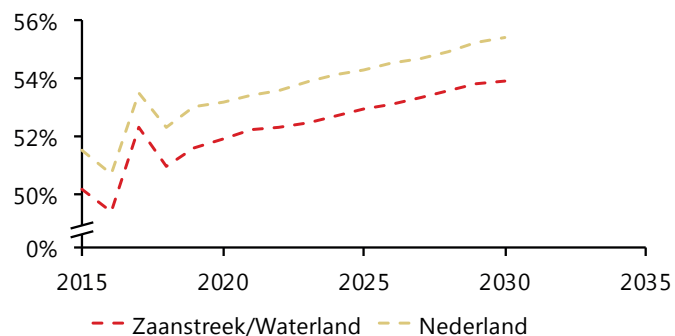

Bron: gezondheidincijfers.ggdzw.

Leefstijl – Bewegen (1)

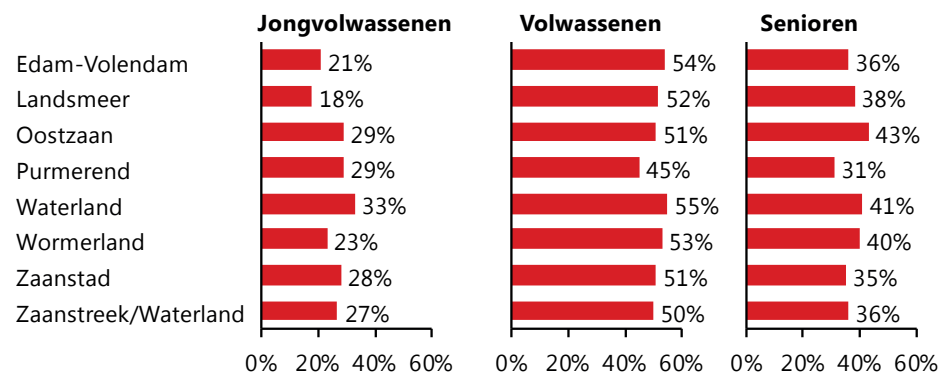
Wekelijkse sporters

[Percentage, prognose RIVM]

Voldoet aan beweegrichtlijn

[Percentage, 2020-2021]

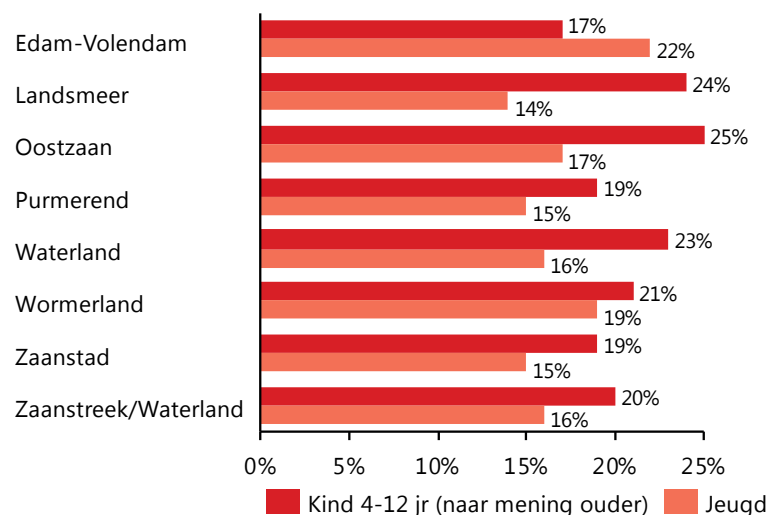
- Het percentage wekelijkse sporters ligt in de zorgkantorregio Zaanstreek Waterland lager dan het gemiddelde in Nederland
- Volgens de beweegrichtlijnen van de Gezondheidsraad moeten volwassenen per week minimaal twee en een half uur matig intensief bewegen om gezond te blijven. Van de volwassenen uit de regio Zaanstreek Waterland voldoet 50% aan deze richtlijnen. Dit is minder dan het landelijk gemiddelde van 54%. Van de senioren in de regio Zaanstreek Waterland voldoet maar 36% aan de beweegrichtlijnen, landelijk is dit 38%
- Volwassen inwoners met een westerse achtergrond voldoen vaker aan de beweegrichtlijnen dan inwoners met een niet-westerse achtergrond. En hoogopgeleiden voldoen vaker aan de beweegrichtlijnen dan laagopgeleiden

Bron: regiobeeld.nl, gezondheidincijfers.ggdzw.

Leefstijl – Bewegen (2)

Beweegt dagelijks minstens 1 uur

[Percentage, 2020-2021]

Is lid van een sportvereniging - kind

- Er is een landelijke beweegrichtlijn opgesteld voor kinderen van 4 t/m 18 jaar. Deze schrijft voor dat kinderen dagelijks 1 uur matig intensief moeten bewegen en 3 keer per week spier- en botversterkende activiteiten zouden moeten verrichten. In 2020 beweegt 20% van de kinderen van 4-12 jaar dagelijks 1 uur, onder de jeugd was dit in 2021 16% en bleef gelijk aan 2019 (17%)
- Het percentage kinderen (4 - 12jaar) dat lid is van een sportvereniging is in de gemeente Purmerend (59%) en Zaanstad (63%) het laagst. Binnen de gemeente Purmerend heeft de wijk Wheermolen en Overwhere (49%) en Centrum en gors (55%)

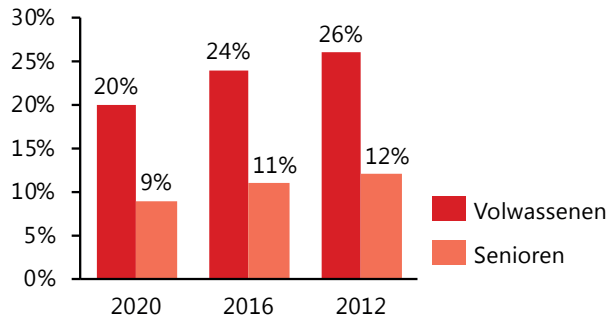
de laagste percentages betreffende kinderen die lid zijn van een sportvereniging. In Zaanstad gaat het om Rosmolenwijk / Zaanstad-Zuid en Peldersveld / Hoornseveld / Poelenburg, beide 55%. De gemeente Edam - Volendam heeft het hoogste percentage (81%) kinderen dat lid is van een sportvereniging

- Minder buitenspelen, minder lopend of fietsend naar school, en minder vaak lid zijn van een sportclub komt gemiddeld meer voor bij kinderen die niet bij beide ouders opgroeien en bij kinderen in minder welvarende gezinnen

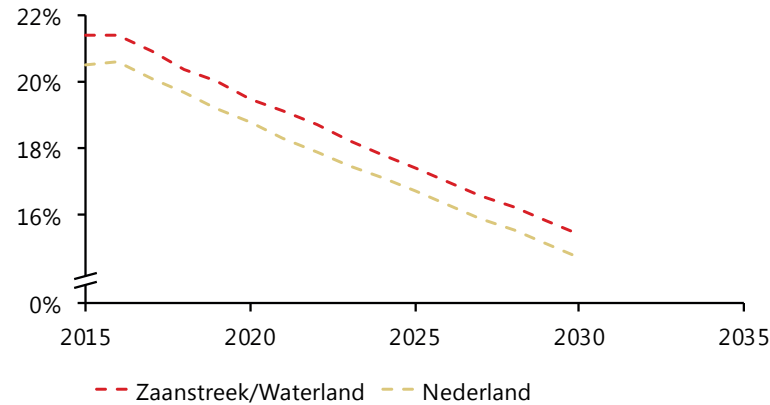
Bron: gezondheidscijfers.ggdzw.

Leefstijl – Roken

[Percentage, Zaanstreek/Waterland]

[Percentage, prognose RIVM]

- In 2020 rookt een vijfde van de volwassenen in Zaanstreek Waterland en 9% van de senioren. Mannen roken vaker dan vrouwen en inwoners tussen 19 en 65 jaar roken vaker dan senioren
- Het percentage rokers ligt licht hoger dan het gemiddelde in Nederland
- Het percentage rokers neemt in de periode tot 2030 sterk af. Van 2012 naar 2020 zien we deze daling regionaal al
- In Zaanstad en Purmerend roken gemiddeld meer mensen dan in de rest van de gemeenten, dit geldt zowel voor volwassenen als senioren. In Beemster is het percentage rokers het laagst, volwassenen (14% en senioren (5%).

Roken – Volwassenen - 2020

Roken – Senioren 2020

Bron: gezondheidscijfers.ggdzw., regiobeeld.nl

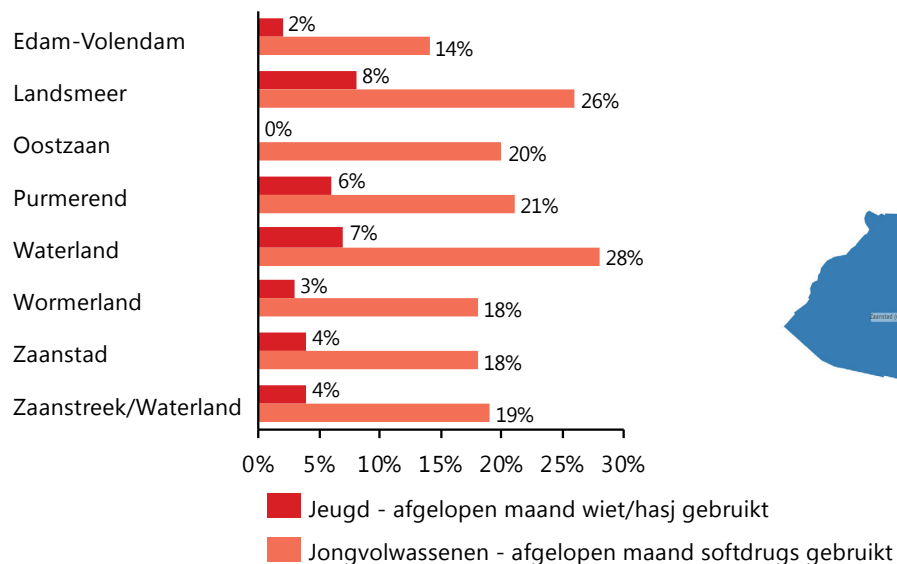

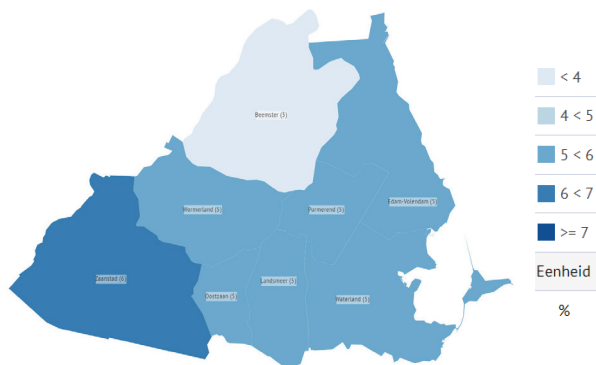
Leefstijl – Drugsgebruik

Softdrugsgebruik

[Percentage, 2021-2022]

Heeft afgelopen 4 weken cannabis (wiet/hasj/marihuana) gebruikt – volwassenen

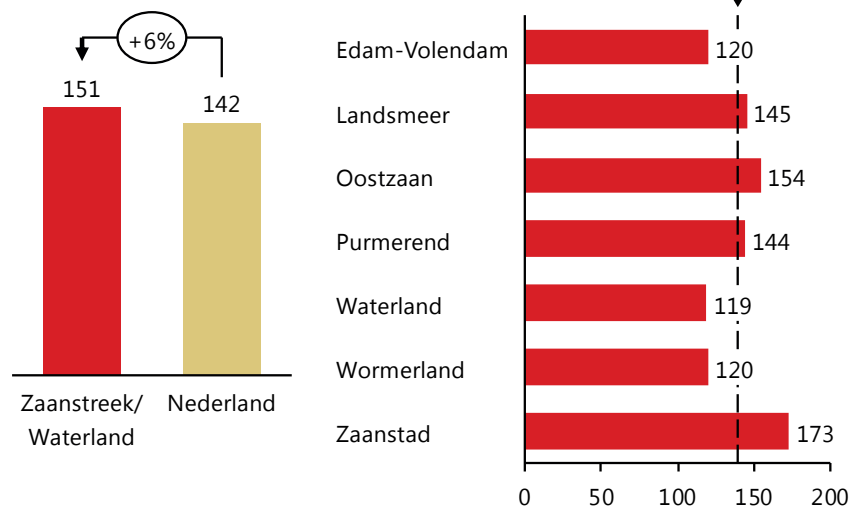
- Onder jongvolwassenen is het drugsgebruik het hoogst (softdrugs 19%). In gemeente Landsmeer en Wormerland is het drugsgebruik voor zowel de jeugd als jongvolwassenen het hoogst. In Edam - Volendam het laagst.
- Voor de jeugd zien we na 2010 een daling van 8% naar 4%.
- In 2020 nam het gebruik van cannabis en harddrugs onder volwassenen in de regio Zaanstreek Waterland iets toe. Dit komt overeen met de landelijke trends.

Bron: gezondheidscijfers.ggdzw.

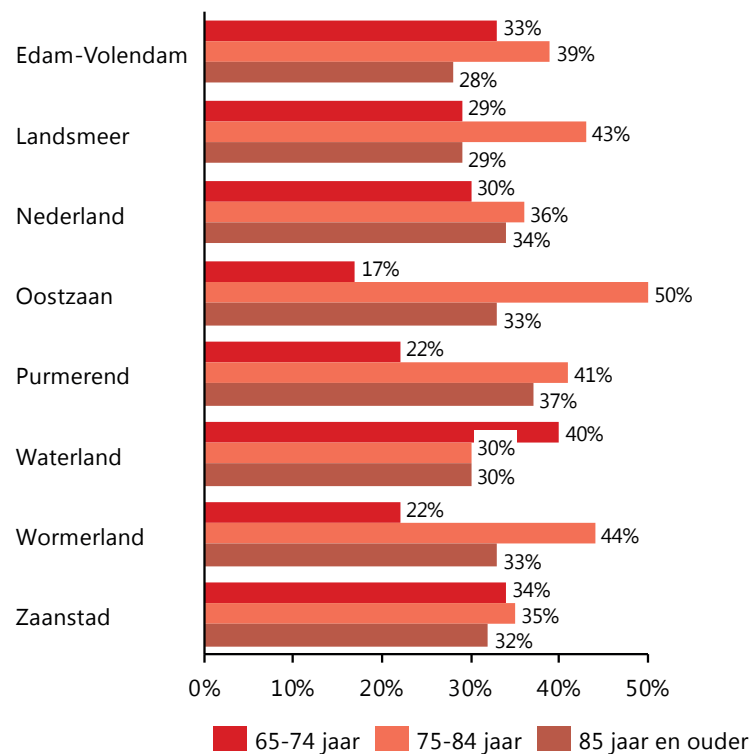
Valincidenten (1)

Ziekenhuisopnamen na valongevallen 65-plussers

[Per 10.000 inwoners, 2019]

Valongevallen 65-plussers naar leeftijd [2019]

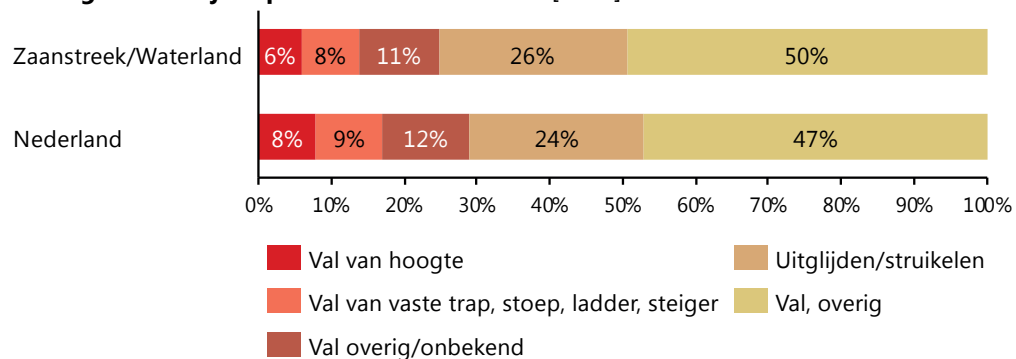
- Het aantal ziekenhuisopnames na een val ligt hoger dan in de rest van Nederland
- Het aantal van ongevallen ligt het hoogst tussen de 75-84 jaar. Met name in de regio Oostzaan

Bron: Veiligheid.nl, <https://www.waarstaatjegemeente.nl>

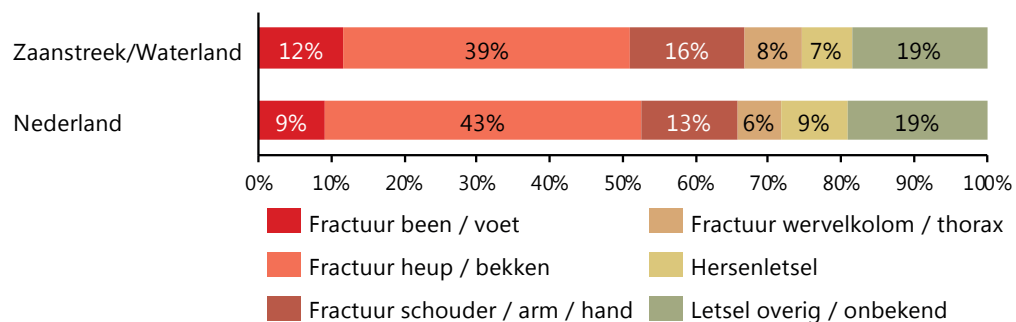

Valincidenten (2)

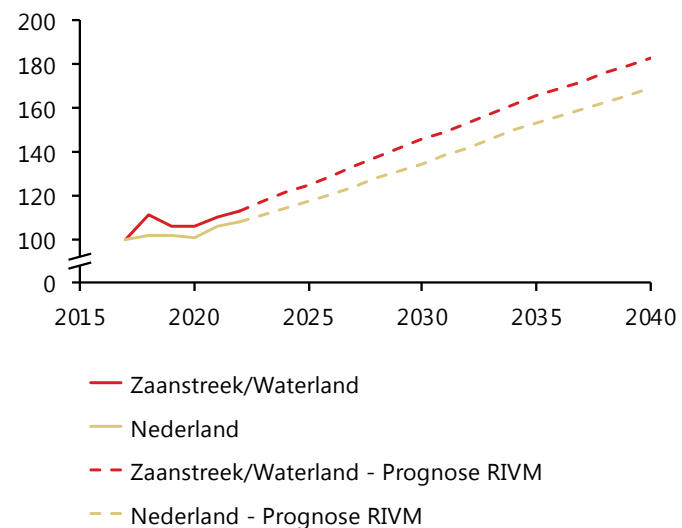
Valongevallen bij 65-plussers - naar oorzaak [2019]

Valongevallen bij 65-plussers - naar letseltype [2019]

Heupoperatie bij heupfractuur [Index, prognose RIVM]

Bron: Veiligheid.nl; regiobeeld.nl o.b.v. Vektis data, bewerking en projecties RIVM

IZA-Doelgroepen

- Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden
- Ouderen met een kwetsbare gezondheid
- Mentale gezondheid en mensen met psychische klachten
- Mensen met (risico op) kanker
- Mensen met (risico op) hart- en vaatziekten
- Kwetsbare ouderen

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

Mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden

Aandeel laaggeletterden iets lager dan landelijk gemiddelde. (Sterke) laaggeletterdheid is het meest voorkomend in Zaanstad gevolgd door Wormerland.

Mentale gezondheid en mensen met psychische klachten

- Meer jongeren en jongvolwassenen voelen zich (heel) vaak gestrest dan volwassenen en senioren. Dit is vooral te zien in Edam - Volendam, maar wijkt niet af van het landelijk gemiddelde
- Meer dan de helft van de respondenten in alle leeftijdsgroepen voelt zich (zeer / vaak / bijna altijd) gelukkig. Meer jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland voelen zich vaak tot voortdurend gelukkig dan jongvolwassenen in heel Nederland
- Een verhoogde kans op psychische klachten is vooral te zien bij jongvolwassenen en volwassenen en met name in Zaanstad en Oostzaan. Daarnaast hebben significant meer volwassenen in Zaanstreek Waterland een matig tot hoog risico op psychische klachten dan in heel Nederland

- Meer jongeren zijn voldoende weerbaar en herstellen snel na een moeilijke periode dan jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland. Jongvolwassenen zijn wel meer voldoende weerbaar dan jongvolwassenen in heel Nederland. Zowel meer jongeren als jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland herstellen snel na een moeilijke periode dan jongeren en jongvolwassenen in heel Nederland
- Het percentage jongeren en jongvolwassenen wat wel eens tot vaak suïcide gedachten heeft ook een stuk hoger dan het percentage volwassenen en senioren. Dit percentage wijkt niet af van het landelijk gemiddelde
- Vrouwen rapporteren een slechtere mentale gezondheid dan mannen. De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn het grootst bij de jongeren en jongvolwassenen leeftijdsgroep

Mensen met (risico op) kanker

36% meer kans op baarmoederhalskanker in Zaanstad. Laagste HPV vaccinatiegraad Edam / Volendam 45,7% en Zaanstad 57,6%.

Mensen met (risico op) hart- en vaatziekten

Sterfte aan hart- & vaatziekten onder landelijke index in de regio

Belangrijkste conclusies

- De mentale gezondheid wijkt niet af van de landelijke trend; dat betekent dat deze bij jongeren en jongvolwassenen verslechtert en dus een aandachtspunt vormt (zie uitgebreide conclusie mentale gezondheid op volgende slide)
- Een verhoogde kans op psychische klachten is vooral te zien bij jongvolwassenen en volwassenen en met name in Zaanstad en Oostzaan. Daarnaast hebben significant meer volwassenen in Zaanstreek Waterland een matig tot hoog risico op psychische klachten dan in heel Nederland
- Opvallend is het percentage jongvolwassenen dat er wel eens tot vaak aan denkt om een einde te maken aan het leven. Daarnaast is het percentage jongvolwassenen dat wel eens tot vaak suïcide gedachten heeft ook een stuk hoger dan het percentage volwassenen en senioren
- 36% meer kans op baarmoederhalskanker in Zaanstad
- Aandeel laaggeletterden iets lager dan landelijk gemiddelde. (Sterke) laaggeletterdheid meest voorkomend in Zaanstad gevolgd door Wormerland

Conclusie mentale gezondheid

Kinderen van 0 tot 12 jaar

Het mentale welbevinden van de kinderen in Zaanstreek Waterland is stabiel over de jaren, ook is er geen significant verschil tussen wijken. Het laatste grootschalige onderzoek was in 2020.

Kinderen, waarbij het gezin moeite heeft met rondkomen, kinderen, die niet bij beide ouders opgroeien en kinderen waarvan één of beide ouders laag zijn opgeleid scoren minder goed op mentaal welbevinden.

Jongeren op het voortgezet onderwijs, die wonen in Zaanstreek Waterland, zijn in 2021 op vrijwel alle aspecten van mentale gezondheid achteruit gegaan, ten opzichte van 2019, het jaar voorafgaand aan de coronaperiode. Minder jongeren voelen zich gelukkig, minder jongeren voelen zich goed gezond; ze hebben vaker psychische klachten en voelen zich vaker problematisch eenzaam. Jongeren hebben ook vaker suïcidegedachten.

Zaanstreek Waterland (ZW) vergeleken met Nederland (NL)

Het aandeel jongeren dat zich meestal (zeer) gelukkig voelt en het percentage jongeren dat zijn gezondheid als (zeer) goed ervaart is vergelijkbaar voor Zaanstreek Waterland en Nederland. Jongeren in Zaanstreek

Waterland hebben iets minder vaak psychische klachten, schatten zichzelf veerkrachtiger in, denken iets vaker dat ze beter om kunnen gaan met stressvolle gebeurtenissen en hebben iets vaker (veel) vertrouwen in de toekomst dan gemiddeld in Nederland. Minder jongeren in Zaanstreek Waterland hebben suïcidegedachten dan gemiddeld in Nederland.

Als we kijken naar verschillende groepen, dan zien we dat vooral meisjes en jongeren die aangeven dat zij thuis, in het gezin, enige of grote moeite hebben met rondkomen minder goed scoren op vrijwel alle items van mentaal welbevinden. De negatieve impact van Corona is bij deze groepen harder aangekomen.

Jongvolwassenen van 16 tot 24 jaar

Tijdens de 2021-monitor waren nog coronamaatregelen van kracht. Hoewel de maatregelen in 2022 waren afgeschaft ging de mentale gezondheid verder achteruit. We zien dat in 2022 ten opzichte van 2021 meer jongeren een verhoogd risico hebben op psychosociale klachten. In 2022 denkt bijna 1 op de 3 jongvolwassenen er wel eens tot vaak aan, om een einde aan het leven te maken, in 2021 was dit 1 op de 5 jongeren. Daarnaast geven in 2022 meer dan twee keer zoveel jongeren aan zich sterk eenzaam te voelen dan in 2021.

Als we kijken naar verschillende groepen, dan zien we dat vooral vrouwen en praktisch opgeleiden aangeven mentale gezondheidsproblemen te hebben. Bij vrouwen springt vooral het verhoogde risico op psychische klachten eruit als ook zich heel vaak gestrest voelen.

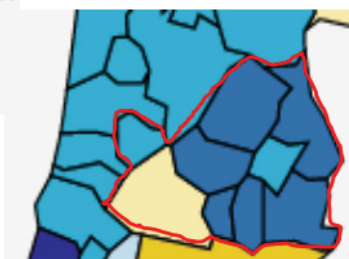
Volwassenen en Senioren

Het mentale welbevinden van de volwassen en senioren in Zaanstreek Waterland is stabiel over de jaren. Juli 2023 verschijnen de nieuwe resultaten van onderzoek uit 2022.

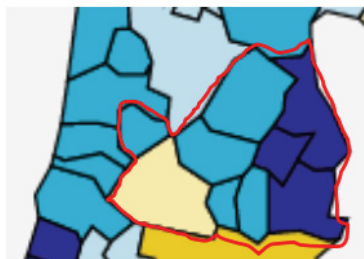
Beperkte gezondheidsvaardigheden

Aandeel laaggeletterden (sterk en mild)

Aandeel sterk laaggeletterden

Laaggeletterden (%) - Gemeenten, %

Gemeente	Laaggeletterden
Purmerend	8-11
Zaanstad	16+
Landsmeer	0-5
Oostzaan	0-5
Wormerland	16+
Edam-Volendam	0-5
Waterland	0-5

PUNTSCHATTING ARBEIDSMARKTREGIO ZAANSTREEK/WATERLAND

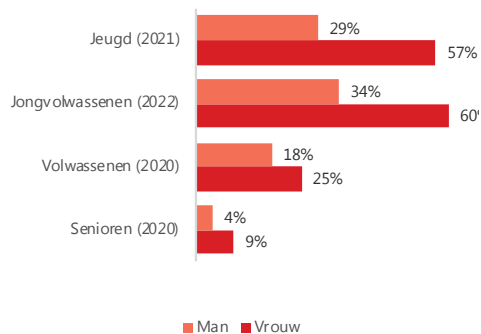

● In Zaanstreek/Waterland (A) is ongeveer 11% van de bevolking laaggeletterd ● In Nederland is ongeveer 12% van de bevolking laaggeletterd

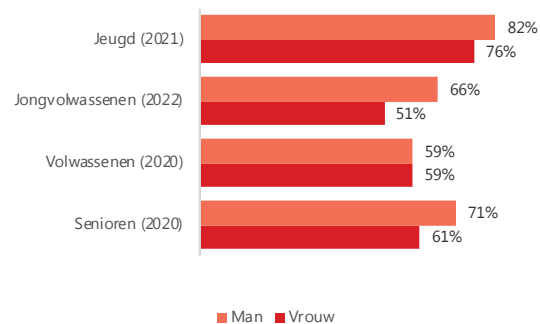
Bron: RIVM Gebiedsanalyse

Mentale gezondheid: per geslacht

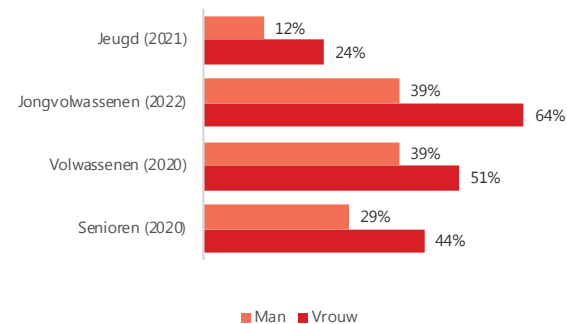
(Heel) vaak stress

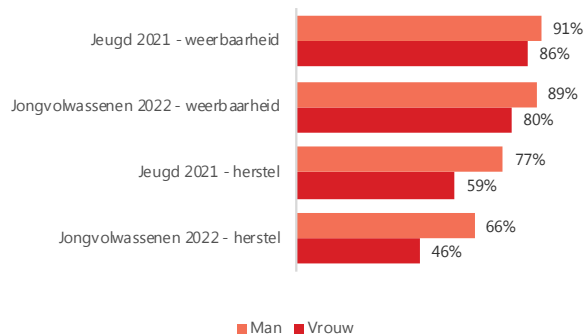
Gelukkig voelen

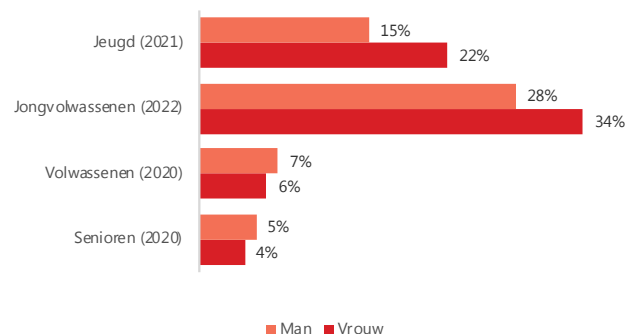
Risico op psychische klachten

Weerbaarheid en herstel

Suïcidale gedachten

- Meer vrouwen / meisjes hebben (heel) vaak stress en lopen een verhoogd risico psychische klachten dan mannen / jongens. Ook zijn ze minder gelukkig, minder vaak voldoende weerbaar en herstellen minder vrouwen / meisjes snel na een moeilijke periode. Vrouwen / meisjes doen het op alle uitgevraagde onderwerpen slechter. Alleen bij volwassen en senioren rapporteren mannen vaker suïcidale gedachten dan vrouwen.
- De verschillen tussen mannen en vrouwen zijn het grootst bij de jongeren en jongvolwassenen leeftijdsgroep.

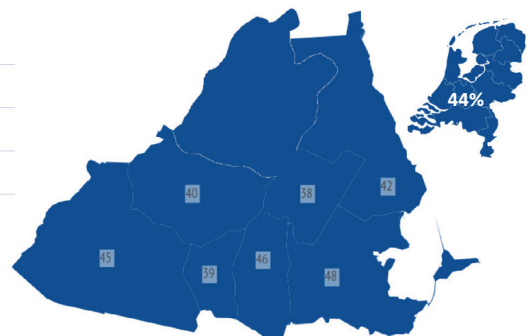
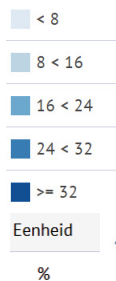
Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

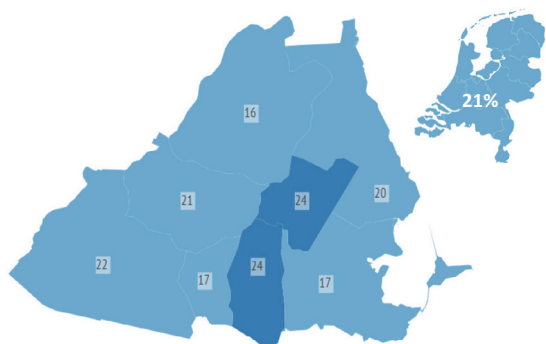

Mentale gezondheid: Stress

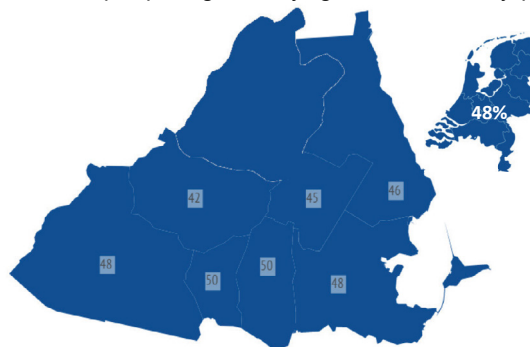
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door één of meer factoren – jeugd (2021)

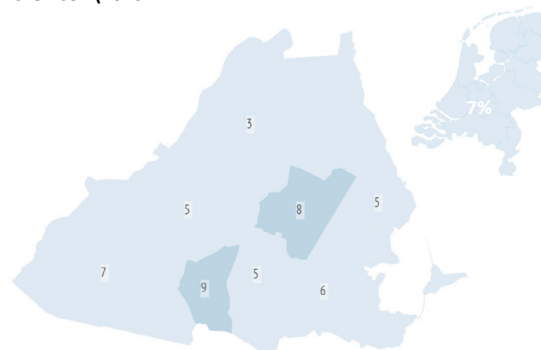
Heeft in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren – volwassenen 18-65 jr (2020)*

Voelt zich (heel) vaak gestrest – jongvolwassenen 16-25 jr (2022)

Heeft in de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren – senioren 65+ (2020)*

* In 2020 was Beemster nog geen onderdeel van Purmerend en wordt deze nog apart weergegeven op de regiokaart.

- Meer jongeren en jongvolwassenen voelen zich (heel) vaak gestrest dan volwassenen en senioren. Dit kan wel (gedeeltelijk) beïnvloed zijn door de coronaperiode
- Gevoelens van (heel / vaak) stress komen in alle leeftijdsgroepen relatief vaak voor in Edam - Volendam. In de andere gemeenten verschilt het sterk per leeftijdsgroep
- De resultaten komen gemiddeld overeen met heel Nederland.

Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

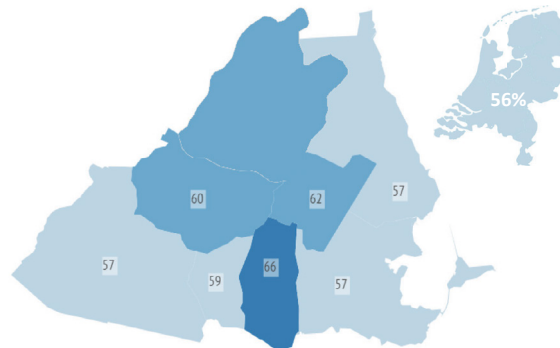

Mentale gezondheid: gevoel van geluk

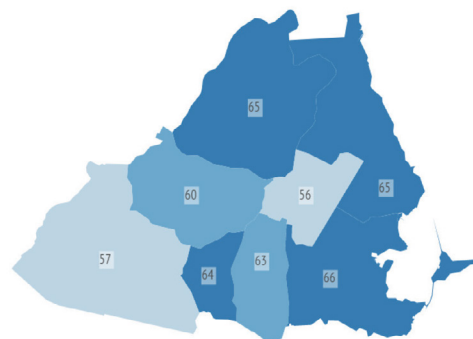
Voelt zich meestal (zeer) gelukkig- jeugd (2021)

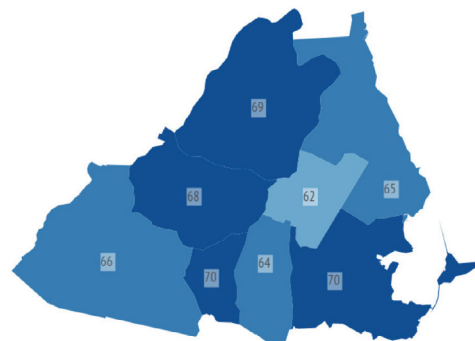
Voelde zich de afgelopen 4 weken vaak tot voortdurend gelukkig – jongvolwassenen 16-25 jr (2022)

Voelt zich (bijna) altijd gelukkig – volwassenen 18-65 jr (2020)*

Voelt zich (bijna) altijd gelukkig – senioren 65+ (2020)*

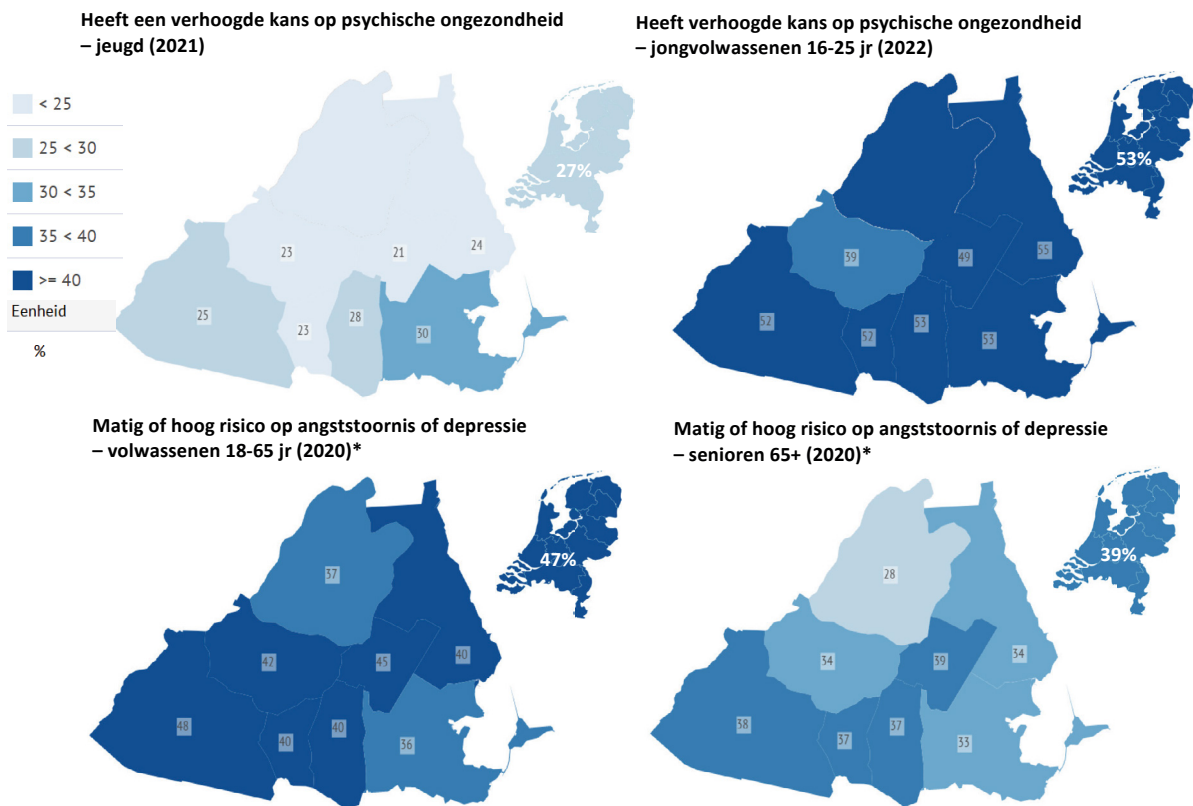

* In 2020 was Beemster nog geen onderdeel van Purmerend en wordt deze nog apart weergegeven op de regiokaart.

- Meer dan de helft van de respondenten in alle leeftijdsgroepen voelt zich (zeer / vaak / bijna altijd) gelukkig. Met name veel jongeren geven aan zich (zeer) gelukkig te voelen
- Tussen de leeftijdsgroepen zitten veel verschillen per gemeente. Veel volwassenen en senioren voelen zich gelukkig in Waterland, terwijl jongeren zich vaker gelukkig voelen in Wormerland en Purmerend en jongvolwassenen in Oostzaan
- Meer jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland voelen zich vaak tot voortdurend gelukkig dan jongvolwassenen in heel Nederland. Voor volwassenen en senioren zijn er geen landelijke cijfers bekend

Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

Mentale gezondheid: risico op psychische klachten

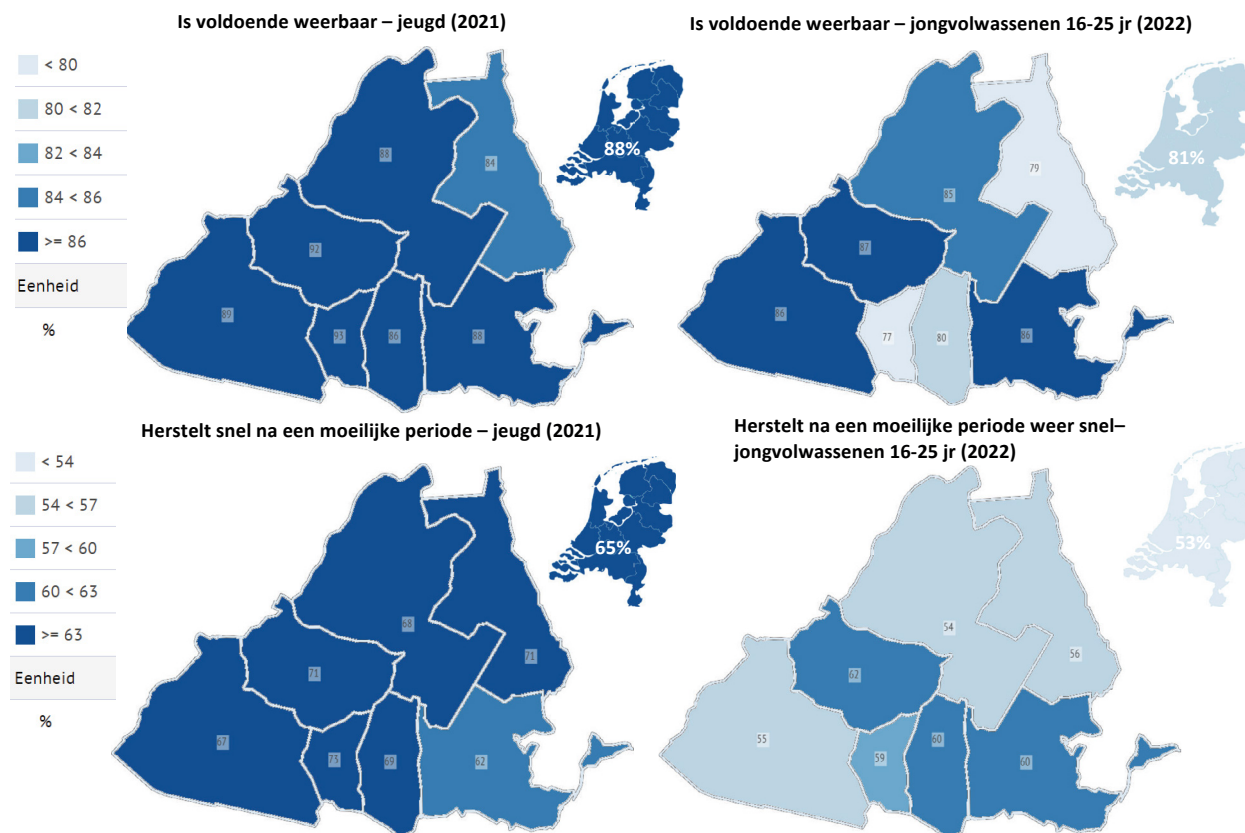
* In 2020 was Beemster nog geen onderdeel van Purmerend en wordt deze nog apart weergegeven op de regiokaart.

- Een verhoogde kans op psychische klachten is vooral te zien bij jongvolwassenen en volwassenen
- In Zaanstad en Oostzaan hebben relatief veel respondenten een verhoogd risico op psychische klachten. Dit geldt vooral voor jongvolwassenen en volwassenen. Ook in Purmerend wonen veel volwassenen en senioren die een verhoogde kans hebben op psychische klachten
- Significant meer volwassenen in Zaanstreek Waterland hebben een matig tot hoog risico op psychische klachten dan in heel Nederland

Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

Mentale gezondheid: weerbaarheid en herstel

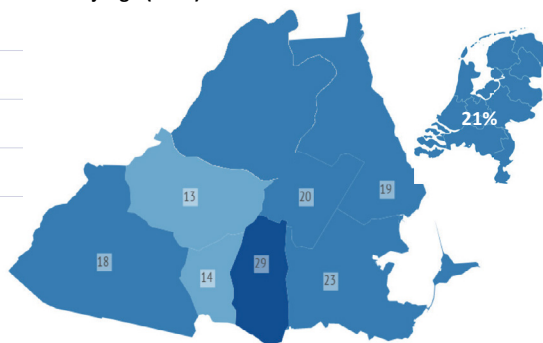
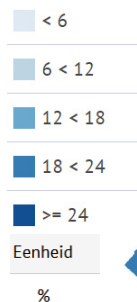

- Meer jongeren zijn voldoende weerbaar dan jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland.
- Met name in Wormerland geven zowel veel jongeren als jongvolwassenen aan voldoende weerbaar te zijn. In Edam - Volendam is dit juist aan de lagere kant voor beide leeftijdsgroepen.
- Significant meer jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland zijn voldoende weerbaar vergeleken met jongvolwassenen in heel Nederland.
- Meer jongeren herstellen snel na een moeilijke periode dan jongvolwassenen.
- Ook hier is te zien dat met name jongeren en jongvolwassenen in Wormerland snel herstellen na een moeilijke periode. De andere gemeenten verschillen juist tussen de twee leeftijdsgroepen.
- Zowel meer jongeren als jongvolwassenen in Zaanstreek Waterland herstellen snel na een moeilijke periode dan jongeren en jongvolwassenen in heel Nederland.

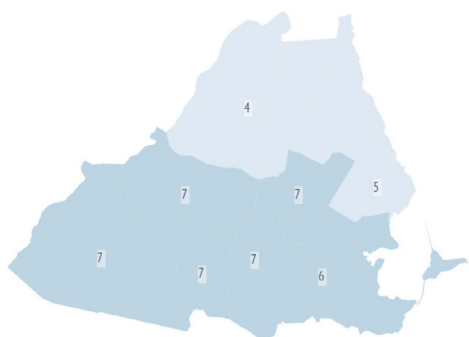
Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

Mentale gezondheid: suïcidale gedachten

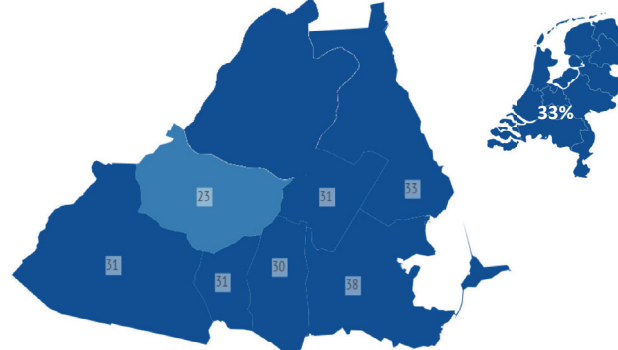
Heeft het afgelopen jaar er wel eens tot vaak aan gedacht een einde te maken aan het leven- jeugd (2021)

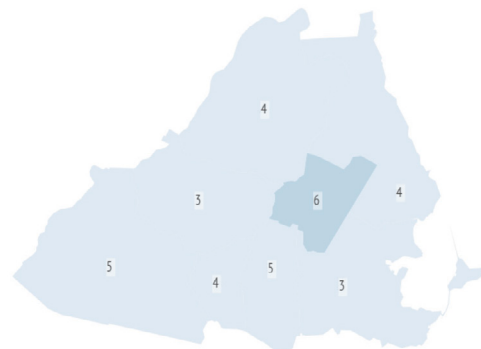
Heeft suïcidale gedachten – volwassenen 18-65 jr (2020)*

Heeft het afgelopen jaar er wel eens tot vaak aan gedacht een einde te maken aan het leven– jongvolwassenen 16-25 jr (2022)

Heeft suïcidale gedachten – senioren 65+ (2020)*

* In 2020 was Beemster nog geen onderdeel van Purmerend en wordt deze nog apart weergegeven op de regiokaart.

- Opvallend is het percentage jongvolwassenen wat wel eens tot vaak eraan denken om een einde te maken aan het leven. Daarnaast is het percentage jongvolwassenen wat wel eens tot vaak suïcide gedachten heeft ook een stuk hoger dan het percentage volwassenen en senioren
- Het hoogste percentage jongeren en jongvolwassenen met suïcide gedachten wonen in Waterland. Bij volwassenen en senioren is dit Purmerend
- Gemiddeld komen de resultaten overeen met de rest van Nederland. Voor volwassenen en senioren zijn er geen landelijke cijfers bekend

Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

Mentale gezondheid: jeugd

Mentale gezondheid jeugd

[2021]

Ervaren gezondheid (zeer) goed

Gelukkelijk voelen meestal (zeer)

Psychische klachten

Veerkracht | Snel herstellen na moeilijke periode

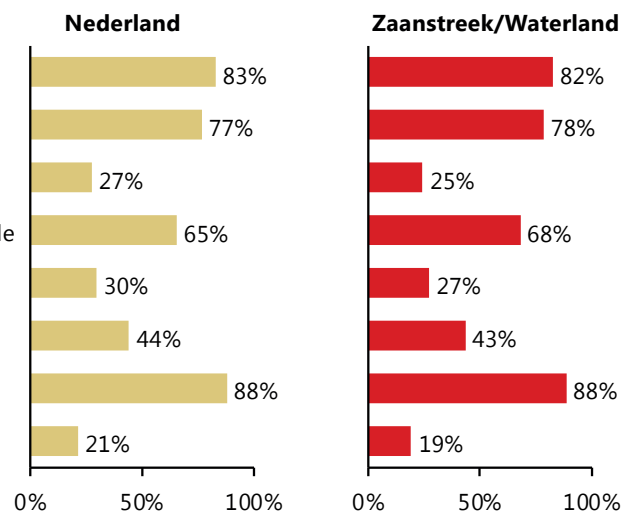
Eenzaamheid | Eenzaam soms tot altijd
(afg. 4 weken)

Stress | Stress d. één of meer fact. (zeer) vaak

Voldoende weerbaar

Psychosociale gezondheid |

Suïcidale gedachten ooit afg. 12 mnd

Psychische klachten

[Per gemeente]

Edam-Volendam

Purmerend

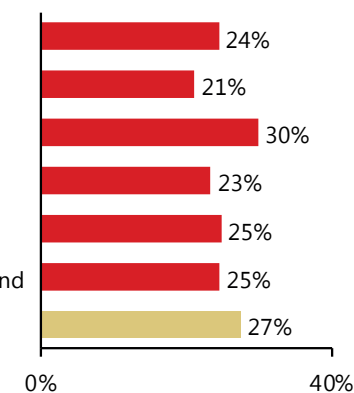
Waterland

Wormerland

Zaanstad

Zaanstreek/Waterland

Nederland

- Van de gemeenten, Landsmeer en Oostzaan ontbreekt data
- In de regio ervaart 4 van de 5 jongeren een (zeer) goede gezondheid. Dit is vergelijkbaar met het Nederlands gemiddelde
- In de regio Zaanstreek Waterland ervaart 1 op de 4 jongeren psychische klachten en eenzaamheid
- Gemiddeld in de regio zijn 9 van de 10 jongeren voldoende weerbaar
- 1 op de 5 jongeren in de regio heeft wel eens suïcidale gedachten

Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

Risico op kanker

Vaccinatiegraden van 2020 in Zaanstreek-Waterland

GEMEENTE	MATK zwangere vrouwen	2 jarige volledige deelname	5 jarige D(K)TP voldoende beschermd	10 jarige D(K)TP volledig beschermd	10 jarige BMR volledig afgesloten	14 jarige HPV volledig afgesloten	15-19 jarige MenACWY volledig beschermd
	Beemster	75,0	94,0	94,6	91,8	91,0	61,1
Edam-Volendam	77,5	91,9	90,7	91,9	92,2	45,7	92,6
Landsmeer	69,2	93,9	93,9	90,6	90,6	67,2	87,8
Oostzaan	91,1	98,0	96,9	96,2	97,1	60,0	90,6
Purmerend	69,2	93,7	93,3	91,4	91,7	63,1	89,0
Waterland	80,7	91,7	91,7	94,1	94,1	66,4	91,1
Wormerland	73,8	93,3	94,7	94,9	94,9	65,9	92,6
Zaanstad	61,4	92,2	89,7	89,4	89,4	57,6	84,2
Nederland	69,7	91,3	92,0	88,9	89,0	63,1	86,5

- Zeer lage vaccinatiegraad HPV, specifiek in Edam / Volendam en Zaanstad het laagst
- 36% meer kans op baarmoederhalskanker in Zaanstad
- Huidkanker komt meer voor in Edam / Volendam
- Omgeving Uitgeest en Zaanstad West prognose stijging van longkanker door milieuverontreiniging

Bron: kankeratlas IKNL, RIVM Gebiedsanalyse Zaanstreek Waterland

Risico op hart- en vaatziekte

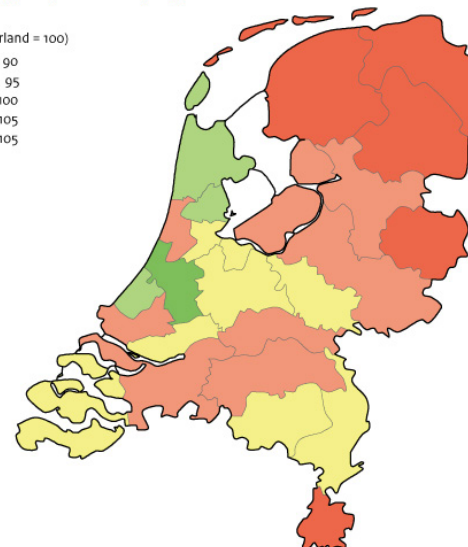
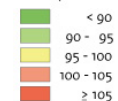
GGD regio Zaanstreek Waterland

Doodsoorzaak	CMF	Afwijking CMF tov NL	Aantal per 10.000	Aantal per 10.000, direct gestandaardiseerd	Absoluut aantal in 2017-2020	Gemiddeld aantal per jaar
Ziekten van het hartvaatselsel						
Hartvaatselsel totaal	94	onder, 99% zeker	20,3	20,4	2735	684
Coronaire hartziekten	96	geen	4,6	4,57	620	155
Acuut hartinfarct	95	geen	2,73	2,71	370	92
Overige coronaire hartziekten	96	geen	1,86	1,86	250	62
Overige hartziekten	94	onder, 95% zeker	6,98	7,06	940	235
Hartfalen	91	onder, 95% zeker	3,83	3,91	515	129
Beroerte	96	geen	5,03	5,07	680	170

Sterfte aan ziekten van het hartvaatselsel 2017-2020

Per GGD-regio, gecorrigeerd voor leeftijd en geslacht

Index (Nederland = 100)

Het percentage sterfgevallen aan hart- en vaatziekten in Zaanstreek- Waterland ligt gelijk of onder het Nederlands gemiddelde

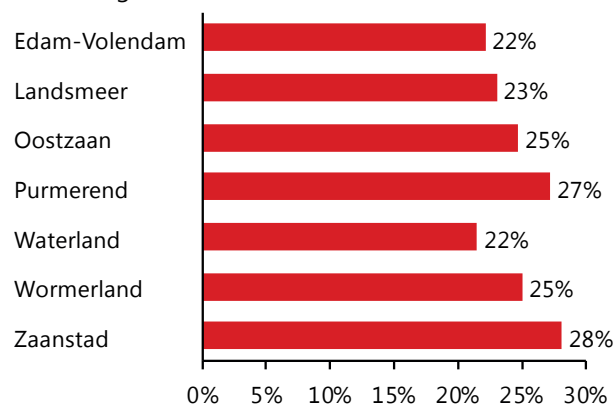
Bron: CBS doodsoorzakenstatistiek bewerkt door RIVM.

Kwestbare ouderen - Broosheid ouderen

Broosheid ouderen

[Percentage 65+ met toenemende kwetsbaarheid, 2020]

Deze staafdiagram toont voor de regio Zaanstreek / Waterland het aandeel mensen van 65 jaar en ouder met toenemende kwetsbaarheid. Bij een toenemende kwetsbaarheid is er sprake van een verminderde 'reservercapaciteit'. Daardoor kunnen kleine kwalen of, normaal gesproken, onschuldige incidenten, zoals een toevallige valpartij, eenvoudig uitgroeien tot grote gezondheidsproblemen. Deze maat is ontwikkeld door Kleinenberg et al

Bron:

Fysieke omgeving

- Leefomgeving Zaanstreek-Waterland
- Buurt prettig om in te bewegen

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

Lucht kwaliteit

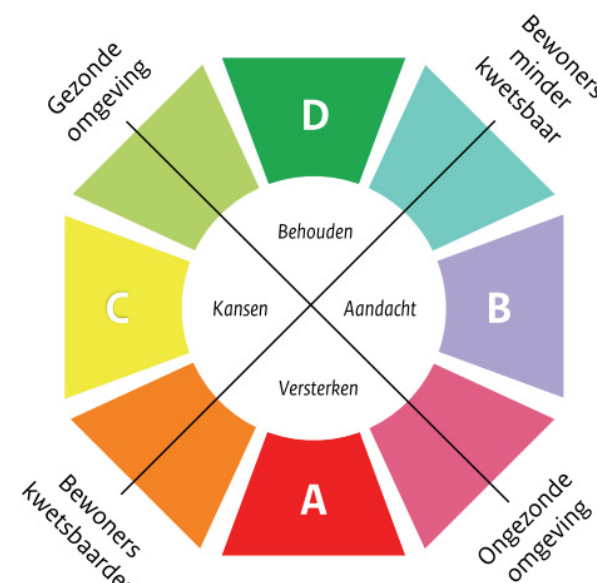
Blootstelling PM10 gelijk aan landelijk. Deel gemeente Zaanstad (specifiek Zaanstad Zuidoost) geduid als 'ongezonde leefomgeving'.

Leefomgeving:

- Zaanstad Zuidoost: versterken gezonde leefomgeving
- Zaanstad Noord versterken en kansen gezond leefomgeving
- Uitgeest en landelijk gebied Zaanstad west: aandacht gezonde leefomgeving
- Midden/Oosten Zaanstreek Waterland: behouden gezonde leefomgeving
- Purmerend: kansen gezonde leefomgeving

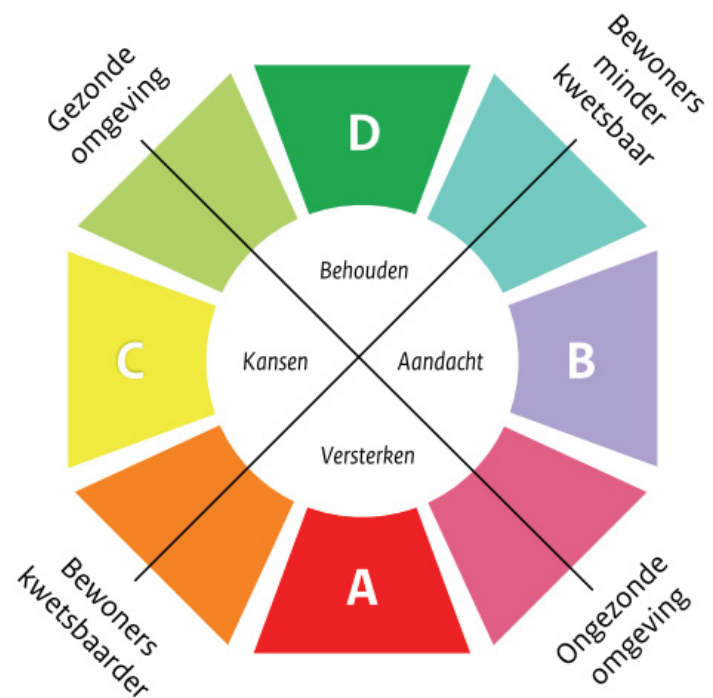
Belangrijkste conclusies

Op basis van een analyse van het RIVM is voor specifieke delen in de omgeving binnen Zaanstreek Waterland aangegeven op welke manier het beleid m.b.t. leefomgeving ingestoken kan worden.

Leefomgeving (I)

	Situatie bewoners & leefomgeving	Aanbeveling bij ruimtelijke plannen	Toelichting
A	Bewoners kwetsbaarder Ongezonde omgeving	Versterken (gezonde) leefomgeving	De kwaliteit van de leefomgeving moet worden versterkt om meer gezondheidsbescherming en bevordering te bieden, waarbij in de ruimtelijke inrichting de focus met name moet liggen op de behoeften en mogelijkheden van kwetsbare bewoners
C	Bewoners kwetsbaarder Gezonde omgeving	Kansen gezonde leefomgeving	De leefomgeving biedt kansen om gezondheid van met name kwetsbare bewoners te bevorderen en waar nodig beter te beschermen, met een ruimtelijke inrichting die past bij hun behoeften en mogelijkheden
B	Bewoners minder kwetsbaar Ongezonde omgeving	Aandacht gezonde leefomgeving	De leefomgeving heeft aandacht nodig om meer gezondheidsbescherming en/of gezondheidsbevordering te bieden aan bewoners
D	Bewoners minder kwetsbaar Gezonde omgeving	Behouden gezonde leefomgeving	De gezonde leefomgeving moet worden behouden om voldoende gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering te blijven bieden

Bron: RIVM Gebiedsanalyse Zaanstreek Waterland

Leefomgeving (2)

Zaanstad Zuidoost: versterken gezonde leefomgeving
Zaanstad Noord versterken en kansen gezond leefomgeving:

- Gezien de demografische kenmerken van de populatie, vooral in het zuidoosten, maar ook in het Noorden (laag inkomen, laaggeletterd, gezondheidsindicatoren die extra kwetsbaarheid tonen) is het extra belangrijk om een gezonde leefomgeving te creëren
- Milieugezondheidsrisico door luchtverontreiniging en geluid is hoog in heel Zaanstad door vliegverkeer en wegverkeer
- In de omgeving is een groot aantal natuur- en recreatiegebieden
- Het gebied scoort hoog op aantal voorzieningen: fiets-wandelpaden, huisarts, supermarkt, OV, speelplekken
- Hoog aanbod ongezond voedsel (cafetaria's en fastfood)

Uitgeest en landelijk gebied Zaanstad west: aandacht gezonde leefomgeving

- Luchtverontreiniging en geluidsoverlast hoog door vliegverkeer
- Daardoor daling ervaren gezondheid en stijging prognose van aantal inwoners met longkanker

Midden / Oosten Zaanstreek Waterland: behouden gezonde leefomgeving

- Leefomgeving van dit gebied is goed te noemen, maar er is aandacht nodig voor (ernstige) geluidshinder van vliegverkeer en wegverkeer
- Daarnaast is er veel aanbod van ongezond voedsel in de gemeentes

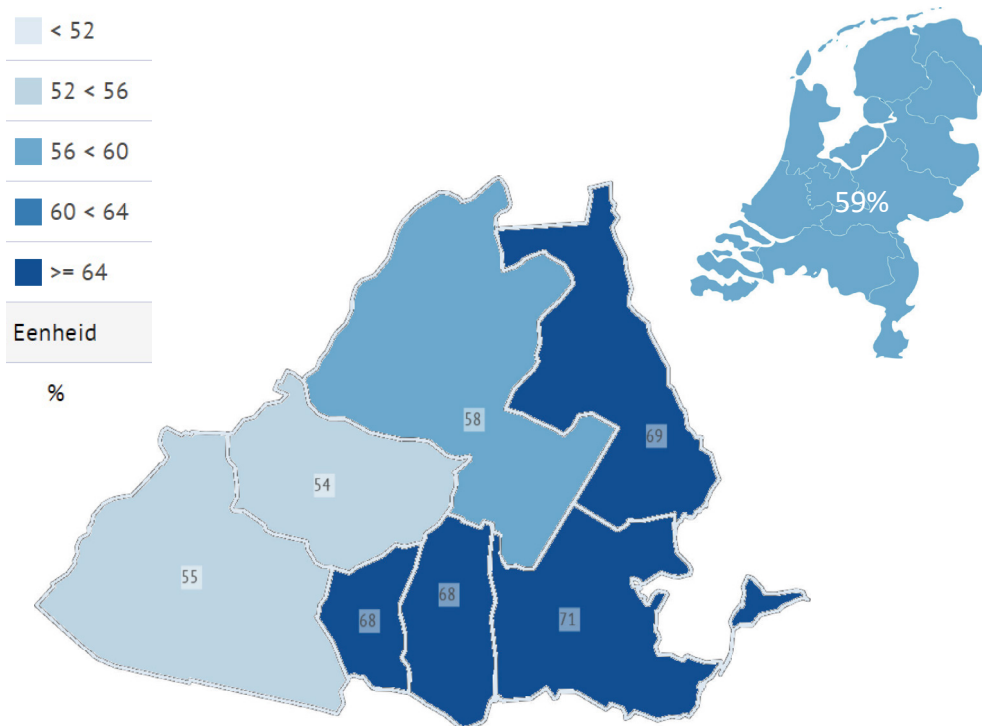
Purmerend: kansen gezonde leefomgeving

- Aandacht voor sociale voorzieningen t.b.v. gezondheidsbevordering: bewegen, ontspannen, ontmoeten, gezonde voeding
- Relatief grote groep kwetsbare inwoners (laag inkomen en kwetsbare gezondheid)
- Hoog percentage overgewicht en risico op depressie
- Leefomgeving in Purmerend is over het algemeen gezond. Hoog aanbod natuur-recreatiegebieden en hoge beweegvriendelijkheid
- Fietsstadscore is onder gemiddeld; lage score op onderhoud en beleving
- Veel 50 km/u wegen zonder aparte fietsstrook
- Veel kwetsbare fietsers (onvoldoende vaardig)
- Er moet aandacht zijn voor overstromingsrisico

Bron: RIVM Gebiedsanalyse Zaanstreek Waterland

Vindt de buurt prettig om in te bewegen - jongvolwassenen

- Meer dan de helft van de jongvolwassenen tussen de 16 en 25 jaar in de regio vindt de buurt waarin ze wonen prettig om te bewegen zoals wandelen, hardlopen of fietsen
- In Waterland vinden jongvolwassenen de buurt het meest prettig om te bewegen (71%); in Wormerland (54%) en Zaanstad (55%) vinden jongvolwassenen de buurt minder prettig
- Vergeleken met het landelijk gemiddelde (59%), vinden een stuk meer jongvolwassenen in de gemeenten Edam - Volendam, Landsmeer, Oostzaan en Waterland de buurt prettig om te bewegen. Purmerend, Wormerland en Zaanstad zitten onder dit gemiddelde

Bron: GGD corona Gezondheidsmonitor Jeugd 2021, GGD corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2022, GGD Gezondheidsmonitor Volwassen en Ouderen 2020.

2. Arbeidsmarkt

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

Data in dit hoofdstuk is grotendeels aangedragen door Sigra. De huidige arbeidsmarktsituatie wordt beschreven als een 'viceuze cirkel van toenemende werkdruk en uitval'. In 2021 was de personeelstekort in de regio Zaanstreek Waterland het hoogste van Nederland. Dit wordt door partijen bevestigd, met name ook in de VVT, GGZ en ziekenhuis sector.

Het beeld voor de toekomst van de arbeidsmarkt is Zorg en Welzijn in de regio is niet positief. Er wordt geschat dat op basis van de ontwikkeling van de zorgvraag er naar waarschijnlijk 8100 meer medewerkers nodig zijn in de regio Zaanstreek Waterland dan er nu werken. Aan die vraag zal naar verwachting niet voldaan kunnen worden.

Zaanstreek Waterland is een vergrijzende regio hierdoor neemt het aandeel werknemers 55+ neemt in alle deelsectoren toe, behalve jeugdzorg en sociaal werk.

De VVT sector is de grootste binnen de zorg met 32,7%. Hier zien we dan ook de grootste tekorten terug. Naast de VVT zijn binnen de ziekenhuiszorg, GGZ en gehandicaptenzorg de personeelstekorten het grootst in 2032.

Belangrijkste conclusies

- In 2021 had Zaanstreek Waterland het hoogste personeelstekort met 6.1%
- Het personeelstekort in 2032 zal dermate gestegen zijn dat het niet mogelijk is om dit op te vangen met de instroom van nieuwe werknemers
- De VVT-sector kent de grootste personeelstekorten van de zorgsectoren
- De huisartsen en gezondheidscentra ervaren personeelstekorten in meerdere functies. Dit komt wel terug in het aantal lang onvervulde vacatures en niet in de arbeidsmarkttekorten
- Voor de gehele ROAZ regio wordt voor de GGZ sector in 2030 een tekort voorspeld van 1.800 medewerkers (10%) (bron: ROAZ-beeld)
- De beroepen in de zorg met de grootste personeelstekorten in 2032 zijn verpleegkundigen (niveau 4), verzorgenden (niveau 3) en helpende zorg & welzijn
- De beroepen in welzijn met de grootste personeelstekorten in 2032 zijn pedagogisch medewerkers, pedagogen en maatschappelijk hulp en dienstverleners

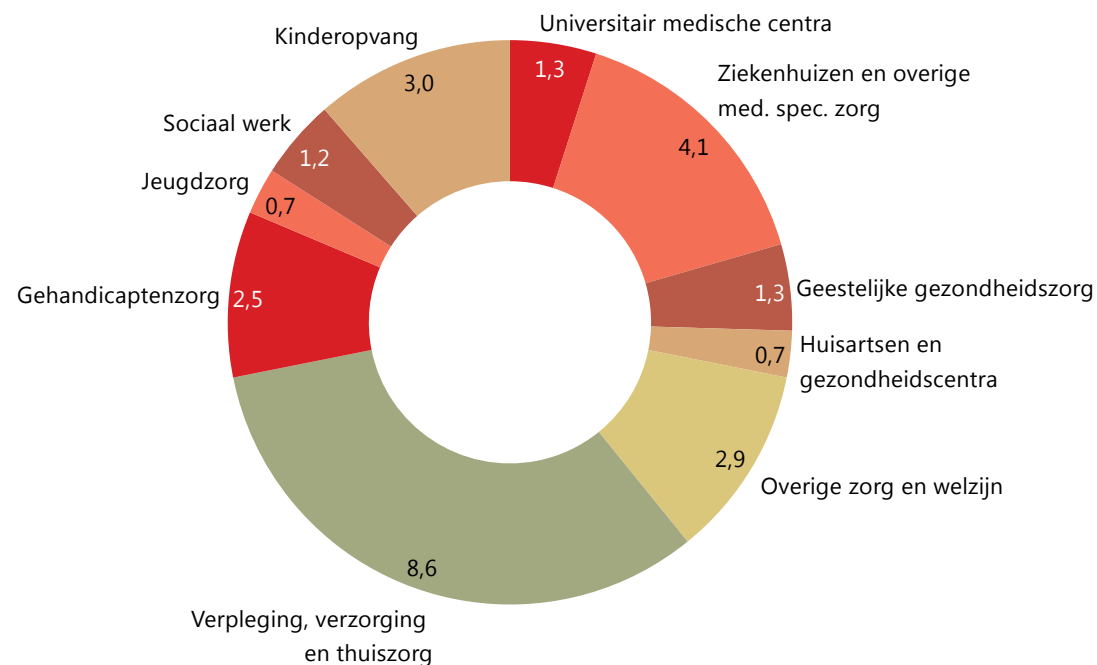
Kenmerken arbeidsmarktregio (1)

Zaanstreek - Waterland

- In totaal werken 26.400 medewerkers in Zorg en Welzijn.
- Dit komt neer op 16,6% van de totale economie in de regio (landelijk 16,9%).
- De VVT-branche is het grootst (32,7%, landelijk 31,6%).
- De verhouding vrouw / man is 6 op 1. Binnen de meeste branches is de verhouding tussen 4 op 1 en 5 op 1, maar uitschieters zijn VVT met 10 op 1 en Kinderopvang met 14 op 1.
- De deeltijdfactor is met 0,69 gelijk aan het landelijk gemiddelde maar varieert per zorgsector.
- Het aandeel medewerkers ouder dan 55 jaar is: 25,6% (landelijk 24,3%).

Aantal werknemers per Zorg en Welzijn branche

[x1.000, 2022, Zaanstreek/Waterland]

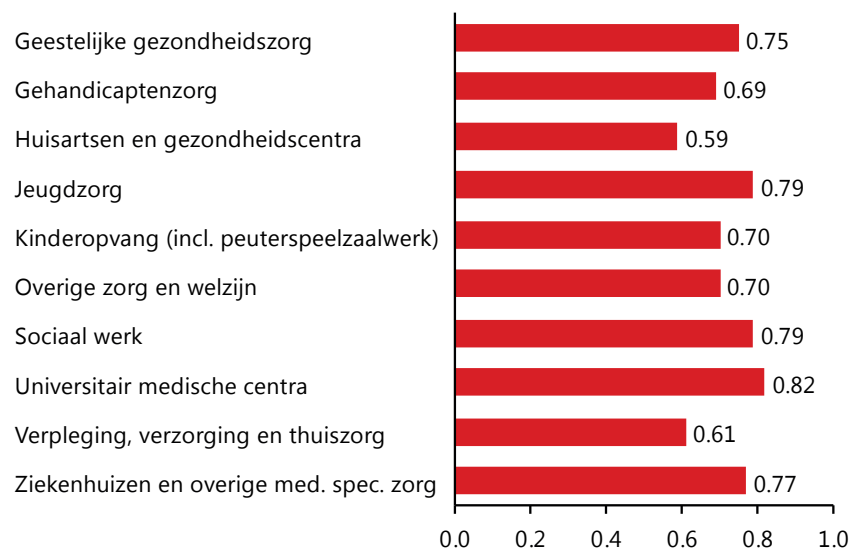
Bron: AZW / CBS 4e kwartaal 2022, bewerking Sibra

Kenmerken arbeidsmarktregio (2)

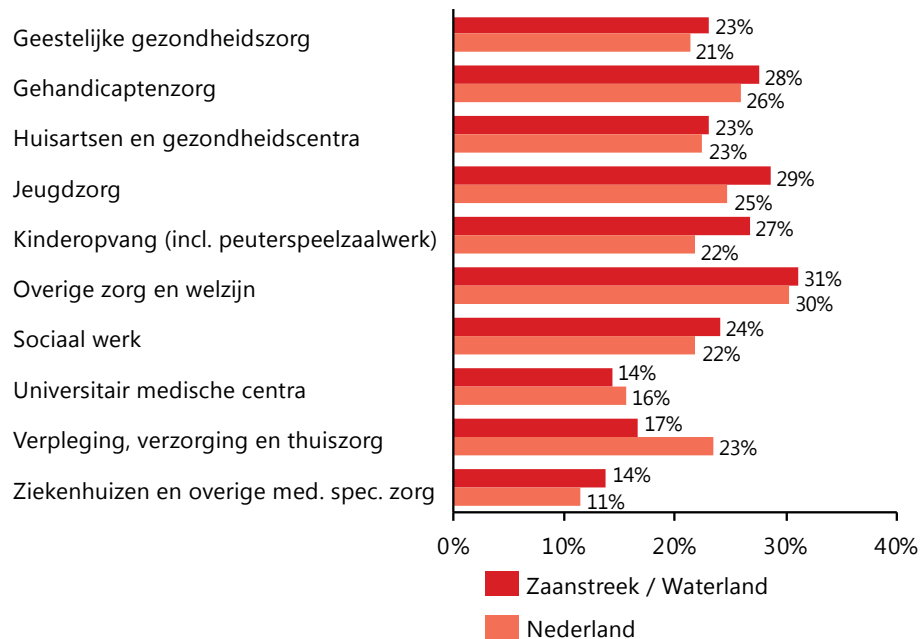
Deeltijdfactor Zorg en Welzijn branche

[2022, Zaanstreek/Waterland]

55+ binnen Zorg en Welzijn branche

[Percentage, 2022, Zaanstreek/Waterland]

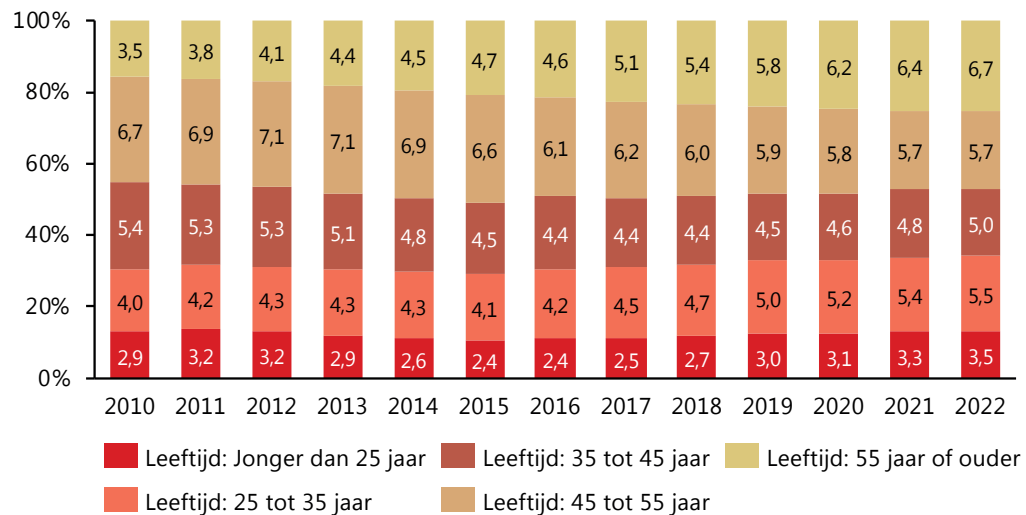

Bron: AZW / CBS 4e kwartaal 2022, bewerking Sibra

Kenmerken arbeidsmarktregio (3)

Aantal medewerkers per leeftijdscategorie

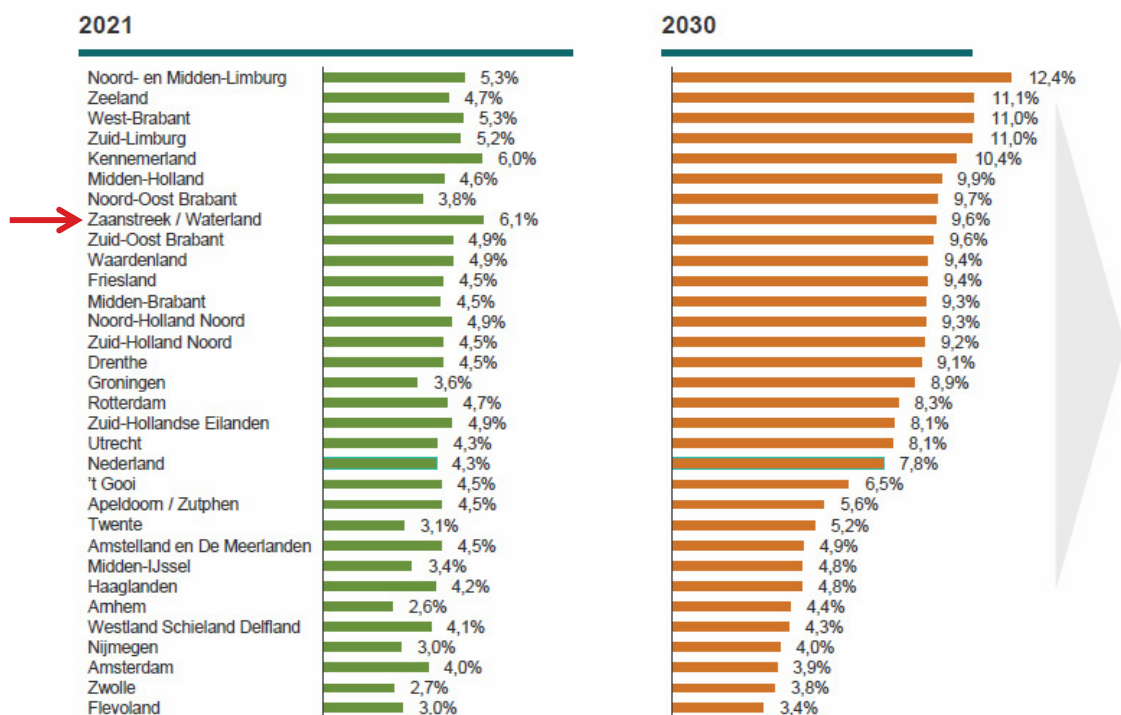
[x1.000, Zorg en Welzijn breed, Zaanstreek/Waterland]

Het aantal medewerkers in de leeftijdscategorie 55 jaar en ouder is in de afgelopen 12 jaar toegenomen van 3,5% naar 6,7% in 2022.

Bron: AZW / CBS (1e kwartaal 2022), bewerking Sigra

Personeelstekort in de regio (1)

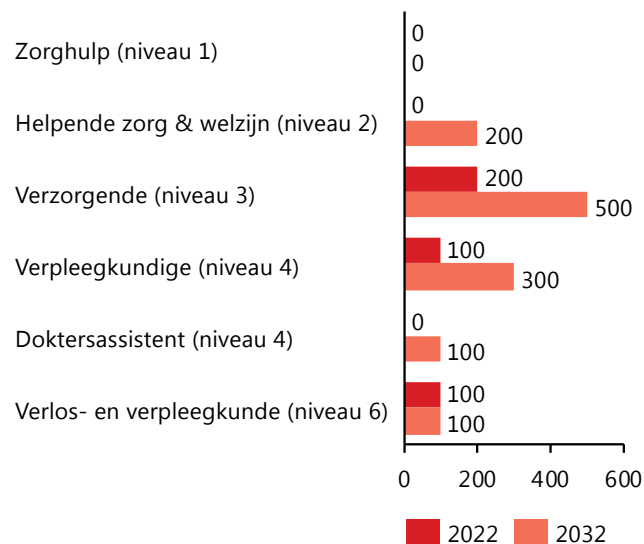
- Deze grafiek toont het personeelstekort binnen de sector zorg en welzijn.
- Het personeelstekort binnen de sector zorg en welzijn in de regio Zaanstreek Waterland loopt op van 6,1% in 2021 naar 9,6% in 2030.
- Het personeelstekort was in 2021 het hoogste van Nederland.

Bron: prognosemodel zorg en welzijn

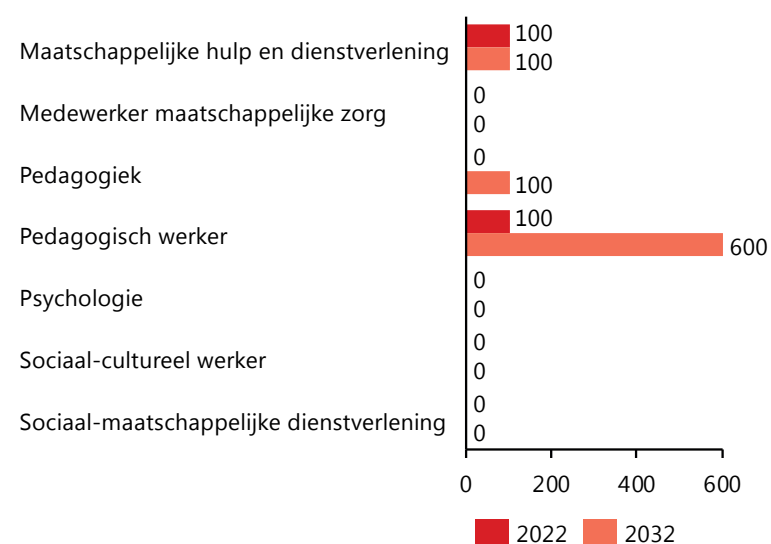

Personeelstekort in de regio (2)

Arbeidsmarkttekort – Zorgberoep [Aantal personen, prognose Zorg en Welzijn, Zaanstreek /Waterland]

Arbeidsmarkttekort – Welzijnsberoepen [Aantal personen, prognose Zorg en Welzijn, Zaanstreek/Waterland]

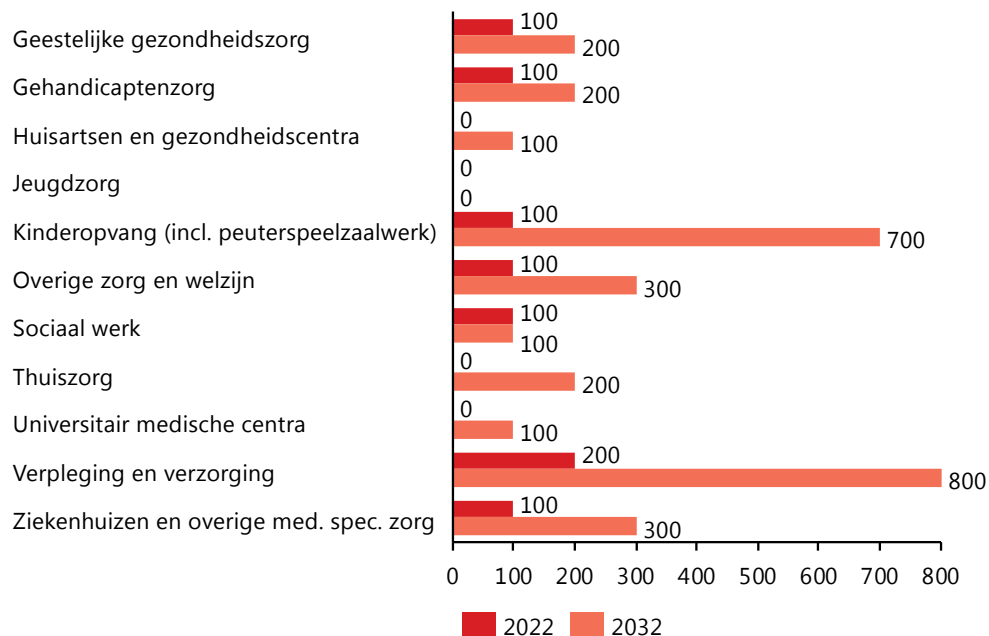

Bron: CBS microdata en AZW StatLine, bewerking ABF research

Personeelstekort in de regio (3)

Arbeidsmarkttekort – Totaal Zorg en Welzijn

[Aantal personen, prognose CBS, Zaanstreek/Waterland]

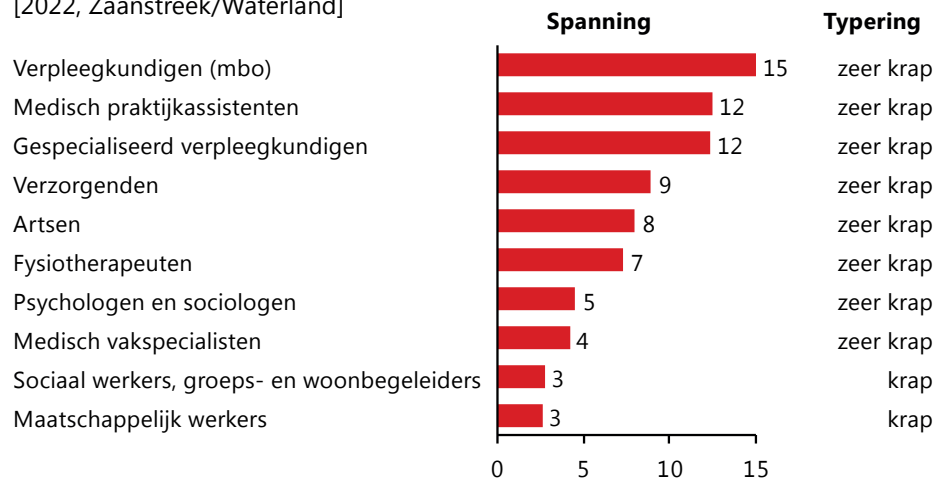
- Beroepen in de zorg met de grootste tekorten in de toekomst zijn verzorgenden niveau 3 en verpleegkundigen niveau 4.
- Het beroep binnen welzijn met het grootste tekort in de toekomst zijn pedagogisch medewerkers.
- Per deelsector bekeken heeft de VVT sector nu al de grootste arbeidsmarkttekorten en is dat in 2032 nog steeds zo.
- Het in deze grafiek geschetste beeld van de huisartsen en gezondheidscentra wordt door de huisartsenorganisatie niet herkend. Zij benoemen juist (toenemende) tekorten te ervaren aan onder andere huisartsen in lijn met de landelijke tendens.
- Schattingen van balans in vraag en aanbod van huisartsenzorg, uitgevoerd door Nivel, laten voor Zaanstreek Waterland in 2018 een licht positieve prognose zien voor 2028. Tegelijkertijd vond toen al circa de helft van de huisartsen het werk te zwaar en 62% aangeeft dat het werk niet af komt.

Bron: CBS microdata en AZW StatLine, bewerking ABF research

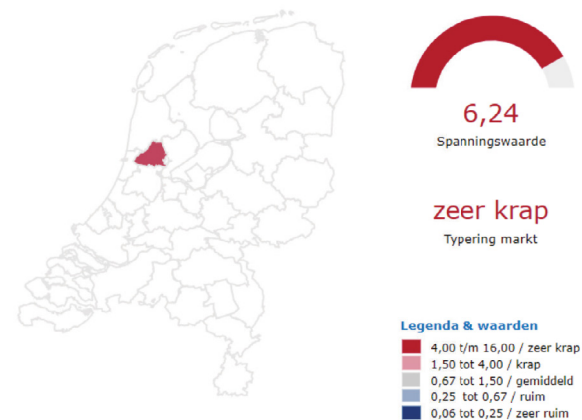
Krapte arbeidsmarkt Zorg en Welzijn

UWV Spanningsindicator per functie

[2022, Zaanstreek/Waterland]

Spanning per arbeidsmarktregio

De spanningsindicator van het UWV luidt 'zeer krap' voor de sector in de regio (landelijk 5,99) en dit geldt nagenoeg alle cliëntgebonden functies. De krapte in overige sectoren (4,75) maakt dat er volop baankansen voor professionals zijn buiten de sector.

Bron: UWV

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

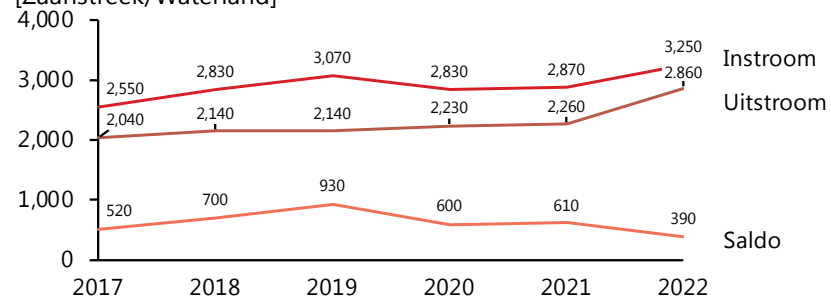
Regionale
samenwerking

Colofon

In- en uitstroom personeel

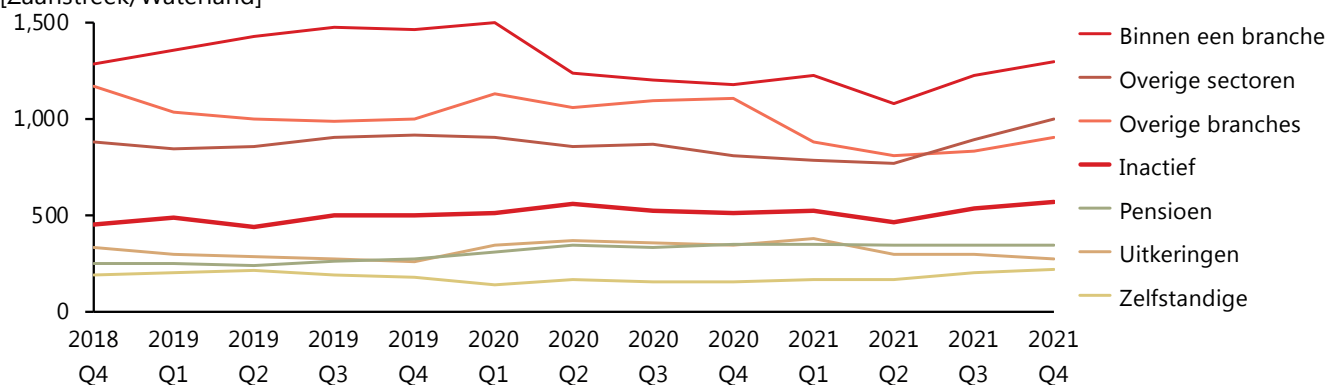
In- en uitstroom personeel Zorg en Welzijn branche

[Zaanstreek/Waterland]

Reden uitstroom personeel Zorg en Welzijn branche

[Zaanstreek/Waterland]

- De instroom van personeel in de sector ligt hoger dan de uitstroom. Hiermee neemt het totaal aantal medewerkers werkzaam in zorg en welzijn in de regio de afgelopen jaren toe.
- Vanaf het derde kwartaal van 2021 neemt de uitstroom toe, en daalt het saldo licht.
- De werkgelegenheidsgroei remt af.
- De meeste medewerkers die hun organisatie verlaten gaan weer aan het werk binnen een baan in dezelfde branche. Vanaf 2021 zien we de uitstroom richting 'overige sectoren' (buiten de zorg) weer toenemen.

Bron: AZW / CBS, bewerking Sibra

Vacatures Zorg en Welzijn

- Al enkele jaren zien organisaties in de sector vacatures moeilijk vervuld worden. Met name in de ouderenzorg blijven vacatures lang openstaan: 75% van de vacatures blijft langer dan 3 maanden onvervuld.
- GGZ partijen geven aan dat het naast het vervullen van vacatures ook steeds lastiger wordt om ZZP'ers aan te trekken. Naast ondergenoemde vacatures zijn andere regiebehandelaren zoals verslavingsartsen lastig te vinden.

Branche	%
GGZ	49,9 %
Gehandicaptenzorg	53,3 %
VVT	75,3 %
Jeugdzorg en welzijn	27,2 %
Ziekenhuiszorg	54,1 %

Tabel 1. Top 4 moeilijk vervulbare vacatures per branche

GGZ	Gehandicaptenzorg	VVT	Ziekenhuizen / UMC's	Jeugdzorg en welzijn	Eerstelijnszorg
1. Verpleegkundige / verpleegkundig specialist	1. Begeleider	1. Verzorgende-IG	1. Gespecialiseerd verpleegkundige	1. Pedagogisch medewerker	1. Huisarts
2. Psychiater	2. Verpleegkundige	2. Verpleegkundige	2. Verpleegkundige	2. Schuldhulpverlener	2. Doktersassistent
3. Begeleider	3. Assistent begeleider	3. Helpende	3. Anesthesiemedewerker en Operatieassistent	3. Gedragsdeskundige / psycholoog	3. Apothekersassistent
4. GZ-psycholoog	4. Verzorgende-IG	4. Psycholoog	4. Radiodiagnostisch en radiotherapeutisch laborant	4. Gezinsmanager	4. Arts Maatschappij + Gezondheid

Bron: Sigra Vacaturepeiling 2022. Betreft vacatures in gehele Sigra regio

Vraag en aanbod in 2032

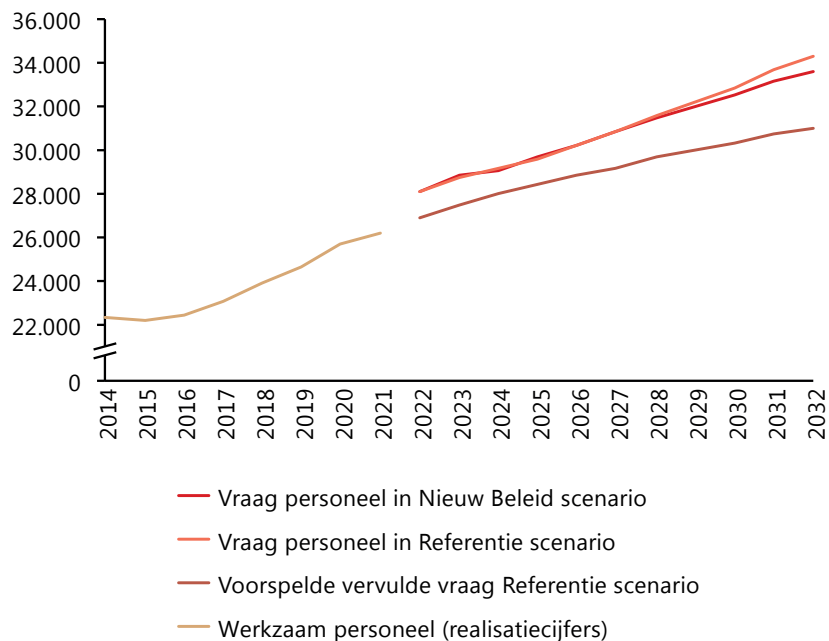
- Het Prognosemodel Zorg en Welzijn gaat uit van een toenemend aanbod van medewerkers en ook een stijging van de arbeidsproductiviteit richting 2032.
- De zorgvraagontwikkeling vereist naar schatting dat er **8100 meer medewerkers nodig** zijn in de regio Zaanstreek – Waterland dan er nu werken. Aan die vraag zal naar verwachting niet voldaan kunnen worden.
- Het huidige **tekort van naar benadering 1200 medewerkers** zal daarom in het ‘referentiescenario’ toenemen naar een tekort van 3300 medewerkers in 2032.
- Met het oog op de omvang van dat tekort in relatie tot de huidige ervaren knelpunten lijkt het ‘oplossen van het personeelstekort’ niet meer mogelijk met alleen meer instroom, doorstroom en behoud van medewerkers. Naast inzet op arbeidsinnovatie zal ook een groter beroep gedaan worden op de maatschappij. Dit terwijl het ‘mantelzorgpotentieel’ afneemt (de verhouding van de groep 50—64-jarigen t.o.v. 85-plussers gaat in Zaanstreek – Waterland ontwikkelt zich van **10,0 in 2022** naar **5,4 in 2032**).
- Naast de gepresenteerde kwantitatieve tekorten is er ook sprake van een **kwalitatief veranderende vraag** naar personeel. De inhoud van functies verandert door de gewenste verschuiving van zorg zoveel mogelijk naar wat zelf kan, het liefst in de thuishituatie en digitaal.
- Krapte dwingt organisaties drempels te verlagen voor zij-instromers. Dit vraagt om denken vanuit **competenties en vaardigheden** in plaats vanuit diploma’s. Ook hierbij wordt er een beroep gedaan op het aanpassingsvermogen van huidige medewerkers.
- Nieuwe technologie zal moeten aansluiten bij de werksituatie van professionals. Mensen in de zorg werken vanuit intrinsieke motivatie en professionaliteit. Hen **betrekken bij beleid en verbeteren van de door hun ervaren autonomie** is een belangrijke sleutel in het behoud van medewerkers.

Prognoses vraag versus aanbod 2032

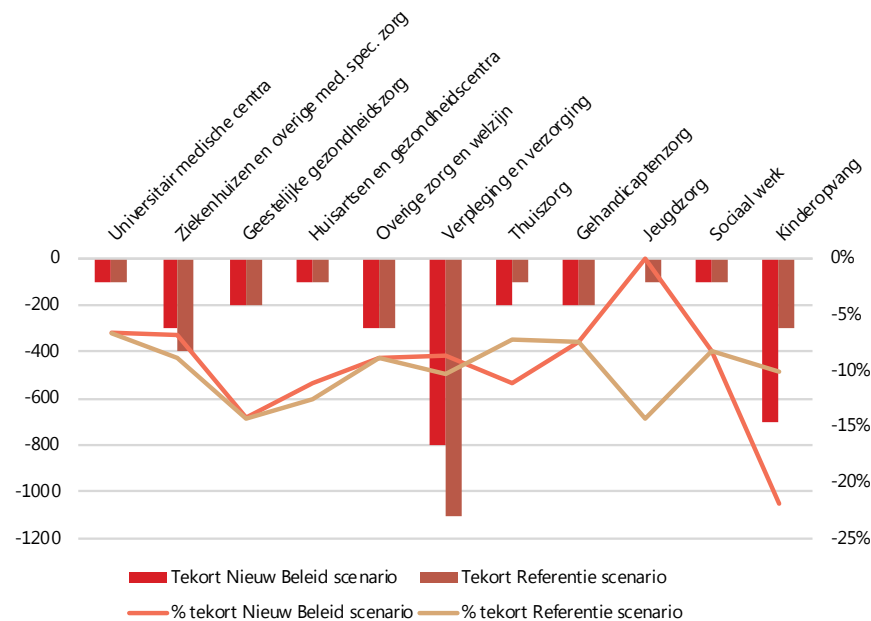
Vraag personeel versus vervulde vraag

[Prognosemodel Zorg en Welzijn, Zaanstreek/Waterland]

Personeelstekort 2032 per branche, 2 scenario's

[Prognosemodel Zorg en Welzijn, Zaanstreek/Waterland]

Het Referentie scenario is een 'beleidsarm scenario'. Scenario Nieuw Beleid neemt op dat moment voorgenomen beleidsmaatregelen mee, zoals IZA, WOZO en vergoeding kinderopvang van 96% per 2025)

Bron: Prognosemodel Zorg en Welzijn, bewerking Sigra

3. Zorg in de regio

- **Eerstelijnszorg, waaronder huisartsenzorg**
- **Medisch specialistische zorg**
- **Acute zorg**
- **Geboortezorg**
- **GGZ**
- **Verpleeg- en Verzorgingstehuizen en thuiszorg**
- **Gehandicaptenzorg**

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

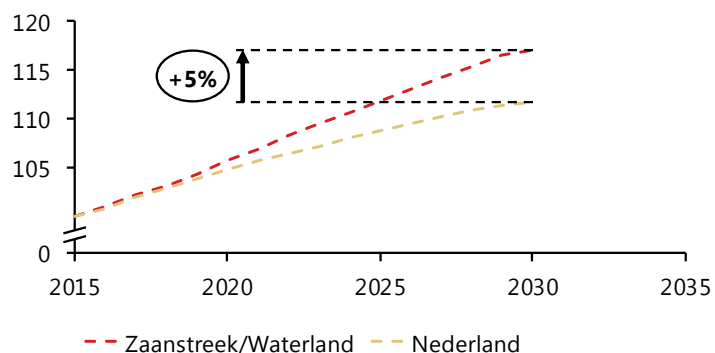
De zorg in Zaanstreek Waterland staat als sector voor grote uitdagingen. De grootste uitdaging voor alle deelsectoren van de zorg is de vergrijzing in combinatie capaciteitsproblematiek waaronder ook de personeelstekorten. Enerzijds neemt het aantal ouderen met chronische, psychiatrische en/of andere ouderdomsgerelateerde aandoeningen toe in de regio. Zo neemt bijvoorbeeld het aantal inwoners met één aandoening en het aantal inwoners met dementie harder toe dan het Nederlandse gemiddelde. Anderzijds is er binnen de VVT, GGZ en ziekenhuissector sprake van een te krappe capaciteit door te weinig passende woonvormen in de VVT, instroom-, doorstroom-, en uitstroomproblematiek binnen de GGZ en tekorten aan verpleegkundigen in de ziekenhuizen. Door deze toenemende druk zal te zijner tijd ook de druk op de eerste lijn toenemen. De vraag naar zorg zal hard stijgen en de aanbod zijde dreigt dit niet bij te kunnen houden. Verder kijkend naar de geboortezorg is er variatie tussen de gemeenten in het levend geboren kinderen en tijdig starten van zwangerschapsbegeleiding. Tevens zien we dat er een opgave ligt voor de paramedische beroepsgroepen om zich sterker te organiseren.

Belangrijkste conclusies

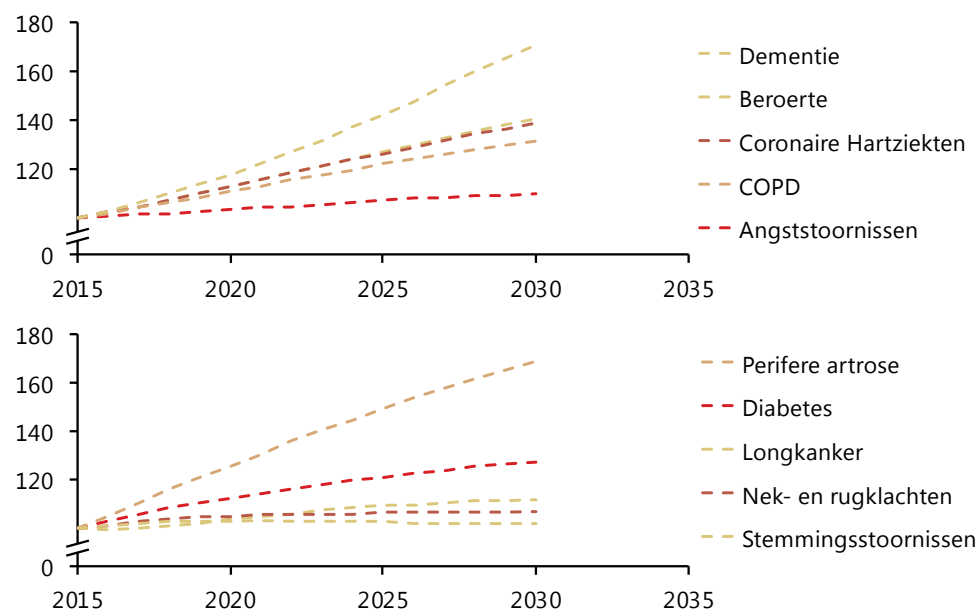
- Het aantal mensen met tenminste één chronische aandoening stijgt in de regio harder dan landelijk gemiddeld. In 2030 zijn er in Zaanstreek Waterland 5% meer mensen met één aandoening dan gemiddeld in Nederland.
  - Het aantal mensen met ouderdomsgerelateerde aandoeningen zoals dementie en perifere artrose zullen het snelst toenemen
  - Het percentage inwoners dat huisartsen, farmaceutische, en medisch specialistische zorg gebruikt lag in 2021 boven het landelijke gemiddelde.
  - Het aantal inwoners dat gebruik maakt van VVT (intramuraal, ELV, Wijkverpleging ligt, ondanks de hoge vergrijzing, onder landelijk gemiddelde. De zorgvraag in de verpleging en verzorging neemt tot 2030 toe met 33% en voor de thuiszorg met 18%. (Bron: ROAZ-beeld)
  - De gemiddelde gedeclareerde zorgkosten per inwoner (Zvw) voor alle leeftijdscategorieën liggen rond of onder het Nederlands gemiddelde.
  - In 4 gemeenten krijgen >20% van de kinderen geen periodieke tandarts controles.
  - Het aantal zwangeren waarbij zwangerschapsbegeleiding is gestart voor de 10e week zwangerschap is lager dan landelijk gemiddelde, in het bijzonder in Purmerend.
- Het beeld van de wachttijden (lager dan landelijk gemiddeld) wordt door de GGZ aanbieders niet herkend. De treeknormen (10 weken) voor wachttijden worden niet behaald
  - De zorgvraag in de GGZ sector neemt tot 2030 toe met 9%. (bron: ROAZ-beeld)

Prevalentie aandoeningen (1)

Personen met Eén aandoening [Index, prognose RIVM]

Prevalentie van aandoeningen [Index, prognose RIVM]

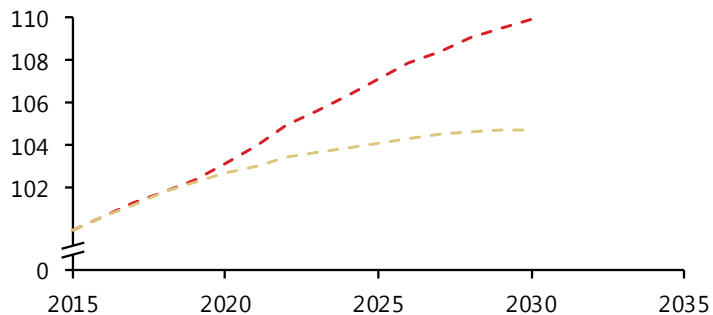
- In 2023 heeft 53,7% van de inwoners van Zaanstreek Waterland minimaal één chronische aandoening.
- Het aantal inwoners met één of meer chronische aandoeningen stijgt van 182.840 in 2023 naar 195.390 in 2030; een toename van 12.550 personen in 7 jaar.
- De relatieve stijging van het aantal inwoners met een chronische aandoening is in de regio Zaanstreek Waterland groter dan het gemiddelde in Nederland.
- Met name de prevalentie van ouderdomsgerelateerde aandoeningen neemt sterk toe. De prevalentie van dementie stijgt het hardst.

Bron: regiobeeld.nl

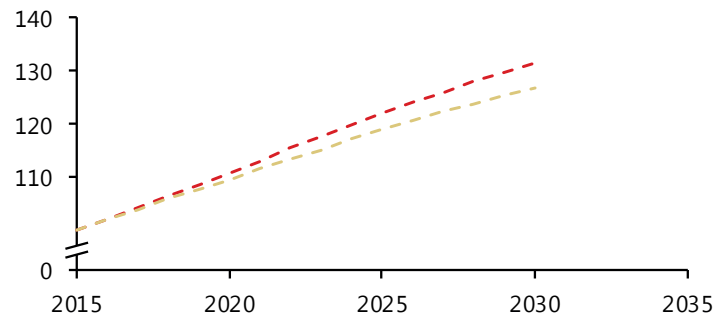

Prevalentie aandoeningen (2)

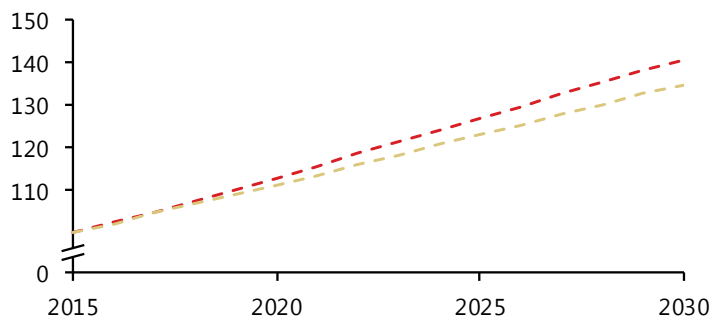
Prevalentie van Angststoornissen [Index, prognose RIVM]

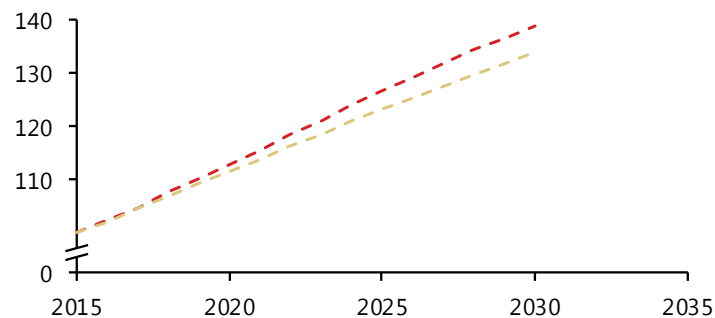
Prevalentie van COPD [Index, prognose RIVM]

Prevalentie van Beroerte [Index, prognose RIVM]

Prevalentie van Coronaire hartziekten [Index, prognose RIVM]

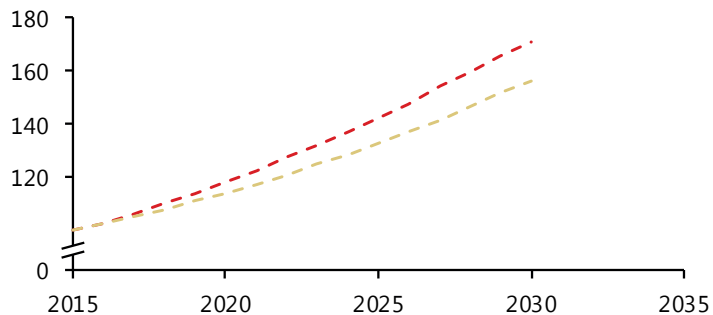

--- Zaanstreek/Waterland --- Nederland

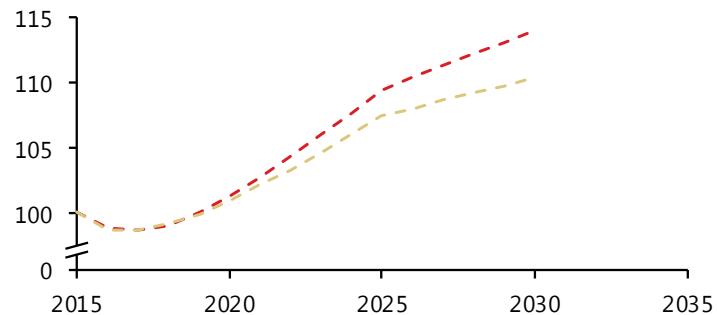
Bron: regiobeeld.nl

Prevalentie aandoeningen (3)

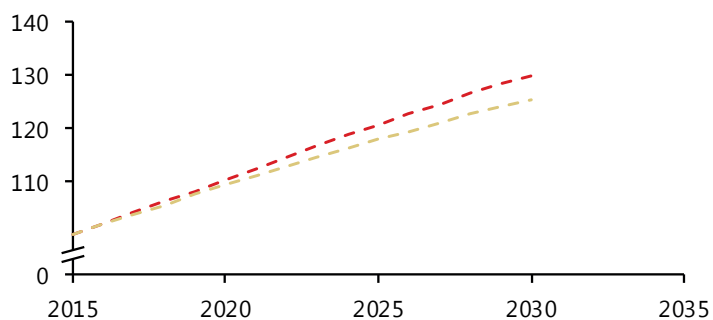
Prevalentie van Dementie [Index, prognose RIVM]

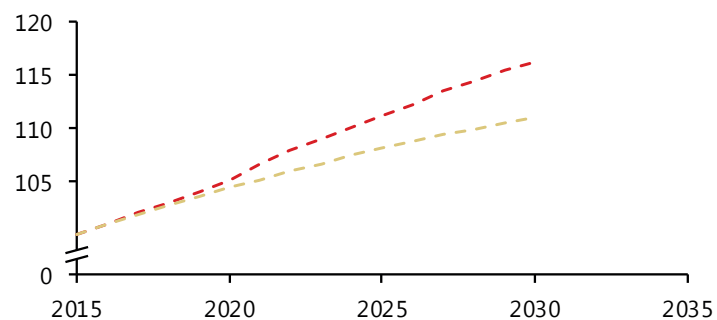
Prevalentie van Longkanker [Index, prognose RIVM]

Prevalentie van Diabetes [Index, prognose RIVM]

Prevalentie van Nek- en rugklachten [Index, prognose RIVM]

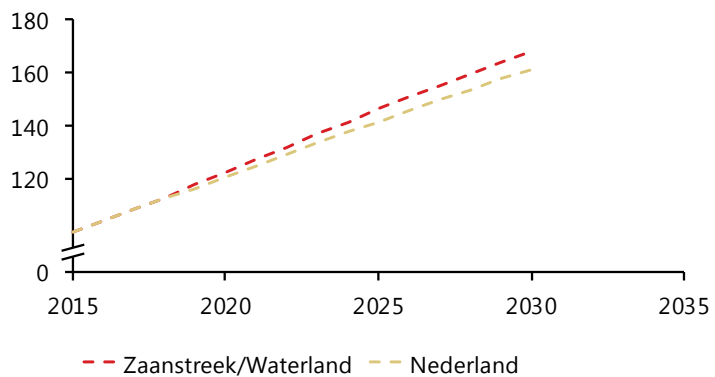

--- Zaanstreek/Waterland --- Nederland

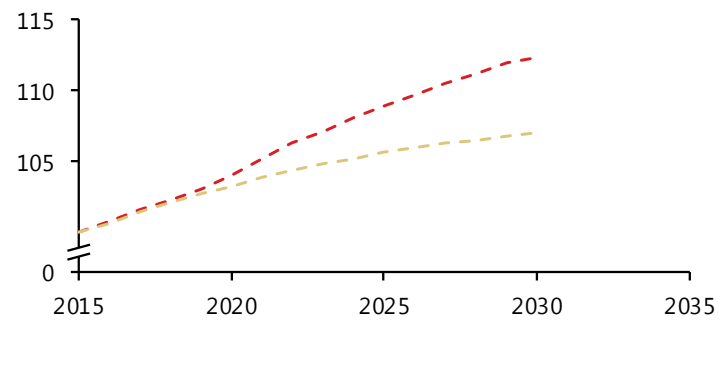
Bron: regiobeeld.nl

Prevalentie aandoeningen (4)

Prevalentie van Perifere artrose [Index, prognose RIVM]

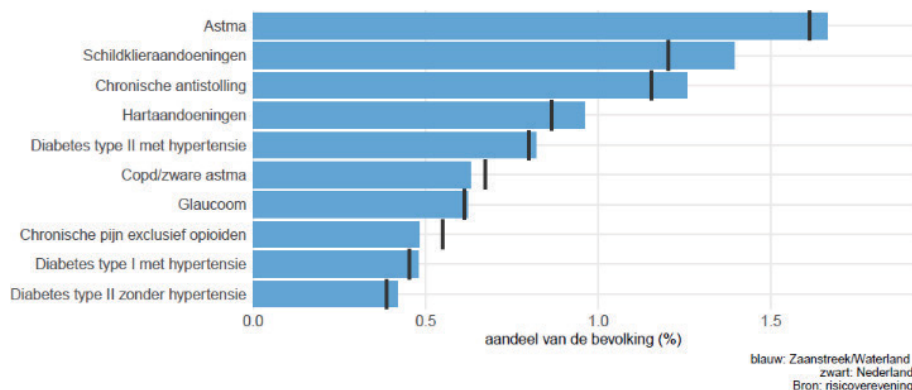
Prevalentie van Stemmingsstoornissen [Index, prognose RIVM]

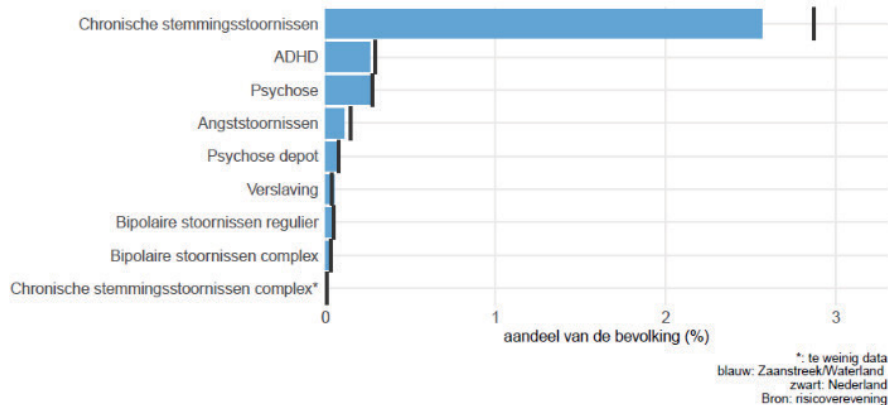
Bron: regiobeeld.nl

Medicijngebruik

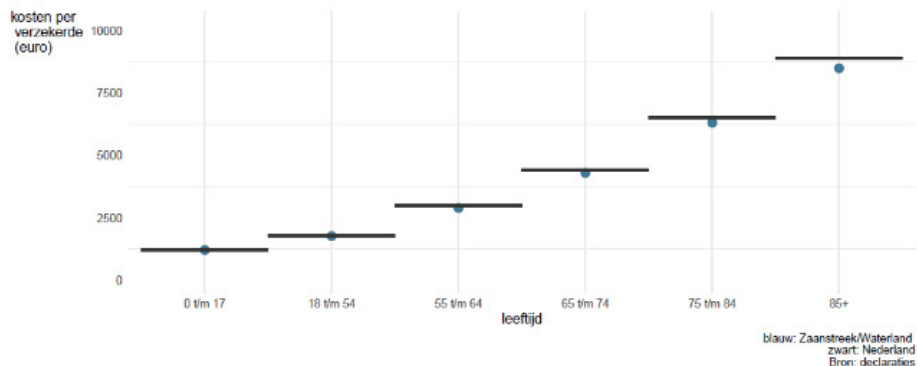
- Het medicijngebruik ligt voor de in de bovenste tabel genoemde lichamelijke aandoeningen in de zorgkantoorregio Zaanstreek Waterland rondom of hoger dan het Nederlandse gemiddelde, op medicijngebruik voor COPD/zware astma en chronische pijn exclusief opioïden na.
- Het medicijngebruik ligt voor de in de onderste tabel genoemde geestelijke aandoeningen in de zorgkantoorregio Zaanstreek Waterland licht lager of gelijk aan het Nederlandse gemiddelde.

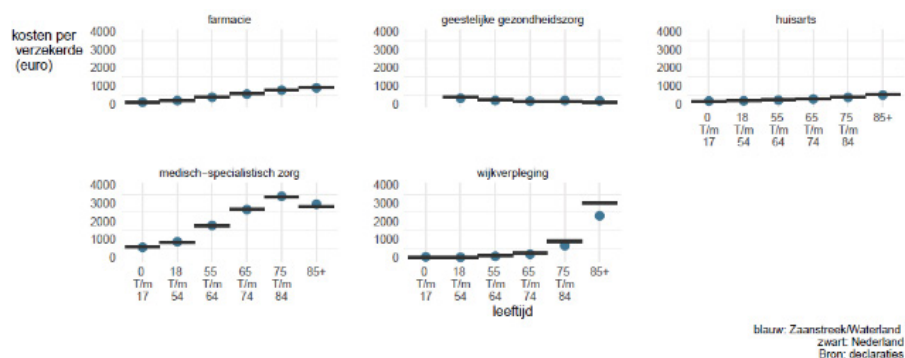
Bron: regioanalyses NZA, risicoverening

Zorgkosten (algemeen)

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten van zorg uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) per verzekerde, per leeftijdsgroep, in de regio en in Nederland in 2019.

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten van zorg uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) per persoon, per leeftijdsgroep voor vijf grote sectoren, in de regio en in Nederland in 2019.

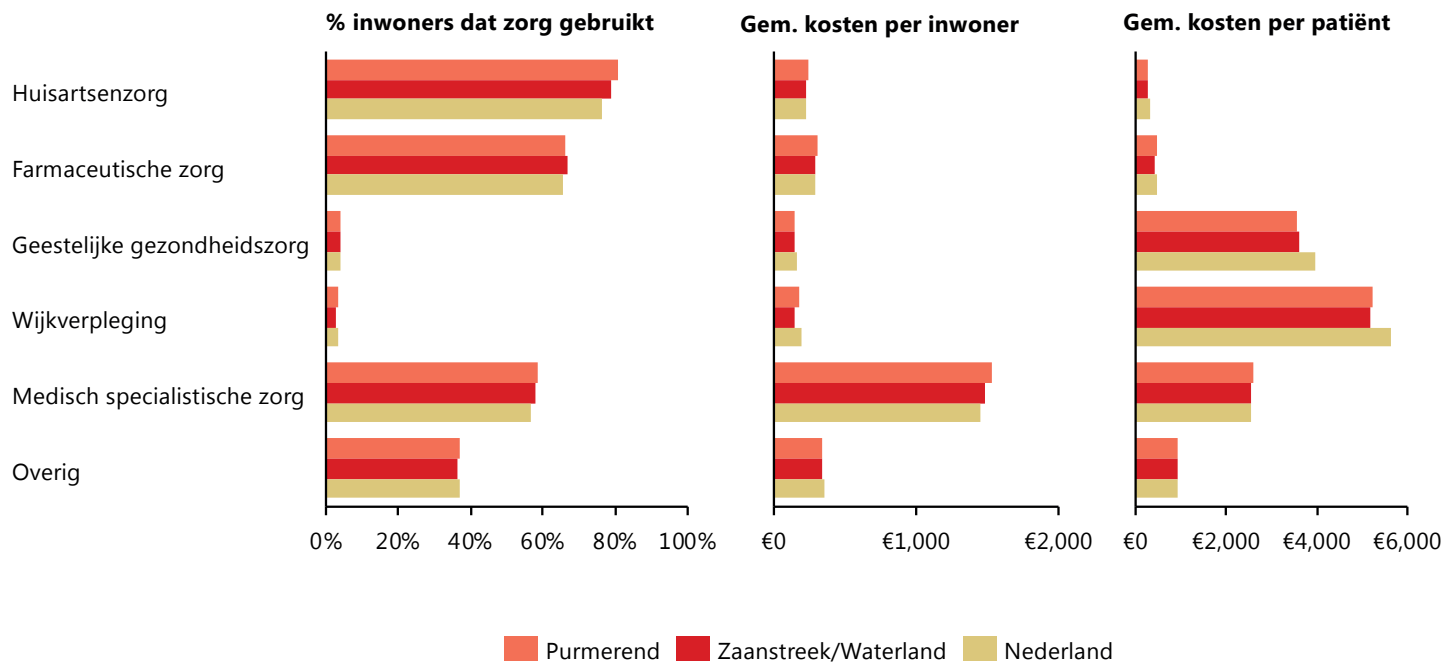

- De gemiddelde gedeclareerde zorgkosten per persoon liggen in de regio Zaanstreek Waterland voor de verschillende in de grafieken beschreven zorgsoorten en leeftijdscategorieën rond het Nederlandse gemiddelde.
- De gemiddelde gedeclareerde kosten in de leeftijdscategorie 85 jaar en ouder zijn licht lager dan het Nederlandse gemiddelde.
- Alleen de leeftijdscategorie 85 jaar en ouder maakt meer kosten voor medisch specialistische zorg dan gemiddeld in Nederland.

Bron: regionaal analyses NZA, links declaraties, rechts wachttijden

Zorgverzekeringswet (ZVW)

Zorgverzekeringswet [2021]

- De tabel en grafiek bevatten cijfers van ZVW zorg voor alle leeftijdscategorieën in 2021.
- Het percentage inwoners dat huisartsenzorg en medisch specialistische zorg gebruikt is in Purmerend hoger dan in de regio en in Nederland.
- De gemiddelde kosten per inwoner voor de medisch specialistische zorg zijn hoger in Purmerend dan in de regio en landelijk.
- De gemiddelde kosten per patiënt zijn voor de GGZ en wijkverpleging lager dan in de regio en landelijk.

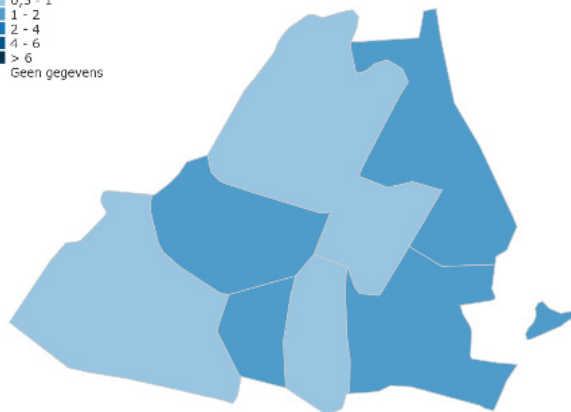
Bron: Gemeentezorgspiegel Vektis

Eerstelijnszorg, waaronder huisartsenzorg

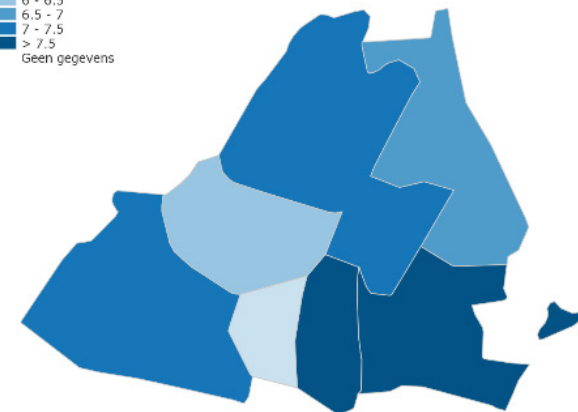
Huisartsenzorg – aanbod

Nabijheid Huisartsenpraktijk

- In de regio Zaanstreek Waterland wonen inwoners over het algemeen (zeer) dichtbij een huisartsenpraktijk.
- In Landsmeer (0,8 km) wonen inwoners gemiddeld het dichtste bij een huisartsenpraktijk.

Huisartsenaanbod

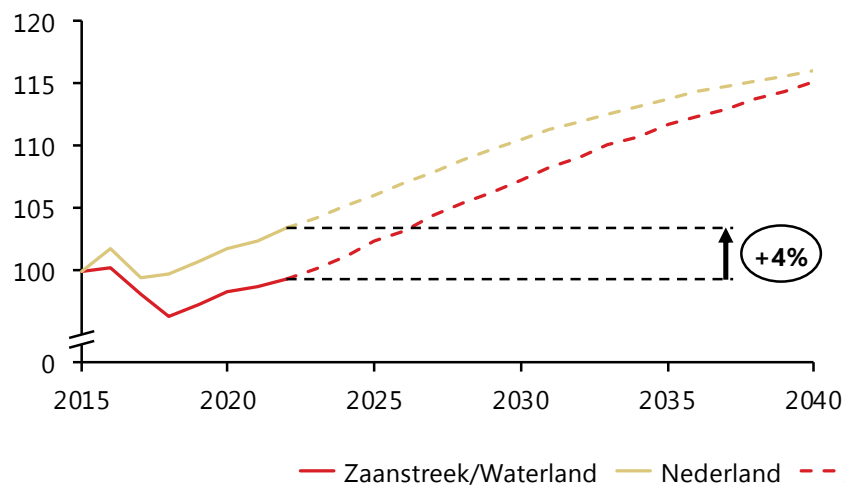

- Het aantal huisartsen per 10.000 inwoners verschilt in de regio Zaanstreek Waterland tussen de verschillende gemeentes.
- In Oostzaan (5,2 per 10.000) is deze verhouding het kleinst. In Landsmeer (8,7 per 10.000) is deze verhouding het grootst.

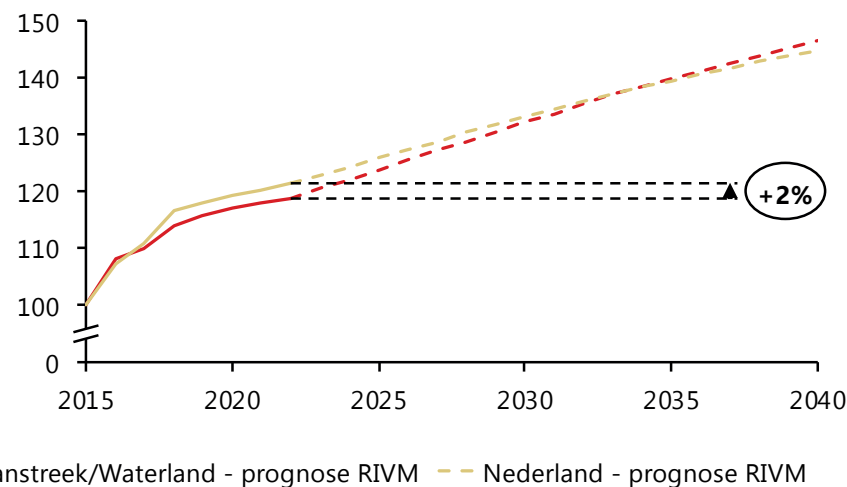
Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data, projecties RIVM

Huisartsenzorg – consulten

Huisartsconsulten - regulier [Index, prognose RIVM]

Huisartsconsulten - telefonisch [Index, prognose RIVM]

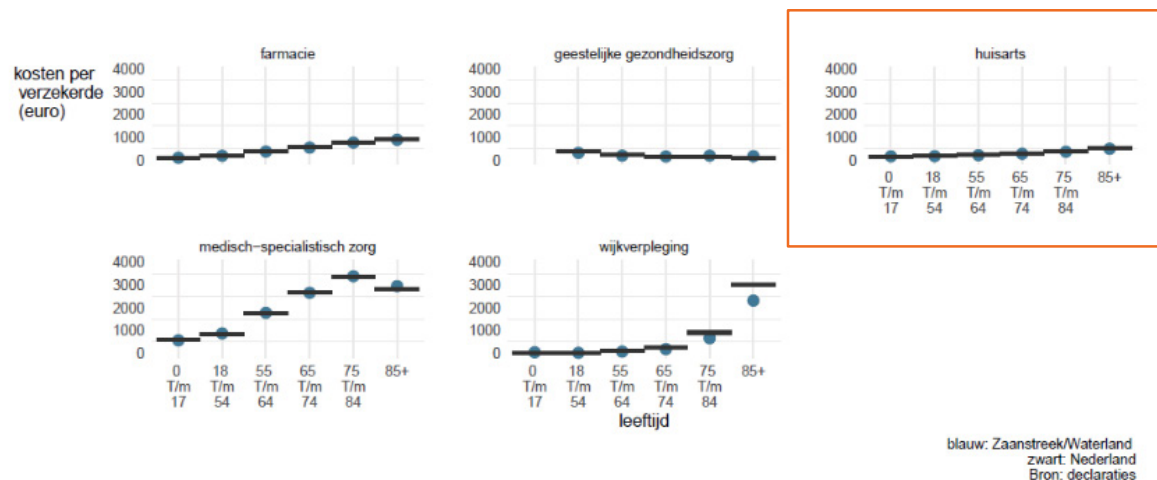
- Het aantal reguliere huisartsconsulten is in 2040 109.360 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 14,8%.
- De stijging van het aantal reguliere huisartsconsulten in de regio Zaanstreek Waterland is licht zwakker dan de gemiddelde stijging in Nederland.

- Het aantal telefonische huisartsconsulten is in 2040 110.700 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 21,6%.
- De stijging van het aantal telefonische huisartsconsulten in de regio Zaanstreek Waterland komt overeen met de gemiddelde stijging in Nederland.

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data, projecties RIVM

Huisartsenzorg – zorgkosten

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten van zorg uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) per persoon, per leeftijdsgroep voor vijf grote sectoren, in de regio en in Nederland in 2019.

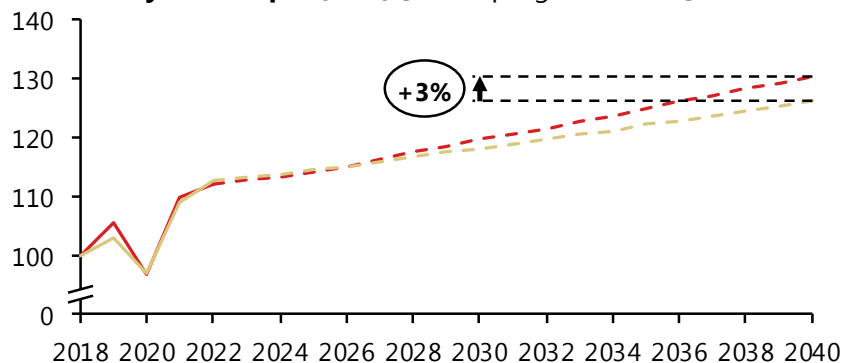

De gemiddelde kosten voor huisartsenzorg liggen in de regio Zaanstreek Waterland voor alle leeftijdscategorieën op of rondom het landelijk gemiddelde.

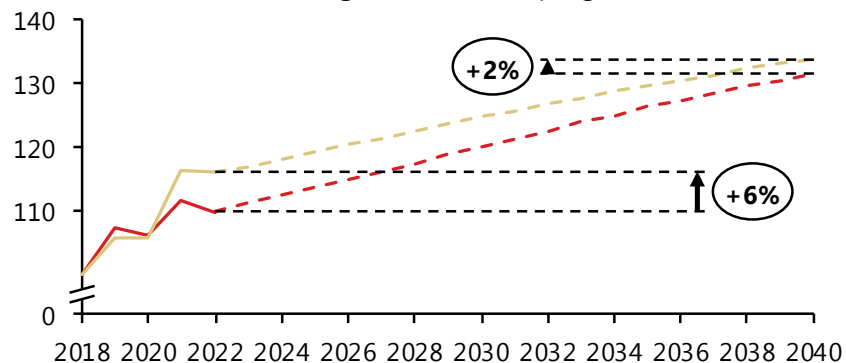
Bron: regioanalyses NZA, declaraties

Paramedie – consulten (1)

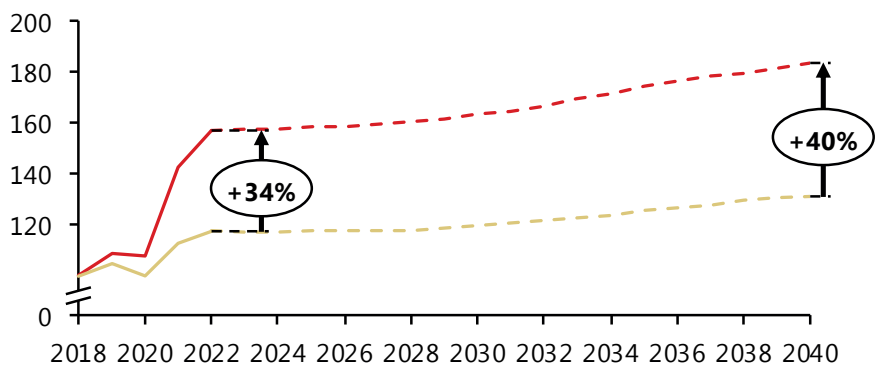
Patiënten Fysiotherapie (Zvw) [Index, prognose RIVM]

Patiënten Dieetadviesing (Zvw) [Index, prognose RIVM]

— Zaanstreek/Waterland — Nederland - - Zaanstreek/Waterland - prognose RIVM - - Nederland - prognose RIVM

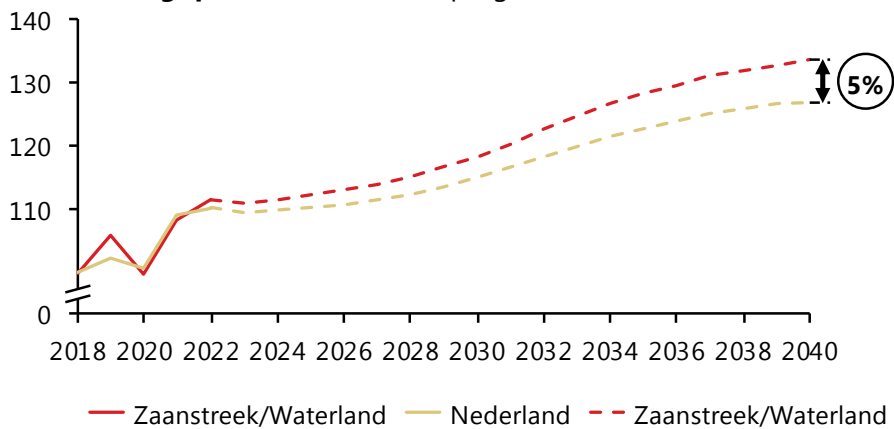

- De gevolgde zorgtrajecten zijn onderverdeeld in Fysiotherapie, Oefentherapie Mensendieck/Cesar, Logopedie, Ergotherapie en Dieetbehandeling. Zorg uit de aanvullende verzekering wordt hier niet meegenomen.
- Het gemiddelde aantal contacten fysiotherapie in de regio Zaanstreek Waterland stijgt harder dan het landelijk gemiddelde.
- Het aantal patiënten dieetadviesing ligt onder het landelijk gemiddelde in 2023.
- Het aantal patiënten oefentherapie stevig boven het landelijk gemiddelde.

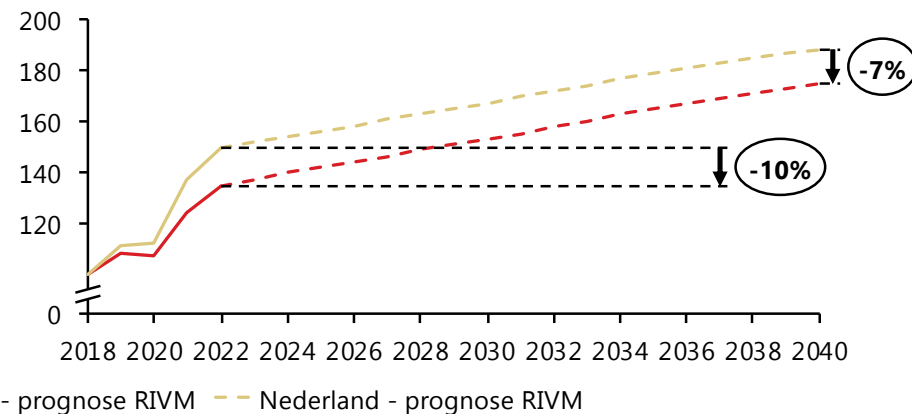
Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data, projecties RIVM

Paramedie – consulten (2)

Patiënten Logopedie (Zvw) [Index, prognose RIVM]

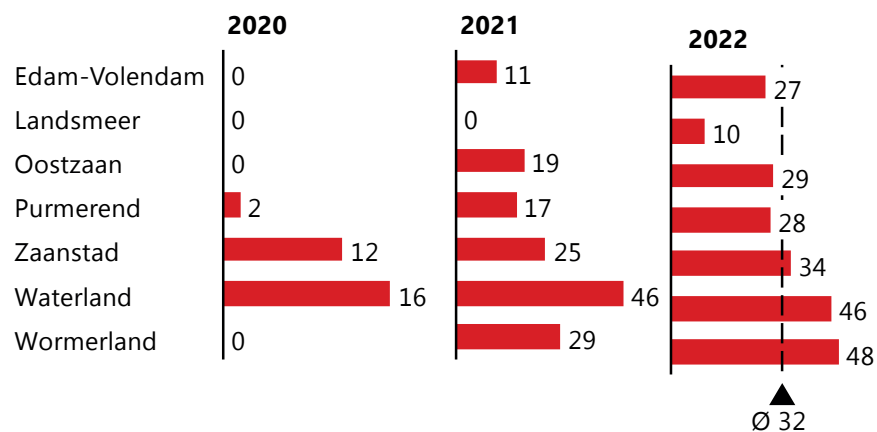

Patiënten Ergotherapie (Zvw) [Index, prognose RIVM]

Deelnemers gecombineerde leefstijlinterventie (GLI) (Zvw)

[Per 10.000 inwoners, Zaanstreek/Waterland]

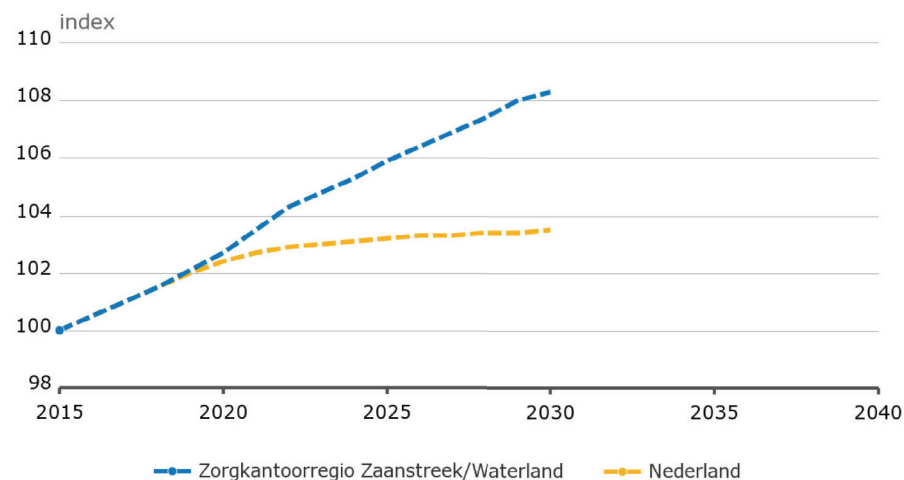
- Het aantal patiënten met logopedie en ergotherapie in de regio liggen respectievelijk boven en onder het landelijk gemiddelde.
- Met de GLI werken volwassenen aan hun leefstijl met onder andere aandacht voor gezonde voeding en bewegen. De GLI wordt sinds 2019 vergoed in de basisverzekering (Zvw).
- Het gemiddelde aantal GLI-deelnemers per 10.000 inwoners in de hele regio is 32 in 2022.

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data, projecties RIVM

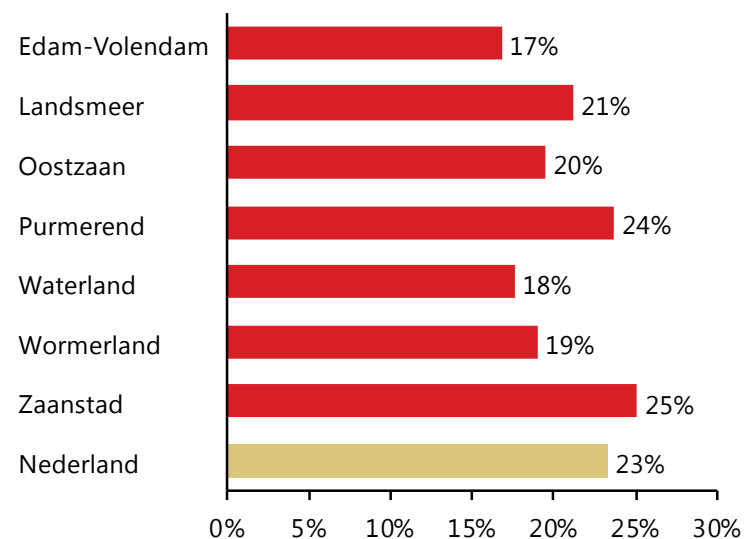

Mondzorg

Eerstelijnscontacten Mondzorg

Kinderen zonder periodieke controle bij tandarts [2020]

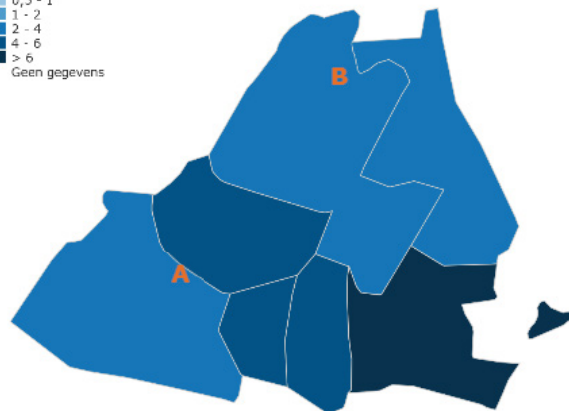
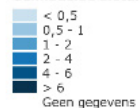
- Het gemiddelde aantal contacten mondzorg in de regio Zaanstreek Waterland stijgt harder dan het landelijk gemiddelde.
- In Purmerend en Zaanstad hebben ongeveer 1 op de 4 kinderen geen periodieke controle bij de tandarts

Bron: regiobeeld.nl, op basis van de Volksgezondheid Toekomstverkenning 2018, RIVM en Vektis, 2020

Medisch specialistische zorg – locaties ziekenhuizen

Nabijheid Ziekenhuis (incl. buitenpoli's)

Gemiddelde afstand (km)

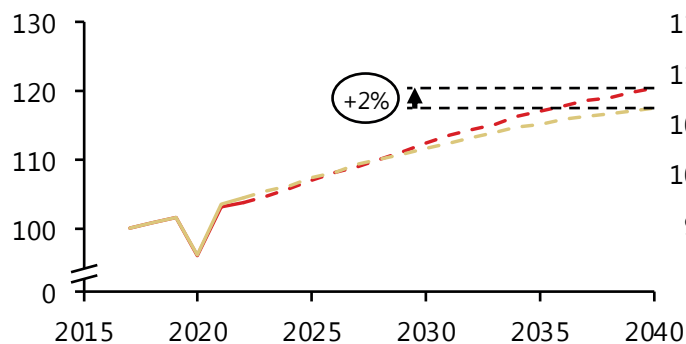
In de regio Zaanstreek Waterland is de afstand tot ziekenhuislocaties (in kilometers) relatief beperkt. In de regio Zaanstreek Waterland zijn 2 ziekenhuizen (hoofdlocaties):

- A Dijklander Ziekenhuis (Purmerend)
- B Zaans Medisch Centrum (Zaanstad)

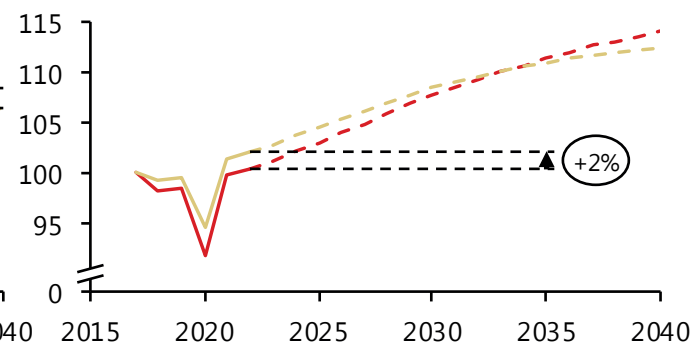
Bron: regiobeeld.nl o.b.v Nabijheidsstatistiek 2018, CBS

Medisch specialistische zorg – aantal DBC's

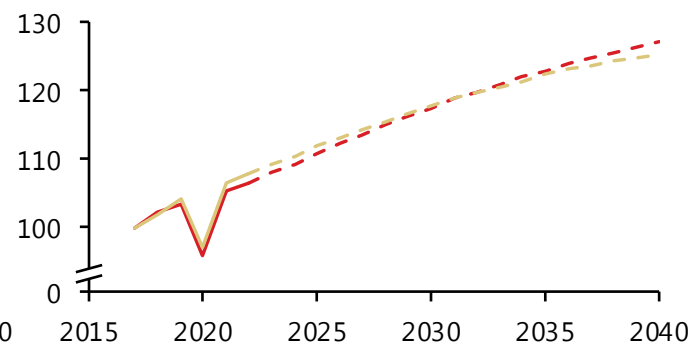
Patiënten met één of meer DBC's in ziekenhuizen [Index]

Patiënten met één of meer DBC's in ziekenhuizen - UMC's [Index]

DBC's in ziekenhuizen totaal [Index]

— Zaanstreek/Waterland — Nederland - - Zaanstreek/Waterland - prognose RIVM - - Nederland - prognose RIVM

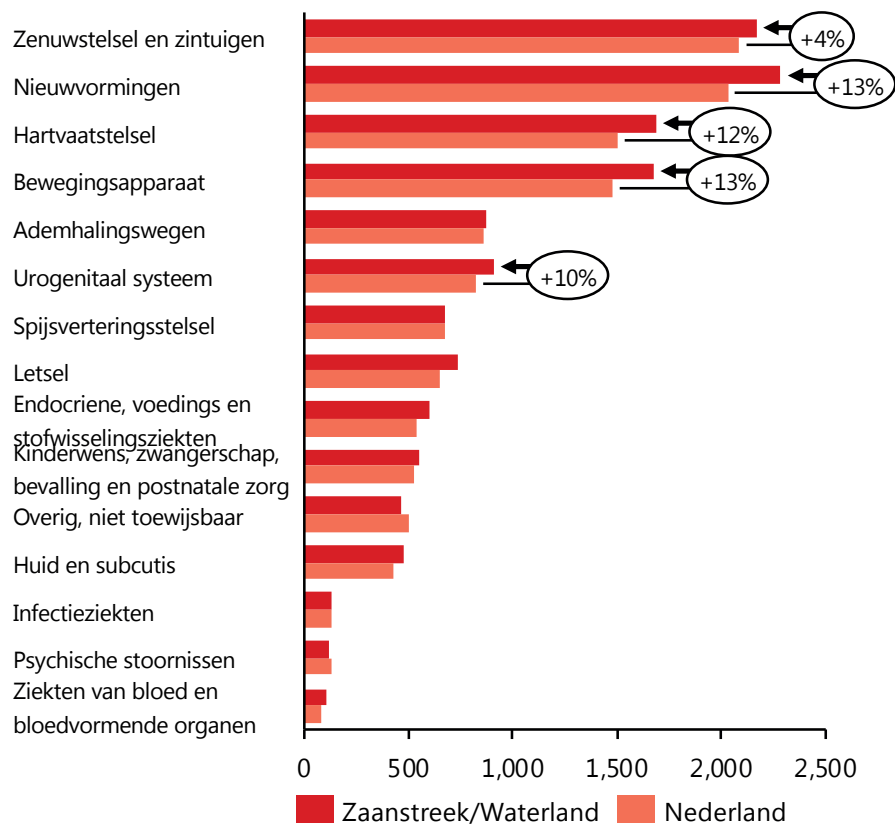
- Het aantal patiënten in de regio Zaanstreek Waterland dat onder behandeling is in een algemeen ziekenhuis stijgt van 153.870 in 2023 naar 176.850 in 2040; dit is een stijging van 22.980 personen, een toename van 14,9%.
- Het aantal patiënten in de regio Zaanstreek Waterland dat onder behandeling is in een algemeen ziekenhuis stijgt in de regio Zaanstreek Waterland licht sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.
- Het aantal patiënten in de regio Zaanstreek Waterland dat onder behandeling is in een UMC stijgt van 20.270 in 2023 naar 22.870 in 2040; dit is een stijging van 2.600 personen, een toename van 12,8%.
- Het aantal patiënten in de regio Zaanstreek Waterland dat onder behandeling is in een UMC stijgt in de regio Zaanstreek Waterland licht sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.
- Het aantal DBC's in de regio Zaanstreek Waterland stijgt met 17,7% in de periode 2023-2040.
- De stijging van het aantal DBC's in de regio Zaanstreek Waterland komt overeen met de gemiddelde stijging in Nederland.

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data (via CBS Remote Access), bewerking en projecties door RIVM.

Medisch specialistische zorg – DBC's (I)

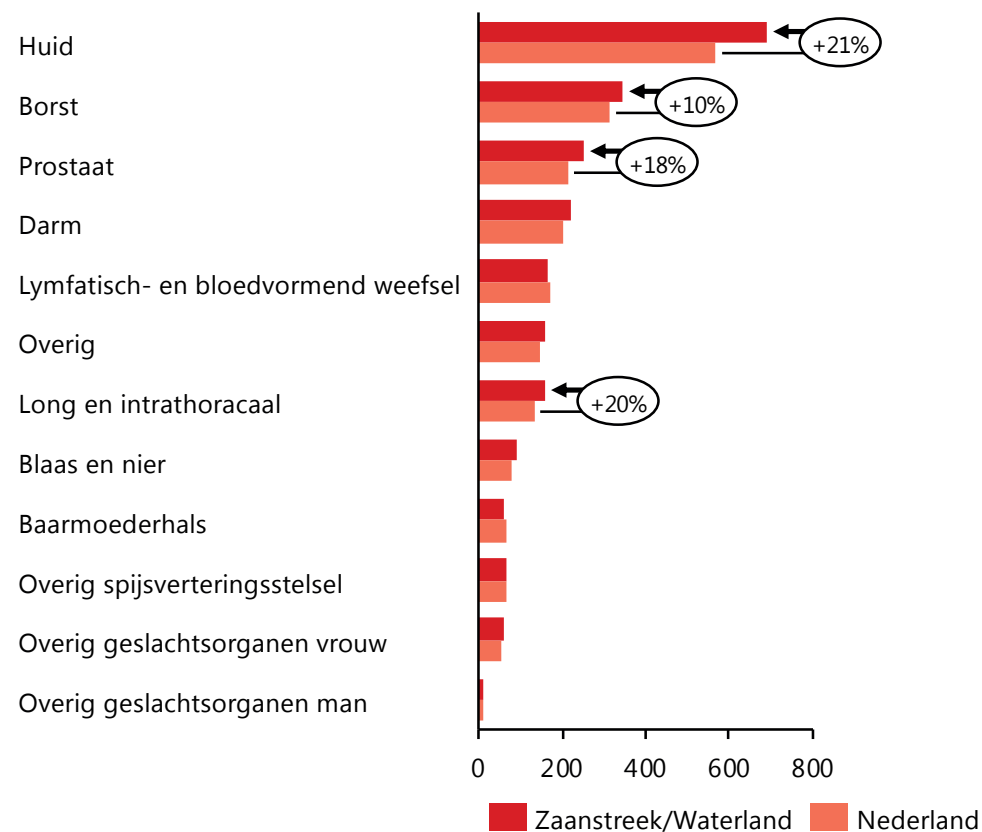
DBC's per hoofdgroep

[Aantal DBCs per 10.000 inwoners, 2019, Zaanstreek/Waterland]

DBC's per patiëntgroep in de hoofdgroep "Nieuwvormingen"

[Aantal DBCs per 10.000 inwoners, 2019, Zaanstreek/Waterland]

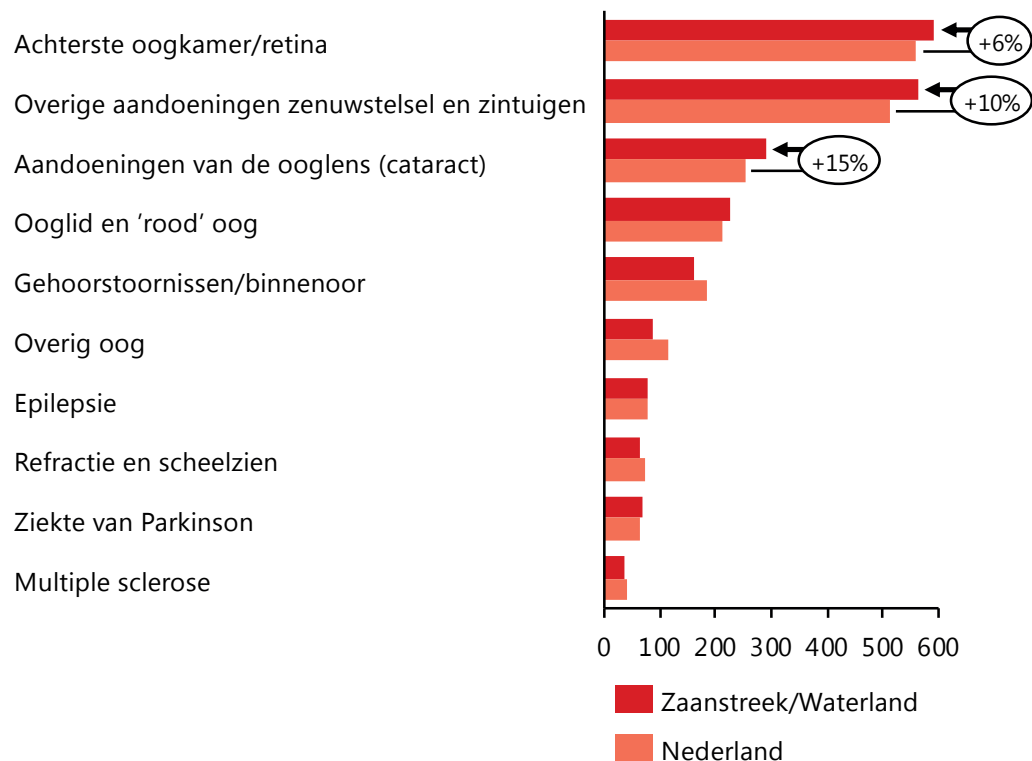

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data (via CBS Remote Access), bewerking en projecties door RIVM.

Medisch specialistische zorg – DBC's (2)

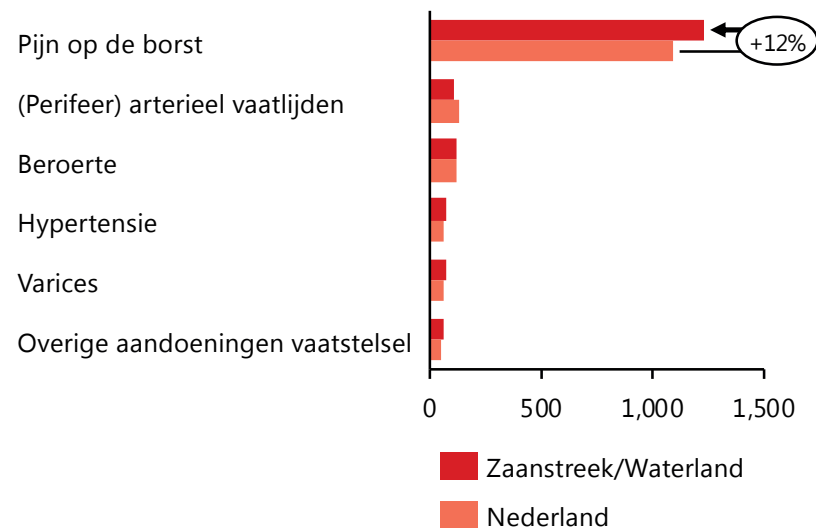
DBC's per patiëntgroep in de hoofdgroep "Zenuwstelsel en zintuigen"

[Aantal DBCs per 10.000 inwoners, 2019, Zaanstreek/Waterland]

DBC's per patiëntgroep in de hoofdgroep "Hart vaatstelsel"

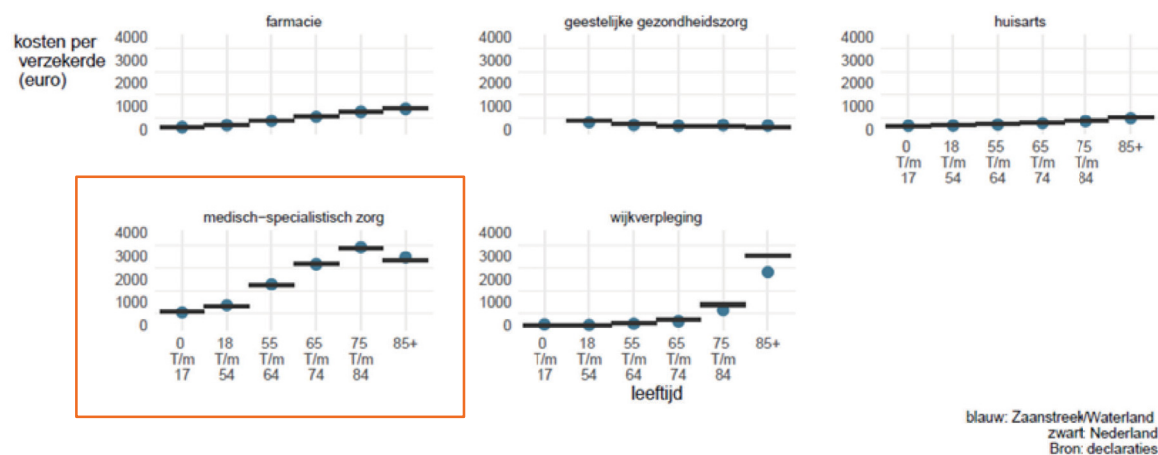
[Aantal DBCs per 10.000 inwoners, 2019, Zaanstreek/Waterland]

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data (via CBS Remote Access), bewerking en projecties door RIVM.

Medisch specialistische zorg – zorgkosten

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten van zorg uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) per persoon, per leeftijdsgroep voor vijf grote sectoren, in de regio en in Nederland in 2019.

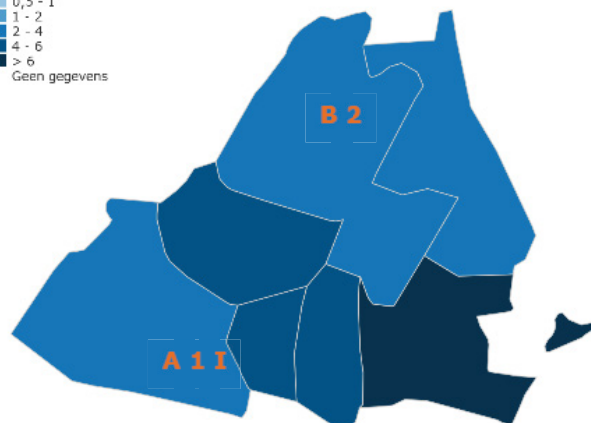

- De gemiddelde kosten voor medisch specialistische zorg liggen in de regio Zaanstreek Waterland voor alle leeftijdscategorieën op of rondom het landelijk gemiddelde.
- Voor de leeftijdscategorie 85+ liggen de kosten voor de medisch specialistische zorg net boven het landelijk gemiddelde.

Bron: regioanalyses NZA, declaraties

Acute Zorg – acute zorgvoorzieningen

Nabijheid Ziekenhuis (incl. buitenpoli's)

In de regio Zaanstreek Waterland zijn twee SEH's:

- Zaan Medisch Centrum, Zaanstad
- Dijklander Ziekenhuis, Purmerend

In de regio Zaanstreek Waterland zijn twee huisartsenposten:

- Huisartsenpost Zaanstreek, Zaanstad
- Huisartsenpost Waterland, Purmerend

In de regio Zaanstreek Waterland is er één aanbieder van acute GGZ:

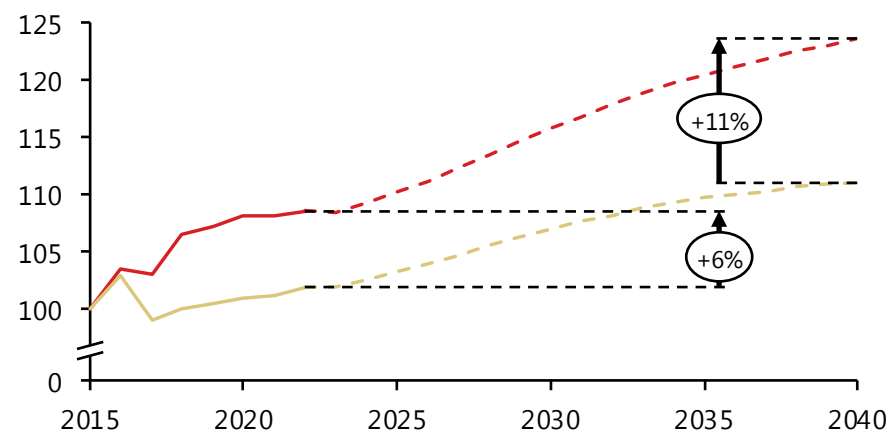
- Parnassio Bavo Groep, Zaanstad

In de regio Zaanstreek Waterland is de afstand tot SEH's en huisartsenposten (in kilometers) relatief groot.

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Nabijheidsstatistiek 2018, CBS

Acute Zorg – bezoeken huisartsenpost en SEH

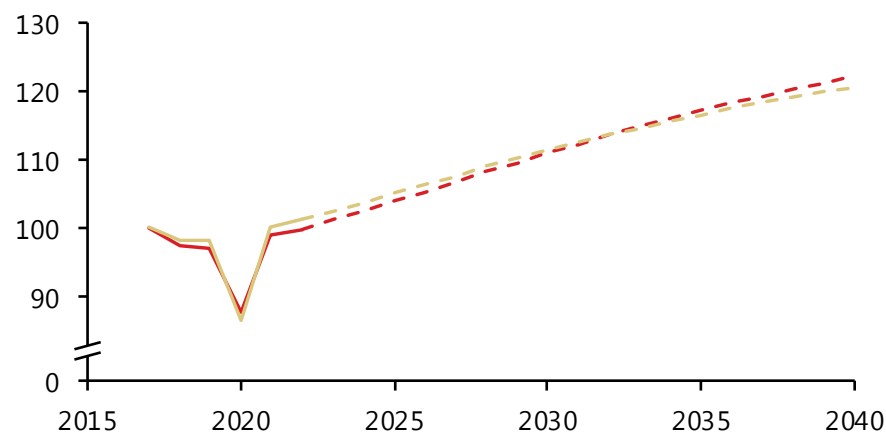
Huisartsconsulten – ANW/HAP [Index, prognose RIVM]

— Zaanstreek/Waterland — Nederland - - Zaanstreek/Waterland - prognose RIVM - - Nederland - prognose RIVM

- Het aantal bezoeken aan de huisartsenpost is in 2040 6.790 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 14,0%.
- De stijging van het aantal bezoeken aan de huisartsenpost is in de regio Zaanstreek Waterland is sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.

Spoeisende zorgvragen in het ziekenhuis [Index, prognose RIVM]

- Het aantal bezoeken aan de SEH is in 2040 11.170 per jaar meer dan in 2023; een stijging van 20,9%.
- De stijging van het aantal bezoeken aan de SEH is in de regio Zaanstreek Waterland is vergelijkbaar met de gemiddelde stijging in Nederland.
- Het aandeel SEH bezoeken binnen in leeftijdsklasse 75+ is 3% hoger voor de regio Zaanstreek Waterland (23%) in vergelijking tot het ROAZ totaal (20%). (Bron: ROAZ-Beeld)

Bron: regiobeeld.nl o.b.v Vektis data, bewerking en projecties door RIVM.

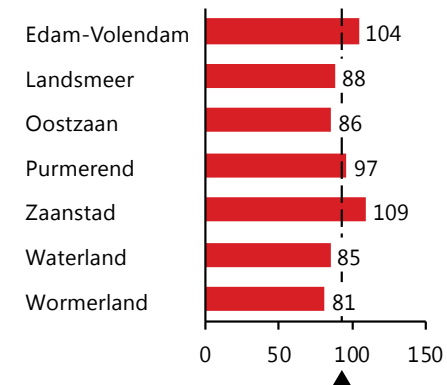
Geboortezorg

Locaties acute verloskunde

- In de regio Zaanstreek Waterland zijn er twee ziekenhuizen. Het Zaans Medisch Centrum met één locatie voor acute verloskunde in Zaanstad en het Dijklander Ziekenhuis met één locatie voor acute verloskunde in Hoorn (buiten regio Zaanstreek Waterland)
- Zaans Medisch Centrum, Zaanstad: In 2022 waren er 307 poliklinische bevallingen en 1391 klinische bevallingen.
- Dijklander Ziekenhuis: In 2022 waren, in Hoorn, 373 poliklinische bevallingen en 2158 klinische bevallingen.
- De regio Zaanstreek Waterland heeft in toenemende mate te maken met stops voor klinische verloskunde (Bron: ROAZ-beeld)

Aantal levend geboren kinderen per gemeente [2021]

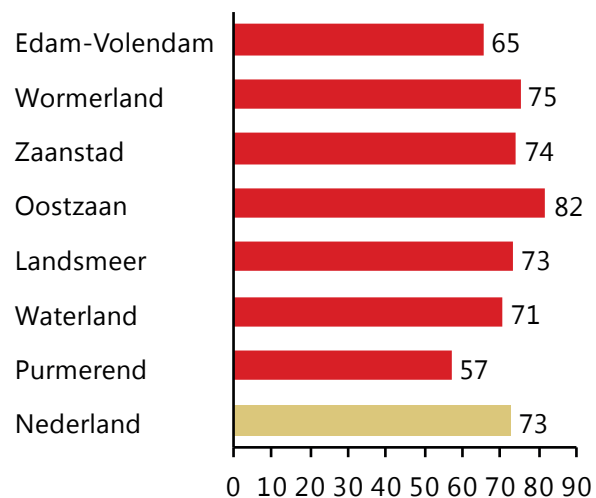
Aantal levend geboren kinderen

- Het aantal levend geboren kinderen in de regio Zaanstreek Waterland per 10.000 is relatief hoog.
- Het laagst scoren de gemeenten Wormerland (81,4) en Waterland (84,9).
- Het aantal levend geboren stijgt richting 2030 met 23%. Dit vraagt om en leidt tot toename in zorggebruik en toename in zorgaanbod. (Bron ROAZ-beeld)

Bron: Links – data verkregen via ZMC en Dijklander Ziekenhuis, rechts, regiobeeld.nl

Geboortezorg - zwangerschapsbegeleiding

Zwangerschapsbegeleiding gestart voor 10 weken van de zwangerschap [Per 100 geboortes, 2021]

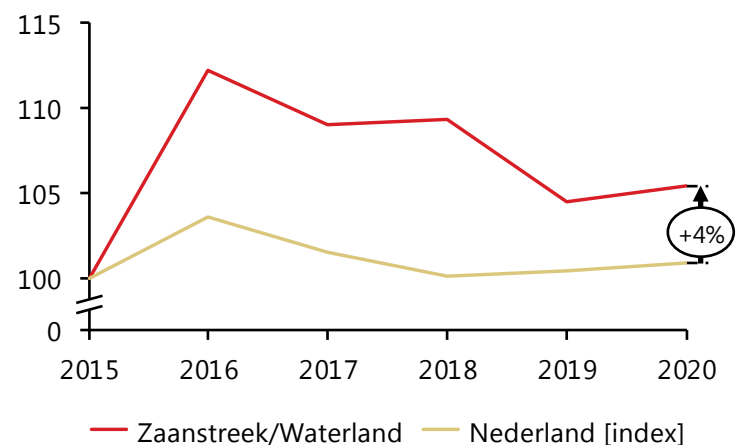

In Purmerend, Edam - Volendam, en Waterland ontvangen er minder zwangeren begeleiding voor de 10e week van de zwangerschap dan landelijk gemiddeld.

Bron: waarstaatjegemeente.nl, o.b.v. data Perined

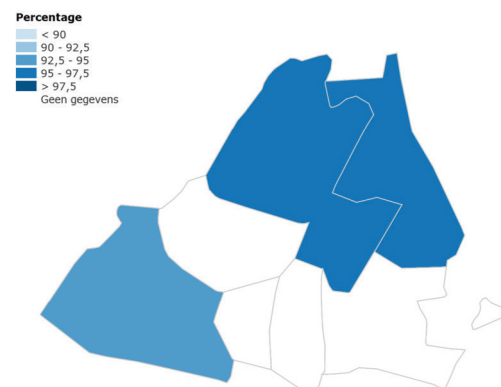
Geboortezorg - kraamzorg

Kraamzorg [Index]

- De lijngrafiek toont de ontwikkeling van het aantal kinderen waarvan de moeder een declaratie voor kraamzorg heeft na de geboorte binnen de regio Zaanstreek/Waterland en Nederland.
- In Zaanstreek Waterland zijn t.o.v. het Nederlandse gemiddelde veel kraamzorg declaraties.

Percentage kraamzorg in 2020

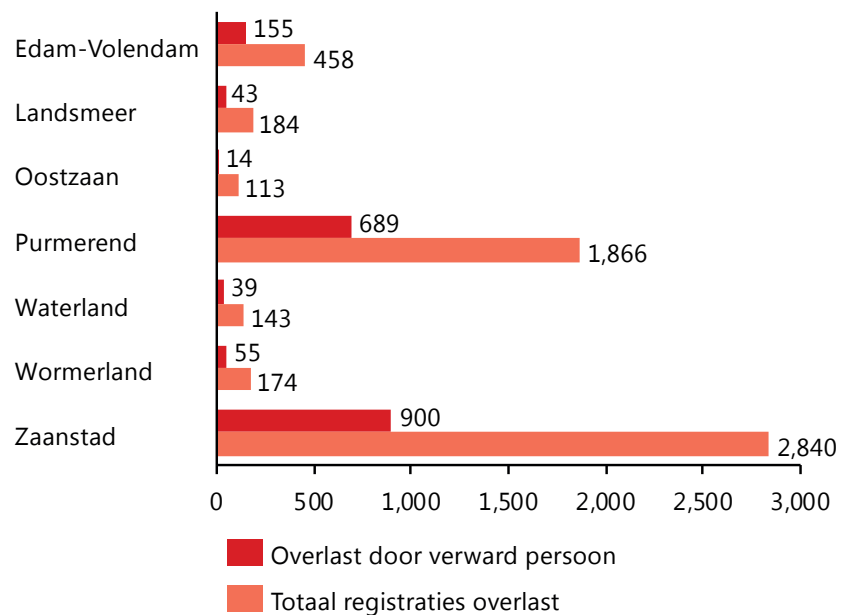

- De kaart bevat per gemeente in de regio Zaanstreek/Waterland het percentage levend geboren kinderen waarbij de moeder kraamzorg heeft ontvangen na de geboorte in het geboortjaar t.o.v. het totaal aantal levend geboren kinderen geboren na een zwangerschapsduur van 24 weken of meer.

Bron: regiobeeld.nl o.b.v. Vektis data, bewerking en projecties door RIVM.

Personen met verward/onbegrepen gedrag

Geregistreerde overlast en soort overlast [2022]

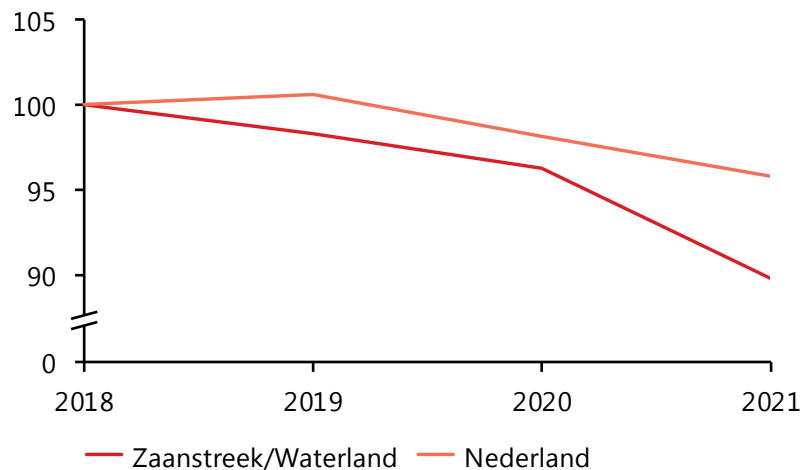

- Uit de factsheet personen met verward gedrag en data.politie.nl zijn de aantallen meldingen van personen met verward gedrag gehaald voor de regio Zaanstreek Waterland in 2022.
- In Nederland waren er in 2022 461.092 registraties van overlast. Hiervan ging het 138.711 (30,1%) keer om personen met verward gedrag.
- In de provincie Noord Holland waren er in 2022 69.739 registraties van overlast. Hiervan ging het 22.096 (31,7%) keer om personen met verward gedrag.
- In Zaanstad en Purmerend zijn de meeste meldingen van personen met verward gedrag met respectievelijk 900 en 689 meldingen.

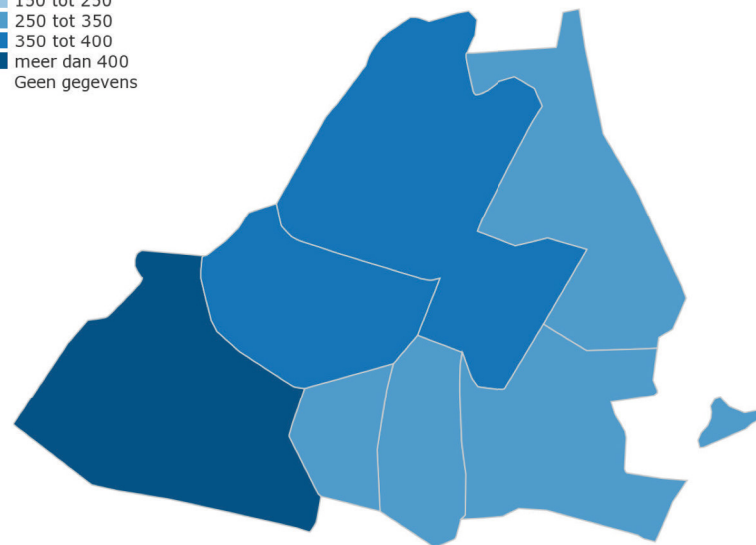
Bron: factsheet personen met verward gedrag, o.b.v. data.politie.nl

GGZ - ZVW totaal aantal cliënten

Patiënten GGZ totaal [Index]

Patiënten GGZ totaal in 2021

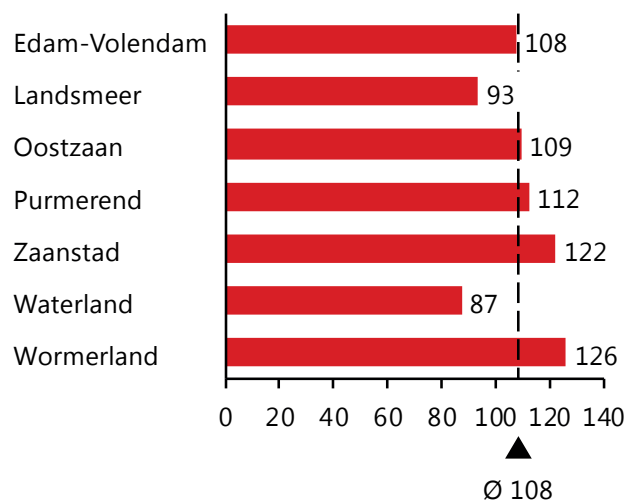
- In totaal zijn er minder GGZ ZVW cliënten in de regio dan landelijk gemiddeld.
- In 2021 was het hoogste aantal GGZ ZVW cliënten in Zaanstad.
- De GGZ partijen geven aan dat de lager dan gemiddelde instroom aan patiënten in de regio mede door de te lage capaciteit komt. Hierdoor is de druk op de toegankelijkheid erg hoog.

Bron: links - regiobeeld.nl, rechts - regiobeeld.nl obv ZiNL verantwoordingsinformatie en declaratiedata via Vektis

GGZ - Basis GGZ

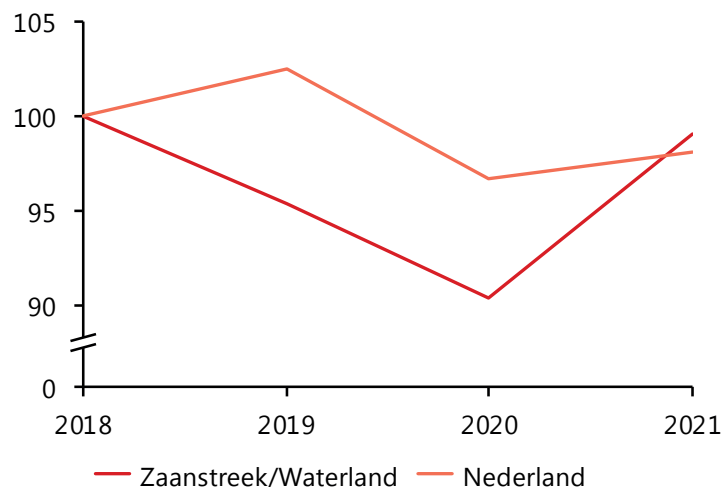
Patiënten Basis GGZ

[Aantal per 10.000 inwoners, 2021]

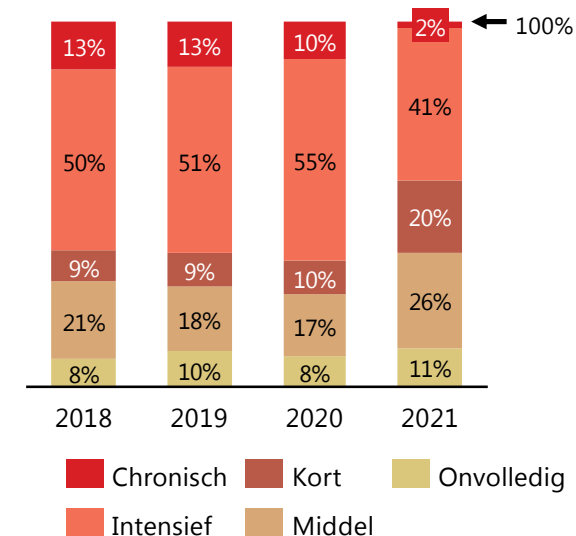
Ontwikkeling patiënten Basis GGZ

[Index]

Patiënten Basis GGZ onderverdeling

[Percentage, Zaanstreek/Waterland]

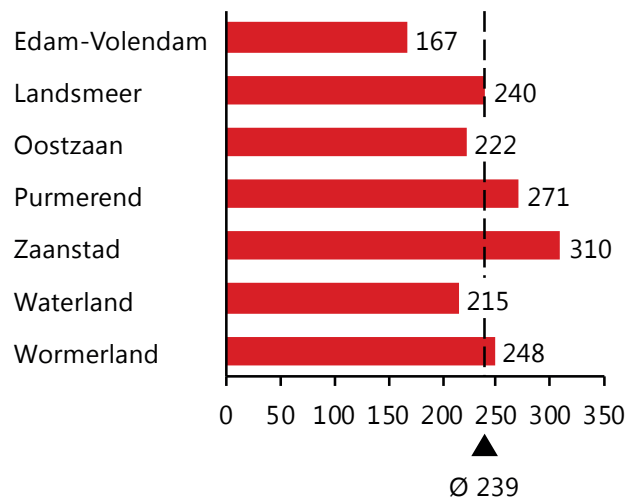
- In Wormerland en Zaanstad zijn het meeste basis GGZ patiënten per 10.00 inwoners met respectievelijk 126 en 122 patiënten. Purmerend, Oostzaan en Edam - Volendam zitten ook boven of op het landelijk gemiddelde.
- Het aantal basis GGZ patiënten in de regio schommelt rondom het landelijk gemiddelde. Ondanks de lager dan gemiddelde aantal patiënten in de regio geven GGZ partijen aan dat door de te lage capaciteit de druk op de toegankelijkheid erg hoog is.
- Binnen de onderverdeling neemt over de afgelopen jaren het aandeel 'Middel' en 'Kort' toe.

Bron: links - regiobeeld.nl, rechts - regiobeeld.nl obv ZiNL verantwoordingsinformatie en declaratiedata via Vektis

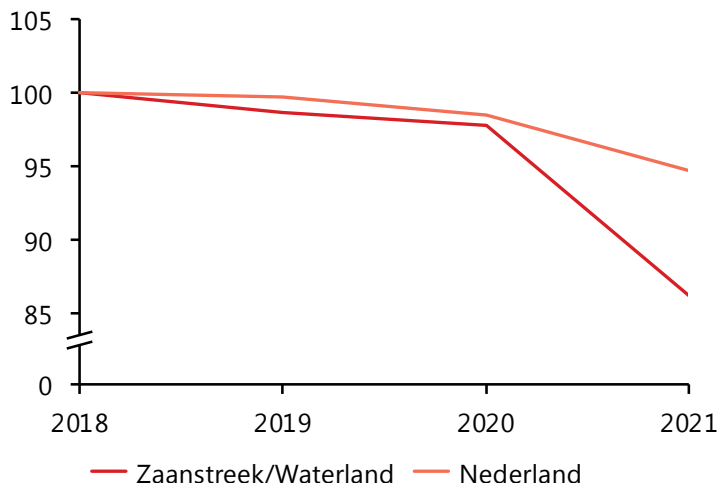
GGZ – Specialistische GGZ zonder verblijf

Patiënten Specialistische GGZ zonder verblijf

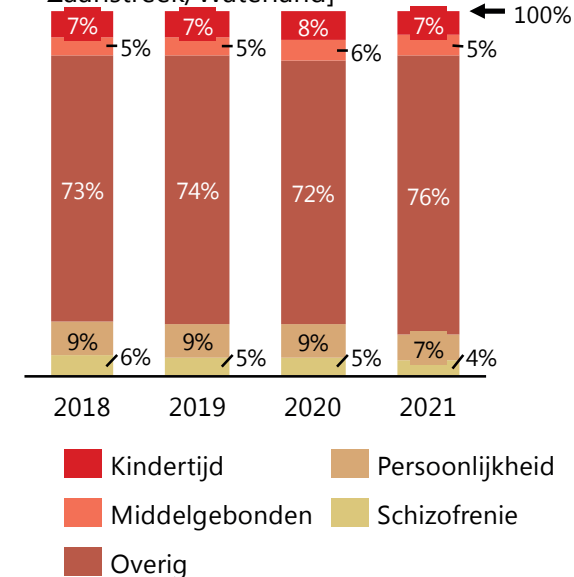
[Aantal per 10.000 inwoners, 2021]

Ontwikkeling patiënten Specialistische GGZ zonder verblijf [Index]

Patiënten Specialistische GGZ zonder verblijf onderverdeling [Percentage, Zaanstreek/Waterland]

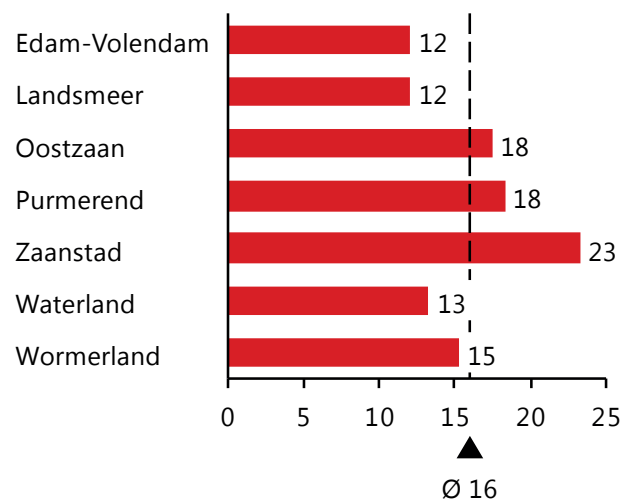
- In Zaanstad en Purmerend zijn het meeste specialistische GGZ zonder verblijf patiënten per 10.00 inwoners met respectievelijk 310 en 271 patiënten. Wormerland en Landsmeer zitten ook boven of op het landelijk gemiddelde.
- Het aantal specialistische GGZ zonder verblijf patiënten in de regio lijkt over de jaren heen lager te zijn dan het Nederlands gemiddelde. Ondanks de lager dan gemiddelde aantal patiënten in de regio geven GGZ partijen aan dat door de te lage capaciteit de druk op de toegankelijkheid erg hoog is.
- Binnen de onderverdeling van de verschillende subcategorieën specialistische GGZ zonder verblijf is weinig verandering over de jaren.

Bron: links - regiobeeld.nl, rechts - regiobeeld.nl obv ZINL verantwoordingsinformatie en declaratiedata via Vektis

GGZ – Specialistische GGZ met verblijf

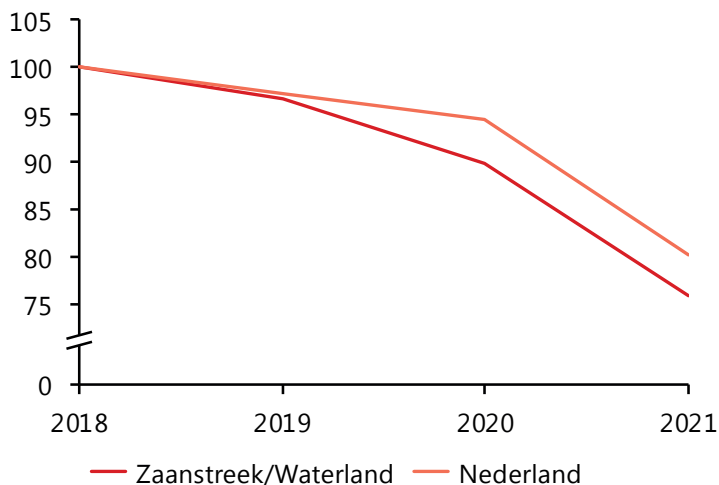
Patiënten Specialistische GGZ met verblijf

[Aantal per 10.000 inwoners, 2021]

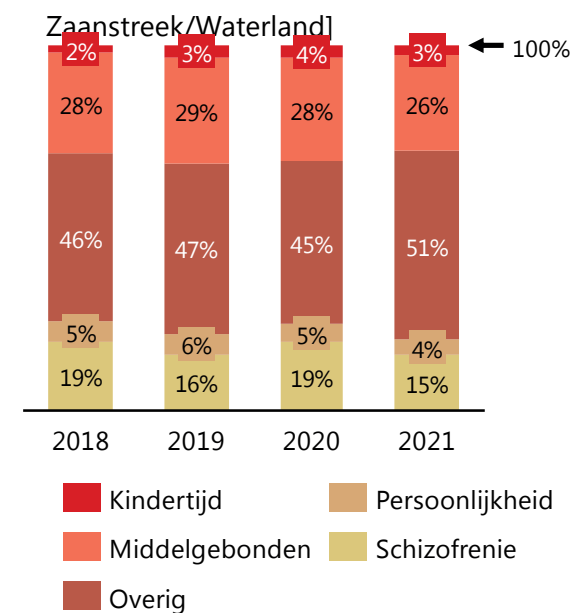
Ontwikkeling patiënten Specialistische GGZ met verblijf

[Index]

Patiënten Specialistische GGZ met verblijf

onderverdeling [Percentage, Zaanstreek/Waterland]

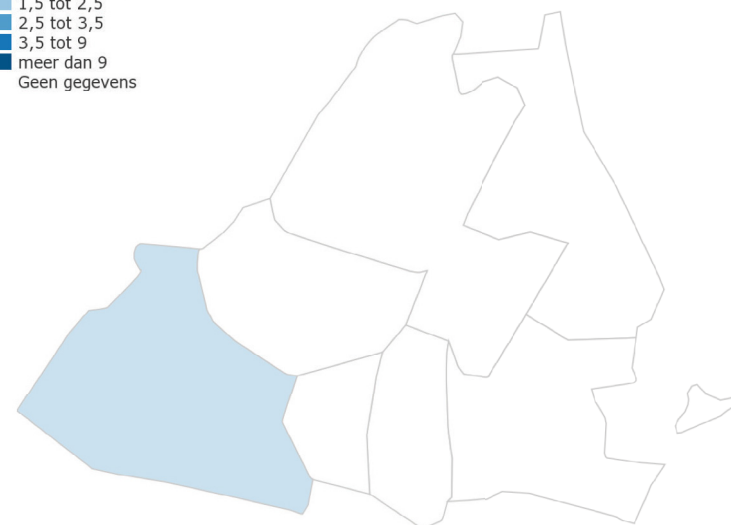
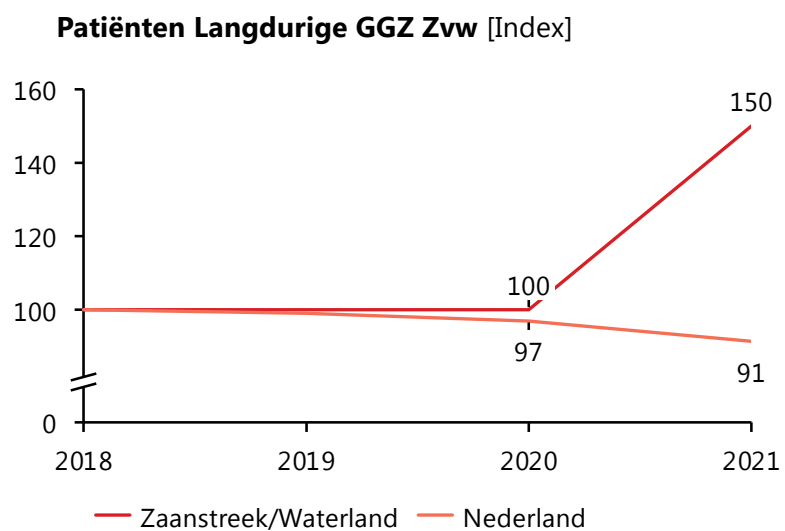

- In Zaanstad, Purmerend en Oostzaan zijn het meeste specialistische GGZ met verblijf patiënten per 10.00 inwoners met respectievelijk 23, 18 en 18 patiënten. Wormerland zit nipt onder het landelijk gemiddelde.
- Het aantal specialistische GGZ met verblijf patiënten in de regio lijkt over de jaren heen lager te zijn dan het Nederlands gemiddelde. Ondanks de lager dan gemiddelde aantal patiënten in de regio geven GGZ partijen aan dat door de te lage capaciteit de druk op de toegankelijkheid erg hoog is.
- Binnen de onderverdeling van de verschillende subcategorieën specialistische GGZ met verblijf zijn er kleine schommelingen over de jaren.

Bron: links - regiobeeld.nl, rechts - regiobeeld.nl obv ZiNL verantwoordingsinformatie en declaratiedata via Vektis

GGZ - Langdurig GGZ ZVW

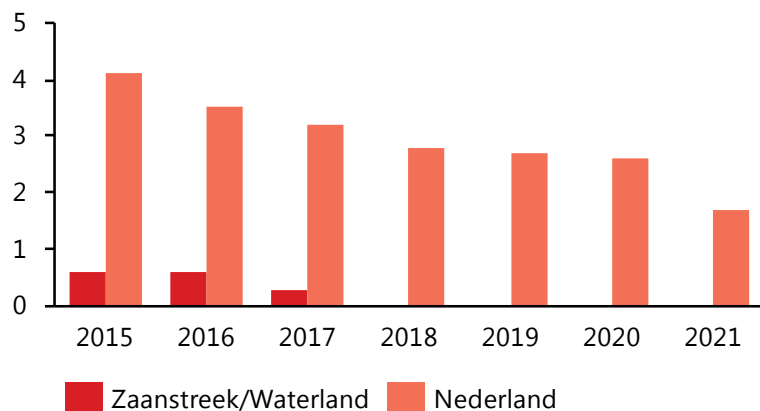
In 2018-2020 en 2021 waren er in de regio Zaanstreek Waterland respectievelijk 20 en 30 patiënten. Kleine aantallen kunnen een vertekening van veranderingen in de index weergeven.

Bron: links - regiobeeld.nl, rechts - regiobeeld.nl obv ZiNL verantwoordingsinformatie en declaratiedata via Vektis

GGZ - Wlz aantal cliënten

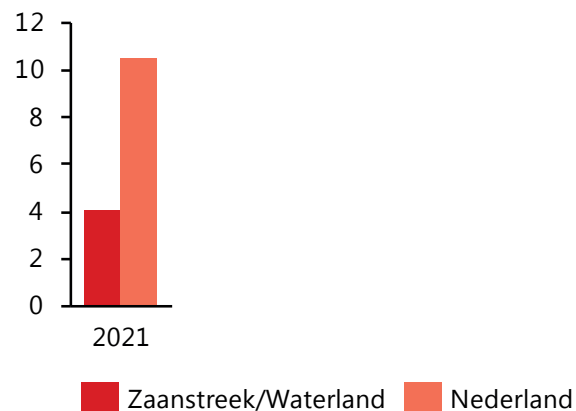
Cliënten GGZ: Totaal ZZP GGZ-B/C

[Per 10.000 inwoners]

Cliënten GGZ: Totaal ZZP GGZ-W

[Per 10.000 inwoners]

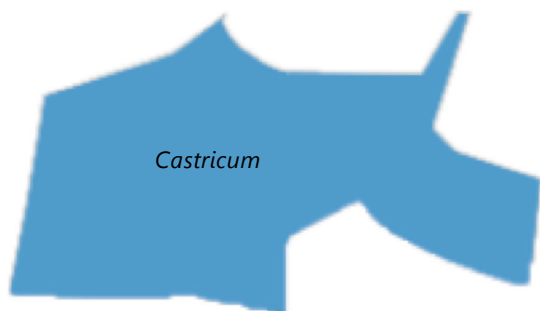

- De regio Zaanstreek Waterland kent 3 aanbieders die WLZ-GGZ behandelingen aanbieden; Leviaan, Leger des Heils en Parnassia.
- Deze cliënten ontvangen zorg in een intramurale setting.
- GGZ-W3 zorgprofielen komen het meest voor, GGZ-W1 het minst.
- Voor WLZ-GGZ cliënten met comorbiditeit (denk aan; (licht) verstandelijke beperking, verslavingsproblematiek, somatische problematiek of complexe gedragsproblematiek veelal GGZ-W5) is er een (te) lage capaciteit aan passende woonplekken.

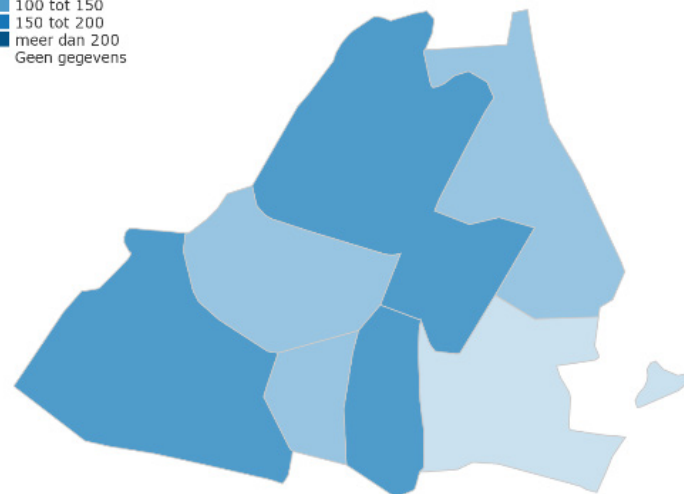
Bron: grafieken, Cijfers komen uit registraties van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), tekst, regioplan 2022 GGZ-WLZ Zaanstreek Waterland via Parnassia

GGZ – Ernstig psychiatrische aandoeningen (1)

GGZ Locaties EPA doelgroep

Patiënten met ernstige psychiatrische aandoeningen per 10.000 inwoners in 2021

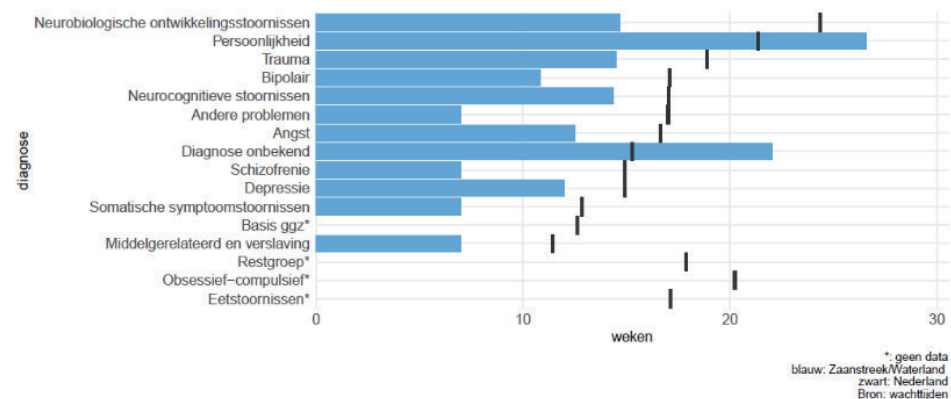
- De doelgroep met ernstige psychiatrische aandoeningen voor de regio Zaanstreek Waterland wordt door de GGZ aanbieder Parnassia opgevangen in Castricum in de regio Kennemerland omdat daar de klinieken zijn gehuisvest.
- De patiënten uit Zaanstreek Waterland die daar worden opgevangen worden meegeteld in de Vektis data van Zaanstreek Waterland.

Het aantal cliënten met ernstige psychiatrische aandoeningen per 10.000 inwoners verschilt sterk per gemeente. De gemeente Waterland (36) scoort het laagst. De gemeente Zaanstad (134) scoort het hoogst.

Bron: regiobeeld.nl, o.b.v. Vektis data

GGZ – wachttijden voor behandelingen & kosten

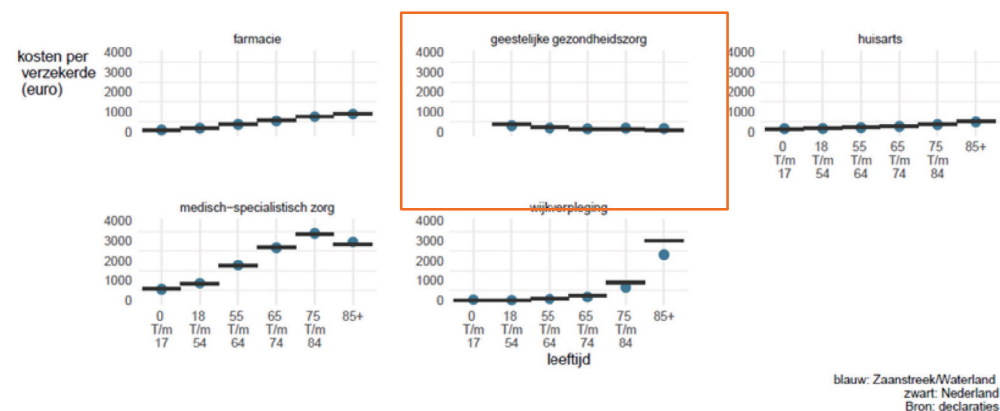
De grafiek toont de wachttijden (in weken) voor behandelingen in de geestelijke gezondheidszorg, in de regio en in Nederland (peildatum: mei 2022).

- De bovenstaande grafiek toont dat gemiddelde wachttijden voor GGZ in de regio Zaanstreek Waterland lager liggen dan het landelijk gemiddelde, met uitzondering van de gemiddelde wachttijden voor persoonlijkheid en onbekende diagnoses.
- Het bovenstaande beeld van de wachttijden wordt door de GGZ aanbieders niet herkend. De treeknormen (10 weken) voor wachttijden worden niet behaald. Dit komt onder andere door personeelstekorten en doorstroomproblematiek zowel binnen de GGZ, sociaal domein, als naar de eerstelijns. Wachttijden voor 'trauma' worden door partijen weergegeven als 6-9 maanden voor behandeling na de intake.
- De zorgvraag in de GGZ sector neemt tot 2030 toe met 9%. (bron: ROAZ-beeld)

Bron: regioanalyses NZA, links – wachttijden, rechts - declaraties

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten van zorg uit de Zorgverzekeringswet (Zvw) per persoon, per leeftijdsgroep voor vijf grote sectoren, in de regio en in Nederland in 2019.

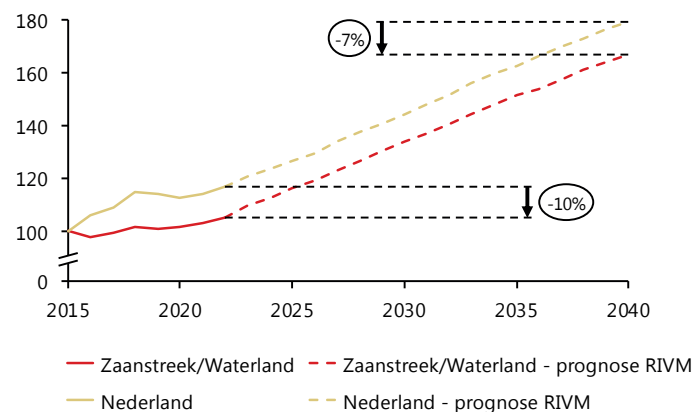

- De gemiddelde kosten voor GGZ liggen in de regio Zaanstreek Waterland voor alle leeftijdscategorieën op of rondom het landelijk gemiddelde.
- NB. De kolom zorgkosten bij de categorie 0 t/m 17 leeg is bij de GGZ, omdat dat onder Jeugdwet valt.

Verpleeg- en Verzorgings- tehuizen en thuiszorg

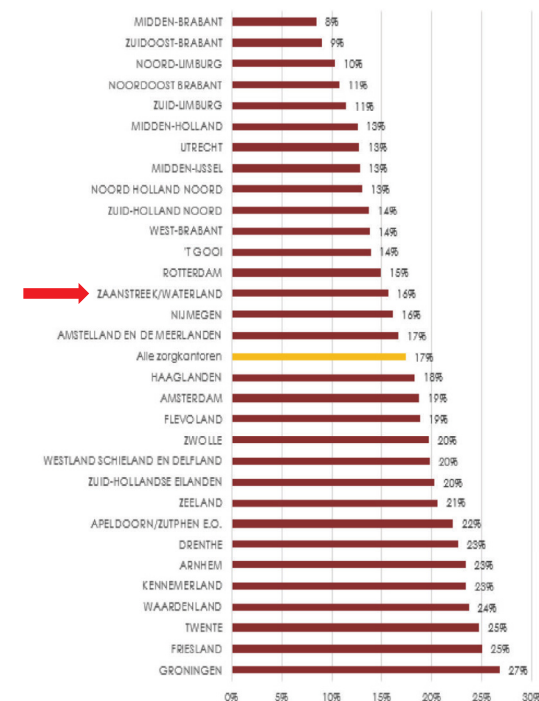
VVT – wijkverpleging en ELV

Cliënten Wijkverpleging [Index, prognose RIVM]

- Het aantal cliënten in de wijkverpleging in de regio Zaanstreek Waterland stijgt van 10.740 in 2023 naar 16.340 in 2040; een stijging van 52,1%.
- De stijging van het aantal cliënten in de regio Zaanstreek Waterland is lager dan de gemiddelde stijging in Nederland.

ELV – uitstroom

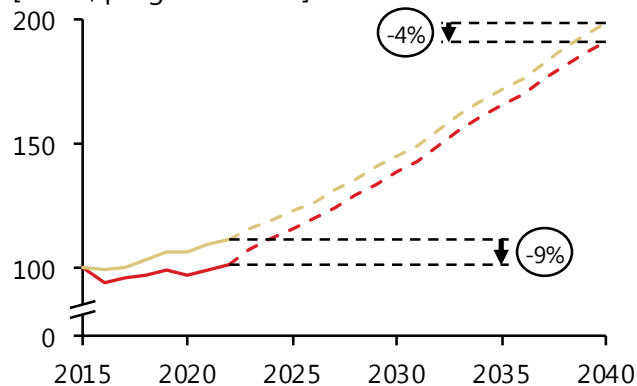
In de regio Zaanstreek Waterland stromen relatief weinig mensen uit de ELV naar een Wlz-instelling.

Bron: Links - cijfers komen uit registraties van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), bewerking en projecties RIVM

VVT - verpleeghuizen

Cliënten V&V: totaal ZZP VV (1 t/m10)

[Index, prognose RIVM]

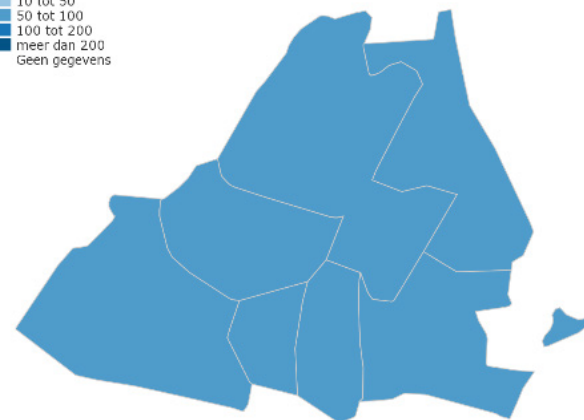
— Zaanstreek/Waterland — Zaanstreek/Waterland - prognose RIVM
 — Nederland — Nederland - prognose RIVM

- Het aantal cliënten in de wijkverpleging in de regio Zaanstreek Waterland stijgt van 2.670 in 2023 naar 4.760 in 2040; dit is een stijging van 78,2%.
- De stijging van het aantal cliënten in de regio Zaanstreek Waterland is minder sterk dan de gemiddelde stijging in Nederland.

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

Aantal per 10.000

- Minder dan 10
- 10 tot 50
- 50 tot 100
- 100 tot 200
- meer dan 200
- Geen gegevens

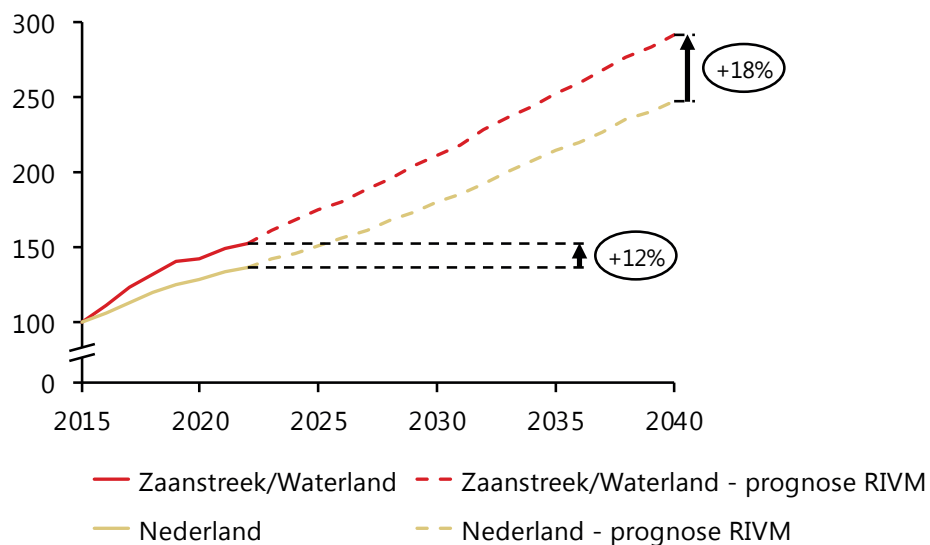

Het aantal cliënten met V&V per 10.000 inwoners is relatief laag in de regio Zaanstreek Waterland; de gemeentes Purmerend (74) en Wormerland (74) scoren het hoogst.

Bron: regiobeeld.nl, cijfers komen uit registraties van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), bewerking en projecties RIVM

VVT - verpleeghuizen

Cliënten V&V: VV 5 Beschermd wonen met intensieve dementiezorg) [Index, prognose RIVM]

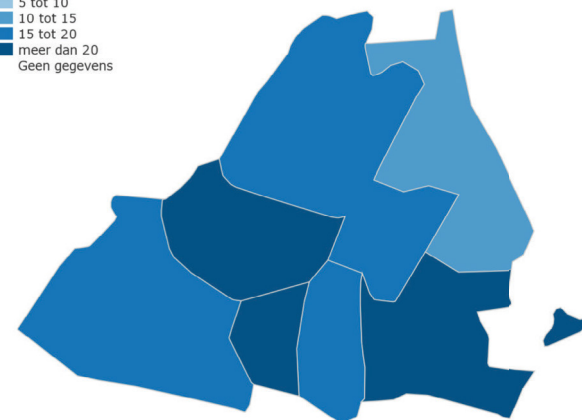

- Het aantal cliënten met VV5 (beschermd wonen met dementiezorg) is boven het landelijk gemiddelde en is er een tevens concentratie in een aantal gemeenten.
- De grafieken op de volgende pagina geven de ontwikkeling weer van het gebruik van zorgzwaartepakketten in de sector Verpleging en Verzorging (ZZP (Zorgzwaartepakket) VV) van 2015-2040. Het betreft het aantal personen van 18 jaar en ouder dat op een peildatum gebruik maakt van bijdrage plichtige Wlz (Wet langdurige zorg)-zorg. De peildatum is steeds de tweede vrijdag van november.

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

Aantal per 10.000

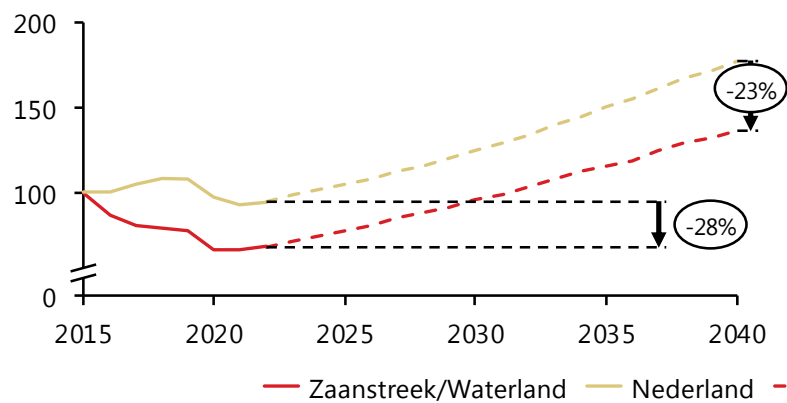
- Minder dan 5
- 5 tot 10
- 10 tot 15
- 15 tot 20
- meer dan 20
- Geen gegevens

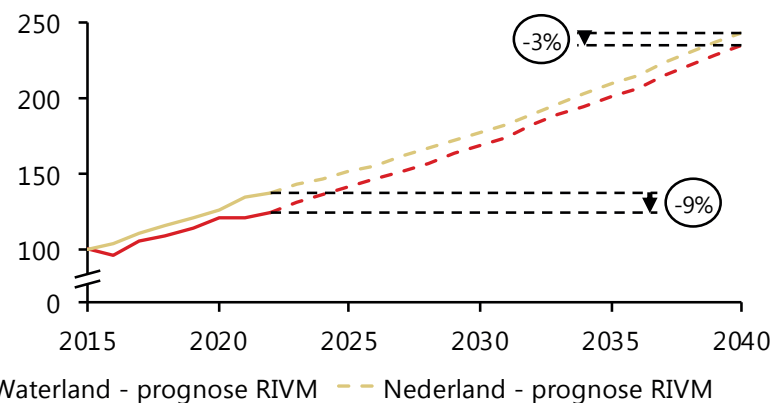
Bron: regiobeeld.nl, cijfers komen uit registraties van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), bewerking en projecties RIVM

VVT - verpleeghuizen

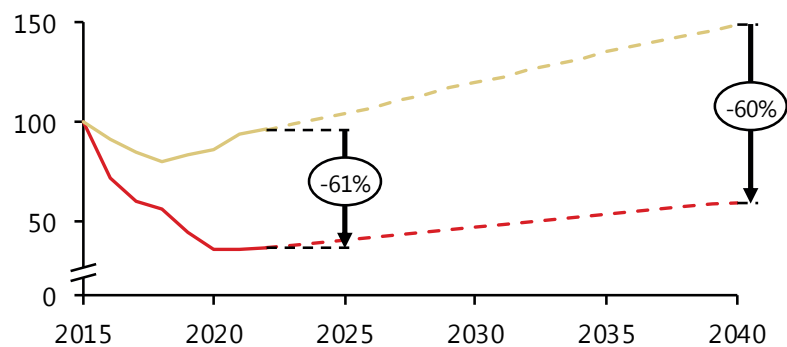
Cliënten V&V: VV 4 Beschut wonen met intensieve begeleiding en uitgebreide verzorging [Index, prognose RIVM]

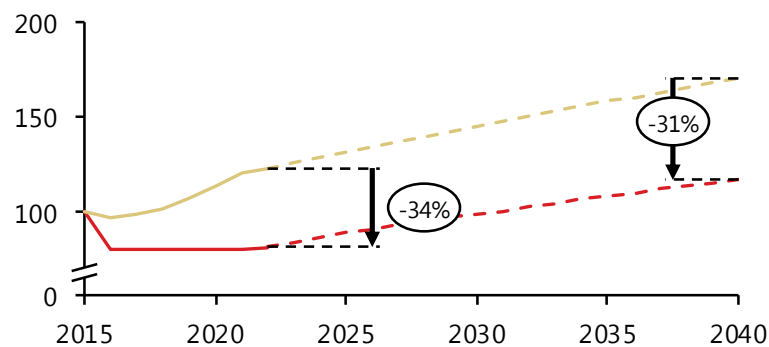
Cliënten V&V: VV 6 Beschermd wonen met intensieve verzorging en verpleging [Index, prognose RIVM]

Cliënten V&V: VV 7 Beschermd wonen met zeer intensieve zorg, nadruk op begeleiding [Index, prognose RIVM]

Cliënten V&V: VV 8 Beschermd wonen met zeer intensieve zorg, nadruk op verzorging/verpleging [Index, prognose RIVM]

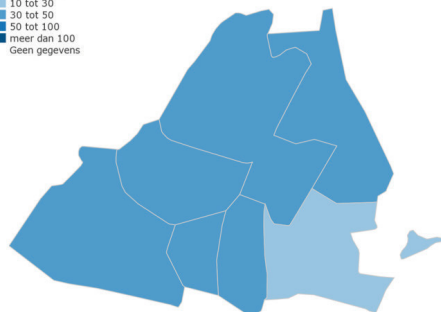
Bron: regiobeeld.nl, cijfers komen uit registraties van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), bewerking en projecties RIVM

VVT - verpleeghuizen

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

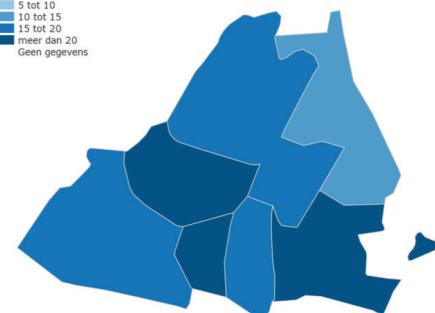
Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

Cliënten v&v per 10.000 inwoners

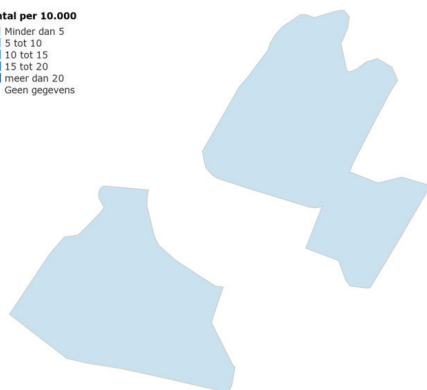
Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

VV 4

VV 5

VV 6

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

Cliënten V&V per 10.000 inwoners

Bron: Registraties CAK (via CBS Remote Access), bewerking RIVM

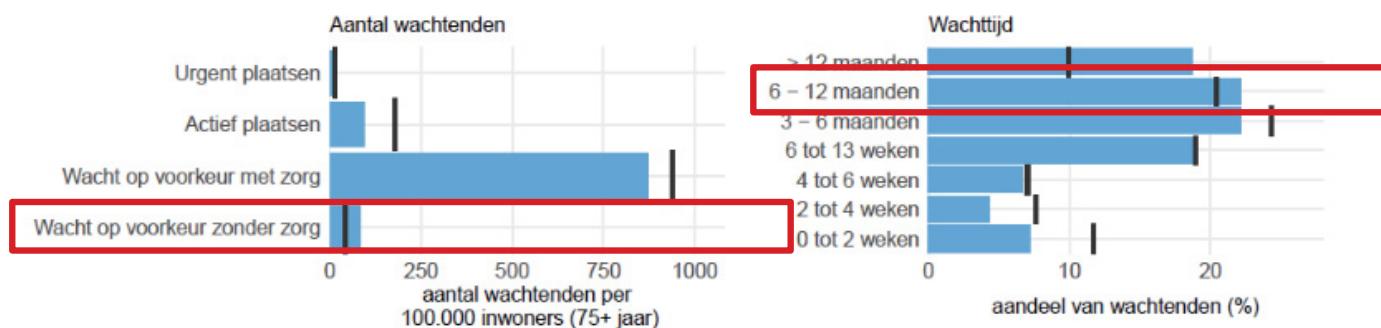
VV 8

Bron: regiobeeld.nl, o.b.v. van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), bewerking RIVM

VVT - wachttijden

De grafieken tonen het aantal wachtenden van de leeftijd 75+ op verpleging en verzorging, per 100.000 inwoners, in de regio en in Nederland (peildatum: juli 2022).

- Urgent plaatsen: opname is voor de cliënt op (zeer) korte termijn noodzakelijk (opnamenoodzaak).
- Actief plaatsen: opname is voor de cliënt binnen 1 of enkele maanden noodzakelijk (opnamebehoefte).
- Wacht op voorkeur: de cliënt wil opgenomen worden, maar pas als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (opnamewens). Wachtenden op voorkeur mét zorg ontvangen thuis al wel Wlz-zorg (bijvoorbeeld met een modulair pakket thuis en/of een persoonsgebonden budget).

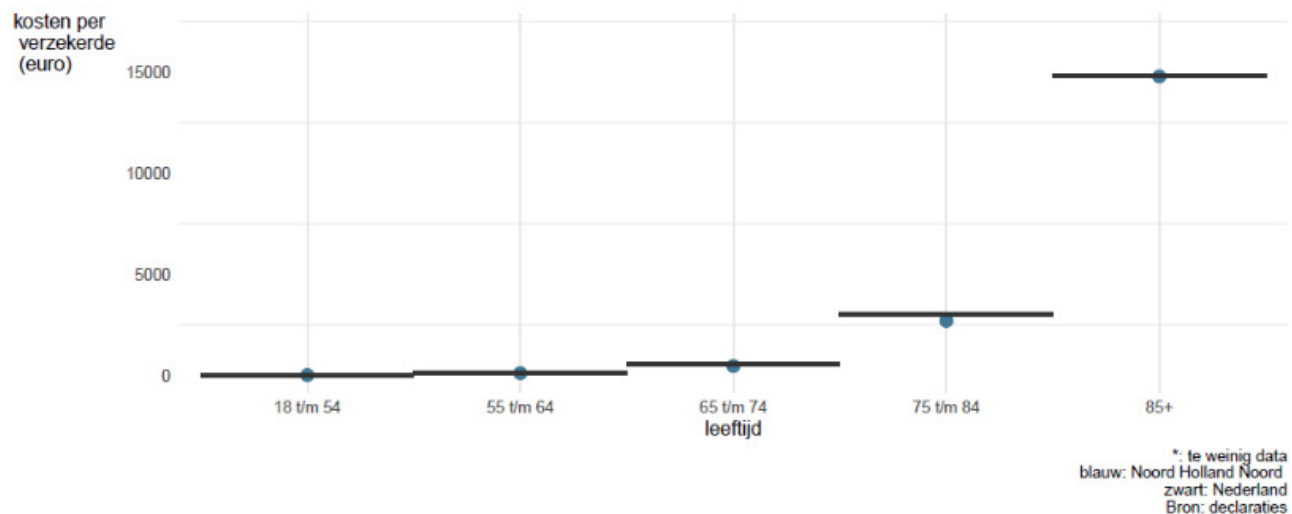
blauw: Zaanstreek/Waterland
zwart: Nederland
Bron: wachttijden

- Het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor wachten op voorkeur zonder zorg ligt in de regio Zaanstreek Waterland 2 keer zo hoog als het landelijk gemiddelde.
- De gemiddelde wachttijden voor verpleeghuiszorg liggen in de regio Zaanstreek Waterland op of onder het landelijk gemiddelde. Alleen het aandeel wachtenden dat langer dan 12 maanden moet wachten is relatief hoog in de regio Zaanstreek Waterland ten opzichte van het landelijk gemiddelde; bijna het dubbele.
- Het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor actief plaatsen en wachten op voorkeur met zorg ligt in de regio Zaanstreek Waterland lager dan het landelijk gemiddelde.

Bron: regioanalyses NZA, wachttijden

VVT – Kosten verzorging en verpleging

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten in de Verpleging en Verzorging (Wet langdurige zorg) per verzekerde inwoner voor verschillende leeftijdscategorieën, in de regio en in Nederland in 2019.

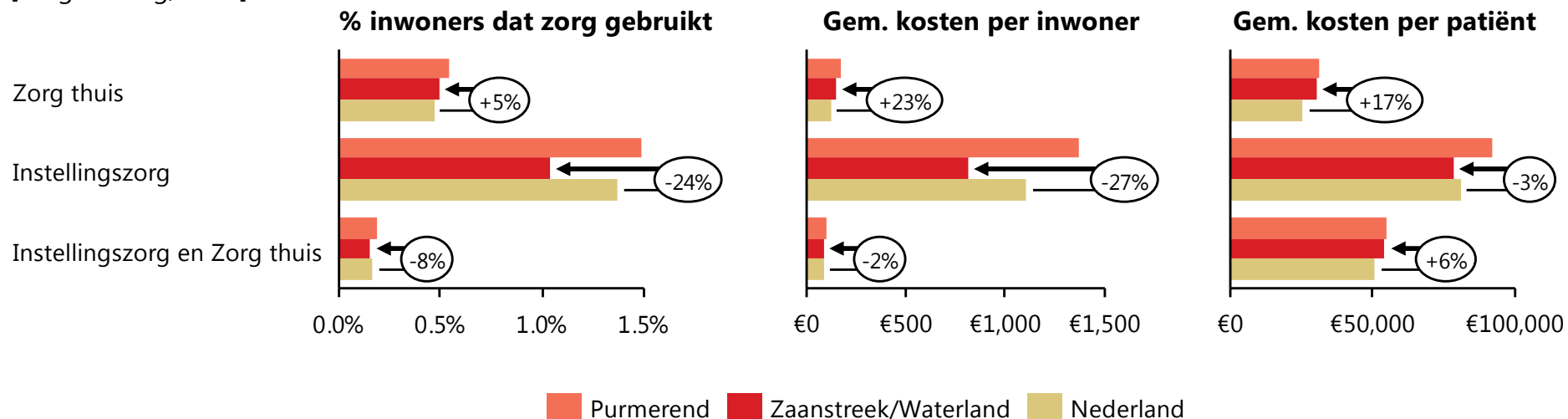
De gemiddelde kosten voor verpleging en verzorging liggen in de regio Zaanstreek Waterland voor alle leeftijdscategorieën op of rondom het landelijk gemiddelde.

Bron: regioanalyses NZA, declaraties

Wet Langdurige Zorg (WLZ)

Wet Langdurige Zorg

[Zorgindeling, 2021]

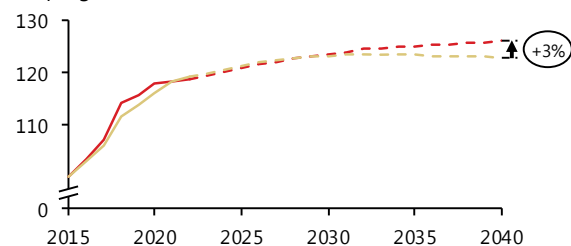
- De grafiek bevatten cijfers van WLZ zorg voor alle leeftijdscategorieën in 2021.
- De kosten per inwoner en per patiënt voor 'Zorg Thuis' zijn voor de regio, en in Purmerend, hoger dan het landelijk gemiddelde.
- Het percentage inwoners dat instellingszorg gebruikt is in Purmerend 9% hoger dan het landelijk gemiddelde, de kosten per inwoner zijn 23% hoger dan het landelijk gemiddelde.
- De kosten per inwoner en per patiënt voor 'Instellingszorg' liggen in de regio onder het Nederlands gemiddelde.
- Data van andere gemeenten dan Purmerend ontbreekt.

Bron: Gemeentezorgspiegel Vektis

Gehandicaptenzorg – Aantal cliënten

Cliënten Gehandicaptenzorg (totaal ZZP GHZ)

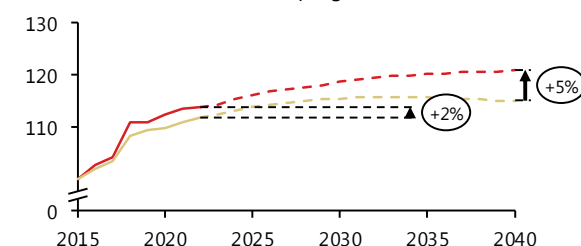
[Index, prognose RIVM]

— Zaanstreek/Waterland — Nederland - - Zaanstreek/Waterland - prognose RIVM - - Nederland - prognose RIVM

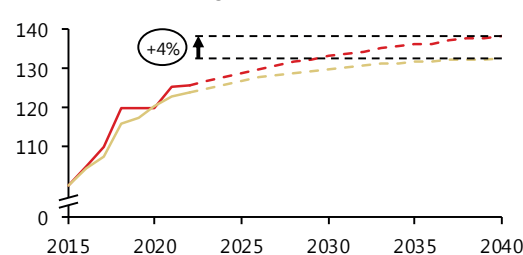
Cliënten Verstandelijk gehandicaptenzorg zonder gedragsregulering (VG 1 t/m 5, 8 + LVG)

[Index, prognose RIVM]

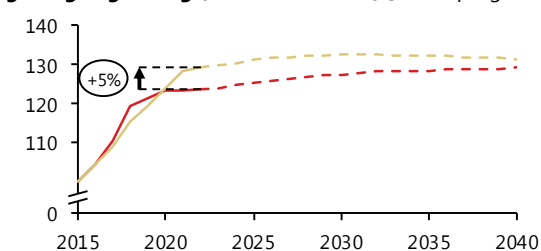
Cliënten Lichamelijk of zintuiglijk gehandicaptenzorg (LG + ZG)

[Index, prognose RIVM]

Cliënten Verstandelijk gehandicaptenzorg met gedragsregulering (VG 6, 7 + SGLVG)

[Index, prognose RIVM]

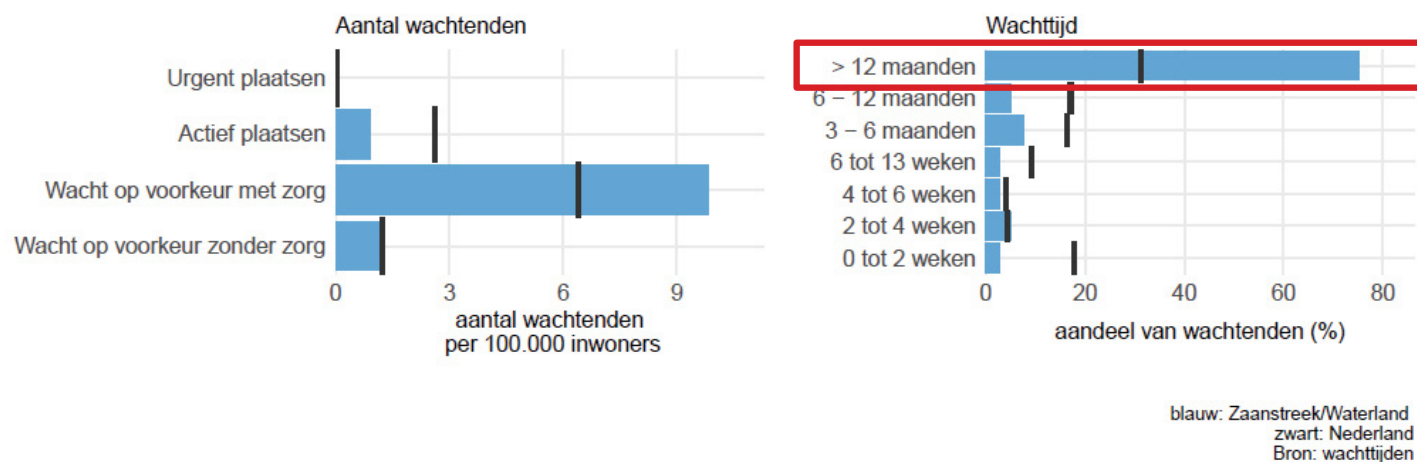
- Het aantal cliënten in de gehandicaptenzorg in de regio Zaanstreek Waterland stijgt van 1.680 in 2023 naar 1.780 in 2040; een stijging van 0,6%
- De stijging van het aantal cliënten in de regio Zaanstreek Waterland is licht sterker dan de gemiddelde stijging in Nederland.

Bron: regiobeeld.nl, cijfers komen uit registraties van het Centrale Administratie Kantoor (CAK), bewerking en projecties RIVM

Gehandicaptenzorg – wachttijden

De grafieken tonen het aantal wachtenden op gehandicaptenzorg per 100.000 inwoners, in de regio en in Nederland (peildatum: juli 2022).

- Urgent plaatsen: opname is voor de cliënt op (zeer) korte termijn noodzakelijk (opnamenoodzaak).
- Actief plaatsen: opname is voor de cliënt binnen 1 of enkele maanden noodzakelijk (opnamebehoefte).
- Wacht op voorkeur: de cliënt wil opgenomen worden, maar pas als aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan (opnamewens). Wachtenden op voorkeur mét zorg ontvangen thuis al wel Wlz-zorg (bijvoorbeeld met een modulair pakket thuis en/of een persoonsgebonden budget).

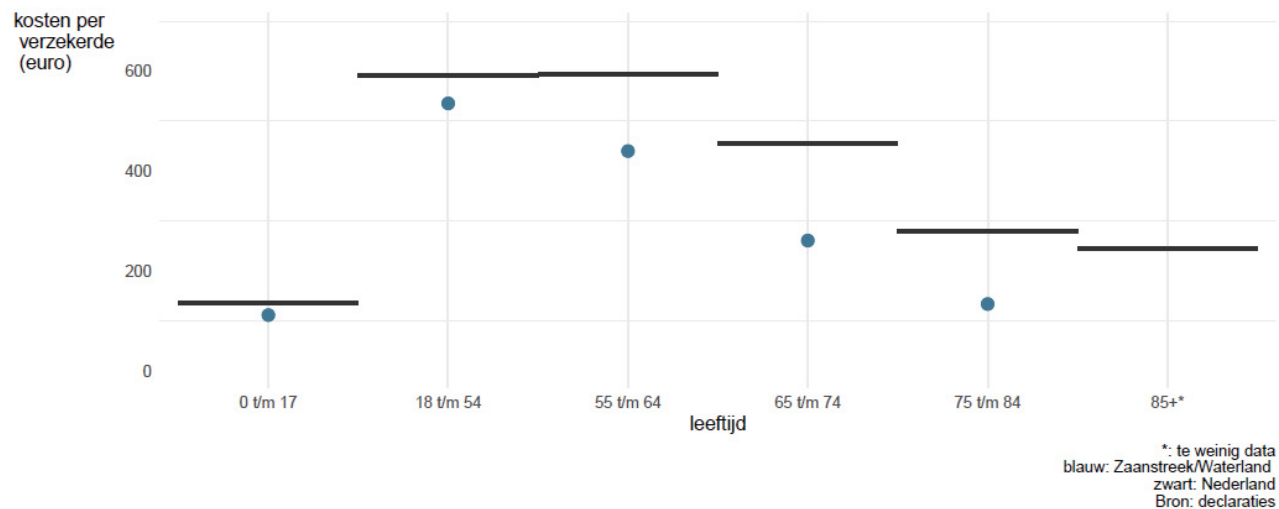

- In de regio Zaanstreek Waterland wachten meer dan twee keer zoveel mensen als gemiddeld in Nederland langer dan een jaar op gehandicaptenzorg.
- In de regio Zaanstreek Waterland ligt het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor urgent plaatsen en voor wachten op voorkeur zonder zorg voor gehandicaptenzorg op het landelijk gemiddelde.
- In de regio Zaanstreek Waterland ligt het aantal wachtenden per 100.000 inwoners voor actief plaatsen onder het landelijk gemiddelde. Het aantal wachtenden per 100.000 inwoners op voorkeur met zorg ligt hoger dan het landelijk gemiddelde.

Bron: regioanalyses NZA, wachttijden

Gehandicaptenzorg – Zorgkosten

De grafiek toont de gemiddelde gedeclareerde kosten in de Gehandicaptenzorg (Wet langdurige zorg) per verzekerde inwoner voor verschillende leeftijdscategorieën, in de regio en in Nederland in 2019.

Voor alle leeftijdscategorieën liggen de gemiddelde kosten voor gehandicaptenzorg in de regio Zaanstreek Waterland onder het landelijk gemiddelde.

Bron: regioanalyses NZA, wachttijden

4. Jeugdwet en WMO

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Samenvatting en belangrijkste conclusies

Samenvatting

In Zaanstreek Waterland is aandacht voor de jeugd nodig. Het aantal jongeren met jeugdzorg ligt nu rondom het landelijk gemiddelde maar zal in 2040 met 12,4% zijn toegenomen en 5% hoger zijn dan landelijk gemiddeld. We zien variatie per gemeente in het gebruik van de jeugdzorg met de hoogste percentage jongeren met jeugdzorg, in 2022, in Zaanstad (12%), Waterland (10,5%) en Wormerland (10,3%). In Edam - Volendam maken het minste jongeren gebruik van jeugdzorg met 6,6%. Ten aanzien van het gebruik van WMO voorzieningen zien we in Purmerend een fors hogere aantal cliënten (210 per 1.000) dan landelijk gemiddeld (160 per 1.000). Gemeente Waterland zit tegen het landelijk gemiddelde aan met 158 cliënten per 1.000.

Uit de gesprekken met partijen en overlegtafels komt naar voren dat zorggebruik in bepaalde wijken meer voorkomt.

Belangrijkste conclusies

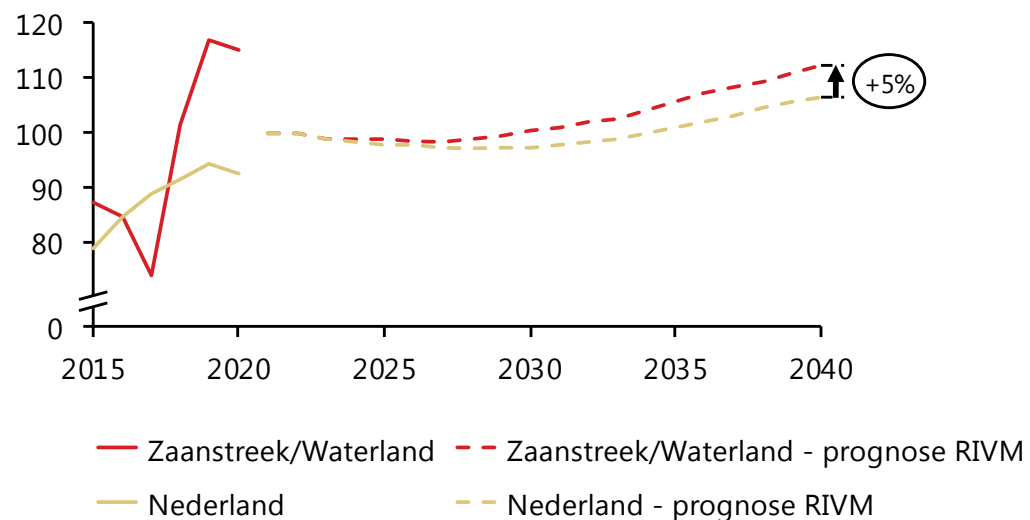
- Zaanstreek Waterland heeft t.o.v. Nederland een bovengemiddeld aantal eenouder gezinnen.
- Het aandeel van de bevolking tussen de 0-19j is hoger dan in Nederland.
- Het gemiddeld aantal gezinnen met een uitkering en het aantal kinderen met jeugdhulp is gemiddeld lager dan in Nederland.
- Het aantal kinderen met jeugdhulp varieert sterk per gemeente.
- Purmerend hoogste aantal jongeren met jeugdhulp
- Purmerend heeft het hoogste aantal Wmo cliënten, gevolgd door Zaanstad en Waterland
- Van Wormerland en Oostzaan lijken de Wmo gegevens te ontbreken
- Het percentage jongeren met jeugdhulp ligt in alle gemeentes tussen de 6.6 en 12%. Landelijk is het percentage ongeveer 10.3%.

Jeugdwet – aantal jeugdhulptrajecten

Jongeren met jeugdzorg: jeugdzorg in natura (Totaal)

[Index, prognose RIVM]

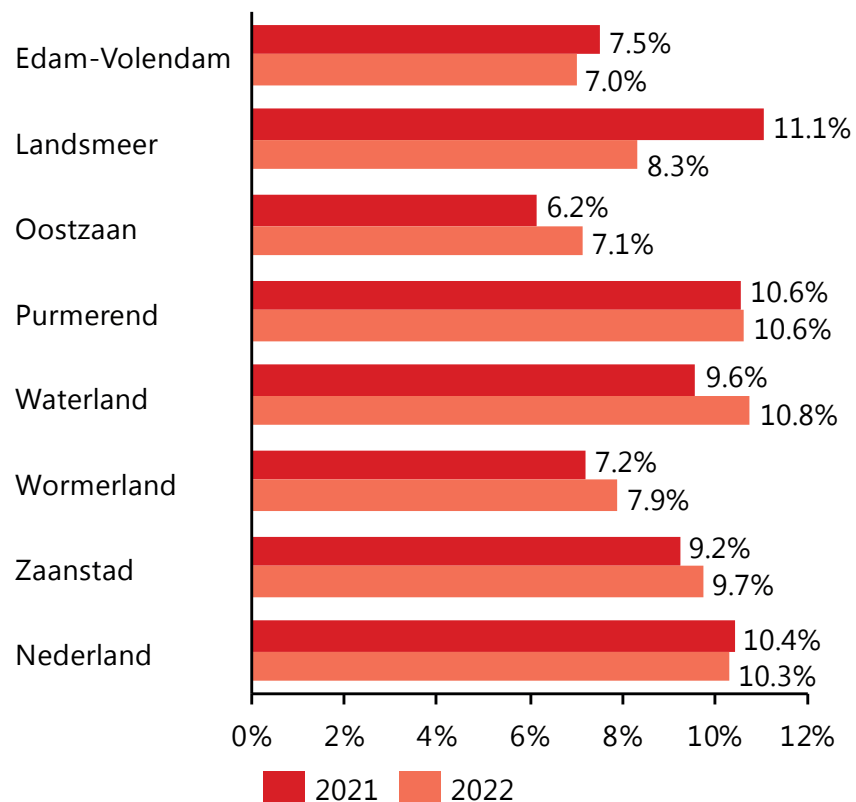
- De grafiek toont het aantal jongeren met jeugdhulp in natura. Met ingang van 2021 is er een forse toename van jeugdhulpaanbieders, die jeugdhulptrajecten rapporteren. Hierdoor zijn de cijfers voor het jaar 2021 niet goed te vergelijken met de cijfers van 2020. Ook over de eerdere jaren (2015 t/m 2020) is de trend niet volledig veroorzaakt door groei in het aantal jeugdhulptrajecten maar ook door bijvoorbeeld betere aanlevering van data vanuit gemeenten en een verandering in de berekenwijze.
- Het aantal jeugdhulptrajecten in de regio Zaanstreek Waterland stijgt in de periode 2021-2040 met 12,4%.
- De trend in de regio Zaanstreek Waterland is sterker dan de gemiddelde trend in Nederland.

Bron: regiobeeld.nl, o.b.v. beleidsinformatie Jeugd, CBS, bewerking en projecties RIVM

Jeugdwet - percentage jongeren met jeugdzorg

Jongeren met specialistische jeugdhulp

[Percentage]

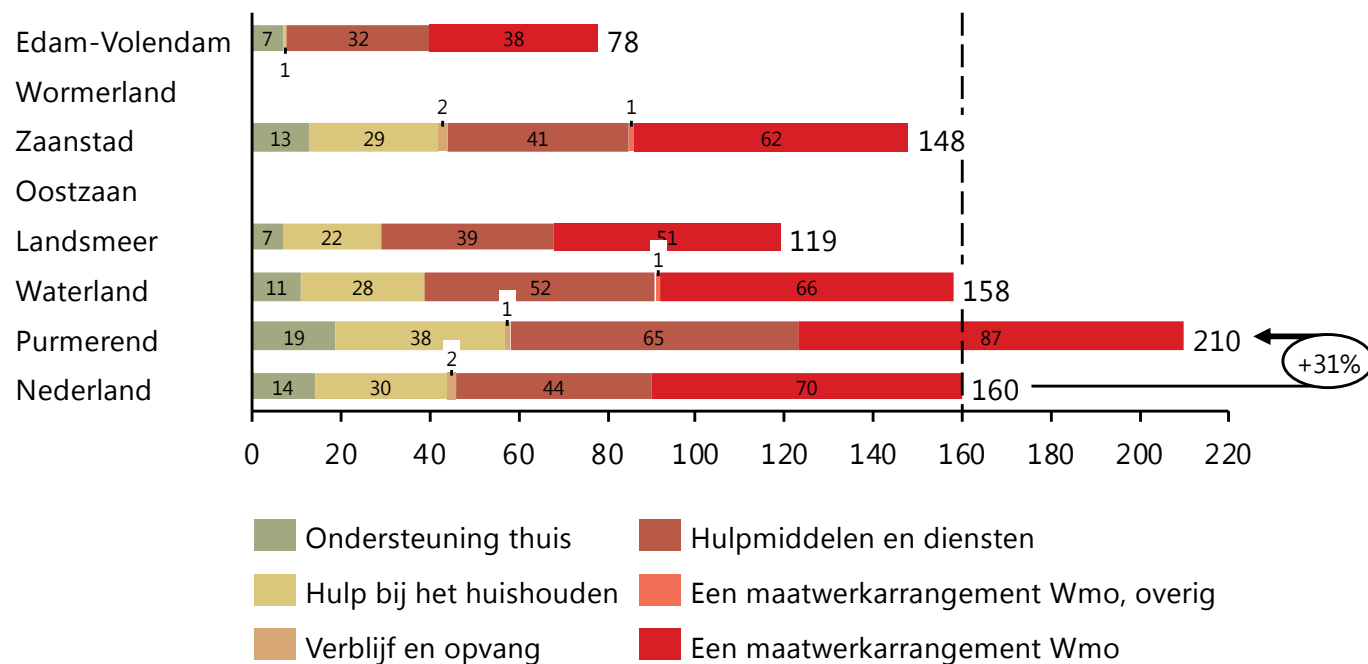
- Het percentage jongeren met jeugdhulp ligt in alle gemeentes tussen de 6 en 11%. Landelijk is het percentage ongeveer 10.3%.
- In 2022 zijn er in Zaanstad, Purmerend en Waterland ongeveer evenveel jongeren met jeugdhulp als gemiddeld in Nederland.
- In Edam - Volendam ligt het percentage jongeren met jeugdhulp het laagst met 7.0%
- In Landsmeer is het percentage jeugdigen met jeugdhulp met 3% afgenomen in 2022
- In Waterland is het aantal jongeren met jeugdhulp het hoogst in 2022 met 10,8%
- De cijfers zijn een percentage van het percentage jeugdigen 0-18 jaar met specialistische jeugdhulp (regionaal ingekocht, enkelvoudig, hoog specialistisch en dyslexiehulp)

Bron: CBS Statline

Wmo – Aantal cliënten per Wmo categorie

Aantal cliënten per Wmo-categorie

[Aantal per 1.000 inwoners, 2022]

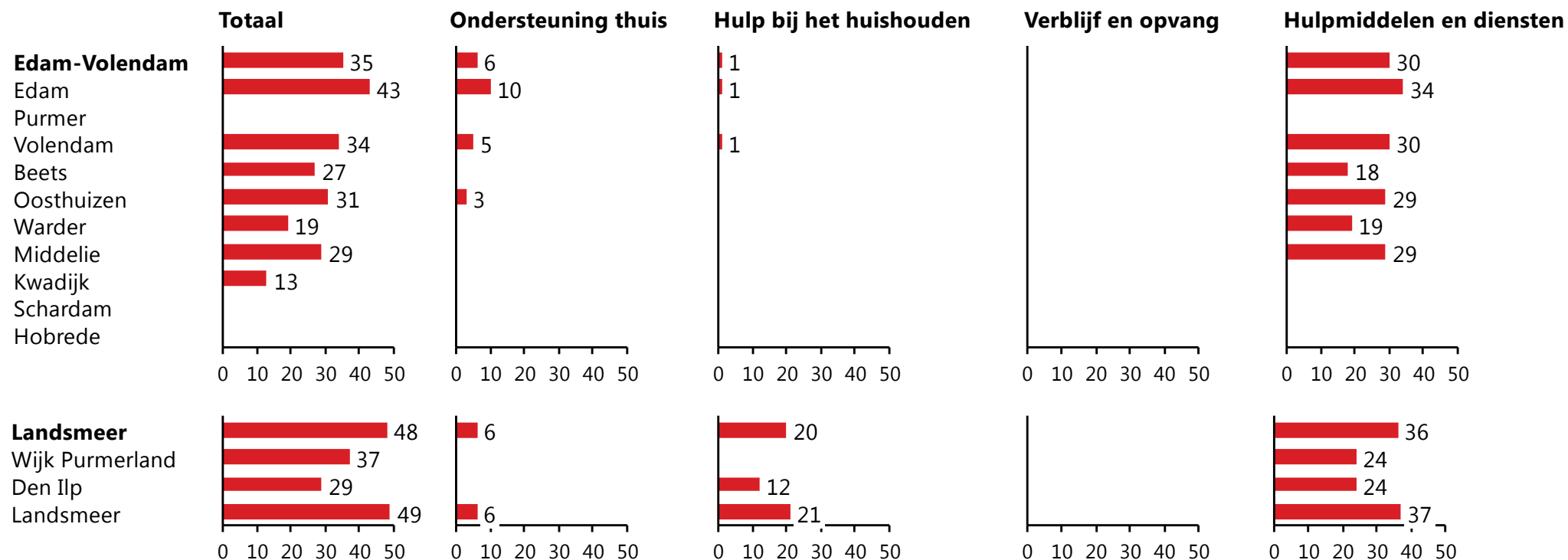
- NB Niet alle gemeenten leveren data over de Wmo aan, waardoor geen betrouwbare cumulatieve opzorgkantoorregio is te geven.
- Purmerend heeft 31% meer WMO cliënten dan het Nederlands gemiddelde.
- Daarna volgen Waterland en Zaanstad die net onder het Nederlands gemiddelde zitten.

Bron: waarstaatjegemeente.nl, o.b.v. CBS data wmo-clieuten

Wmo - aantal WMO cliënten per wijk

Aantal cliënten per type maatwerkarrangement

[Aantal per 1.000 inwoners, 1^e halfjaar 2022, per Gemeente en Wijk]

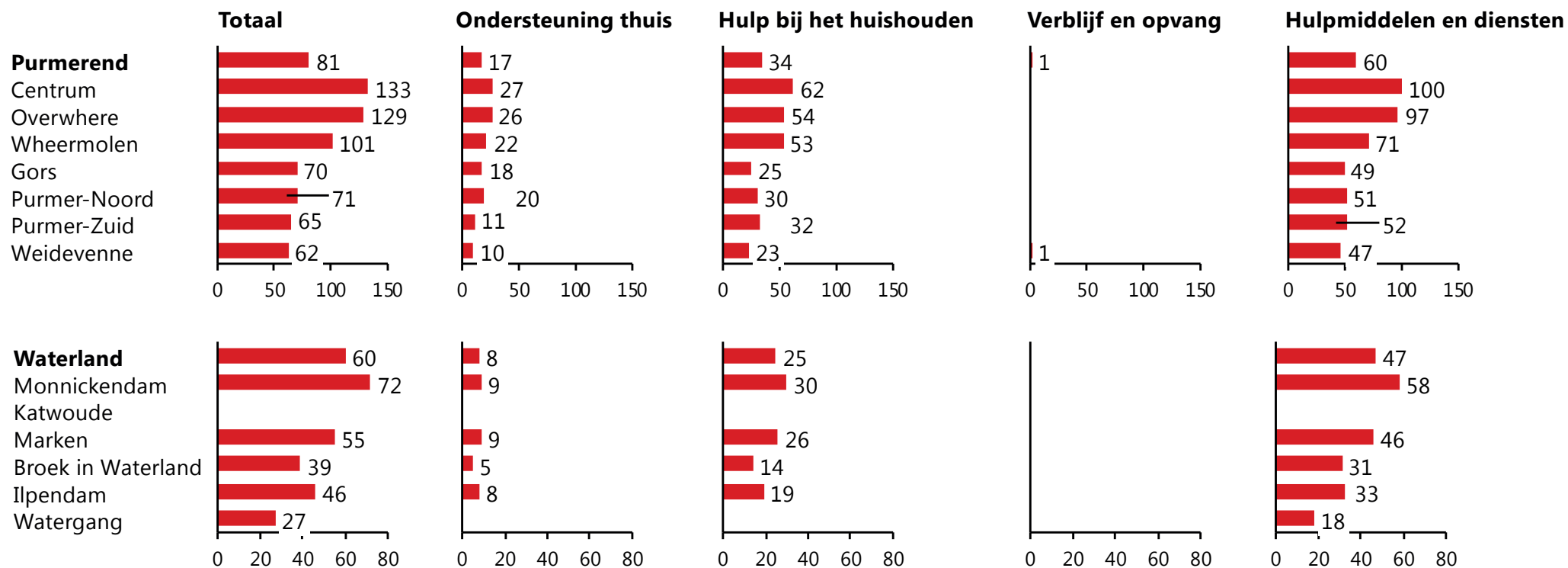
Het totaal aantal cliënten kan kleiner zijn dan de som van de aantallen cliënten bij de verschillende types. Dit komt omdat cliënten zorg uit meerdere categorieën kunnen ontvangen en zij dan bij het totaal slechts één keer meetellen.

Bron: CBS Statline

Wmo - aantal WMO cliënten per wijk

Aantal cliënten per type maatwerkarrangement

[Aantal per 1.000 inwoners, 1e halfjaar 2022, per Gemeente en Wijk]

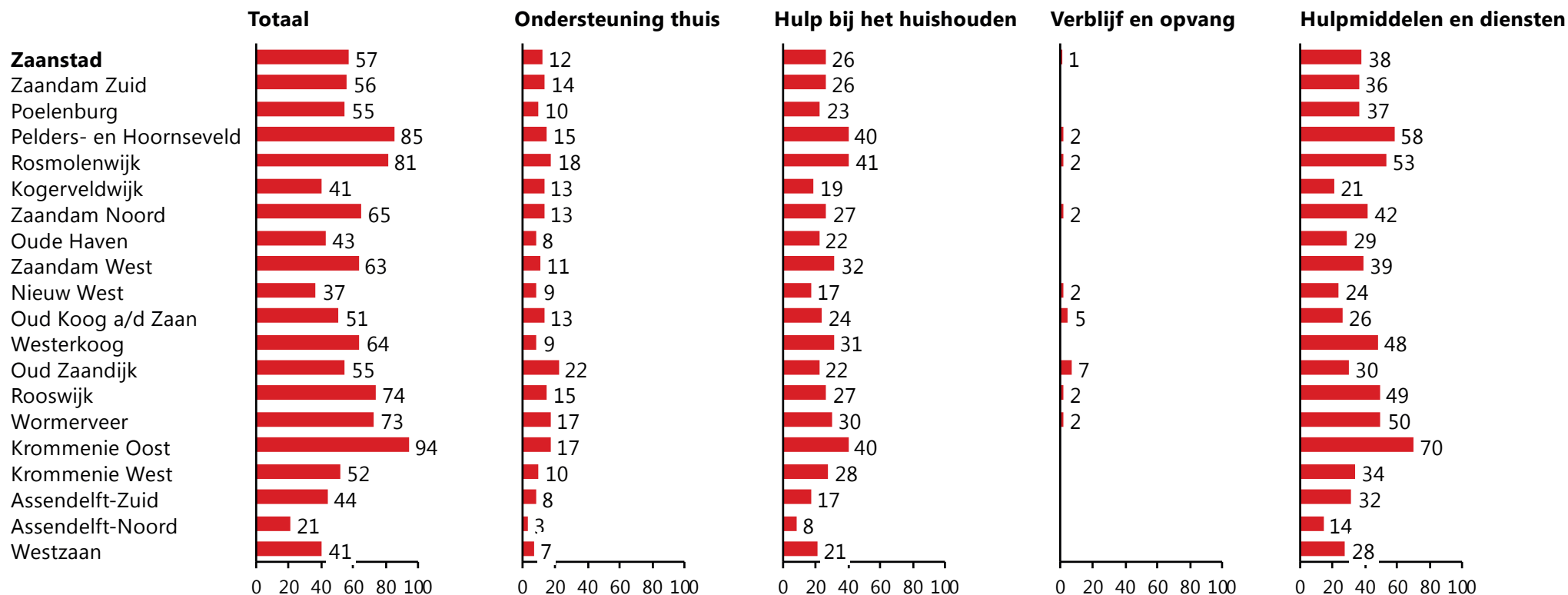
Het totaal aantal cliënten kan kleiner zijn dan de som van de aantallen cliënten bij de verschillende types. Dit komt omdat cliënten zorg uit meerdere categorieën kunnen ontvangen en zij dan bij het totaal slechts één keer meetellen.

Bron: CBS Statline

Wmo - aantal WMO cliënten per wijk

Aantal cliënten per type maatwerkarrangement

[Aantal per 1.000 inwoners, 1e halfjaar 2022, per Gemeente en Wijk]

Het totaal aantal cliënten kan kleiner zijn dan de som van de aantallen cliënten bij de verschillende types. Dit komt omdat cliënten zorg uit meerdere categorieën kunnen ontvangen en zij dan bij het totaal slechts één keer meetellen.

Bron: CBS Statline

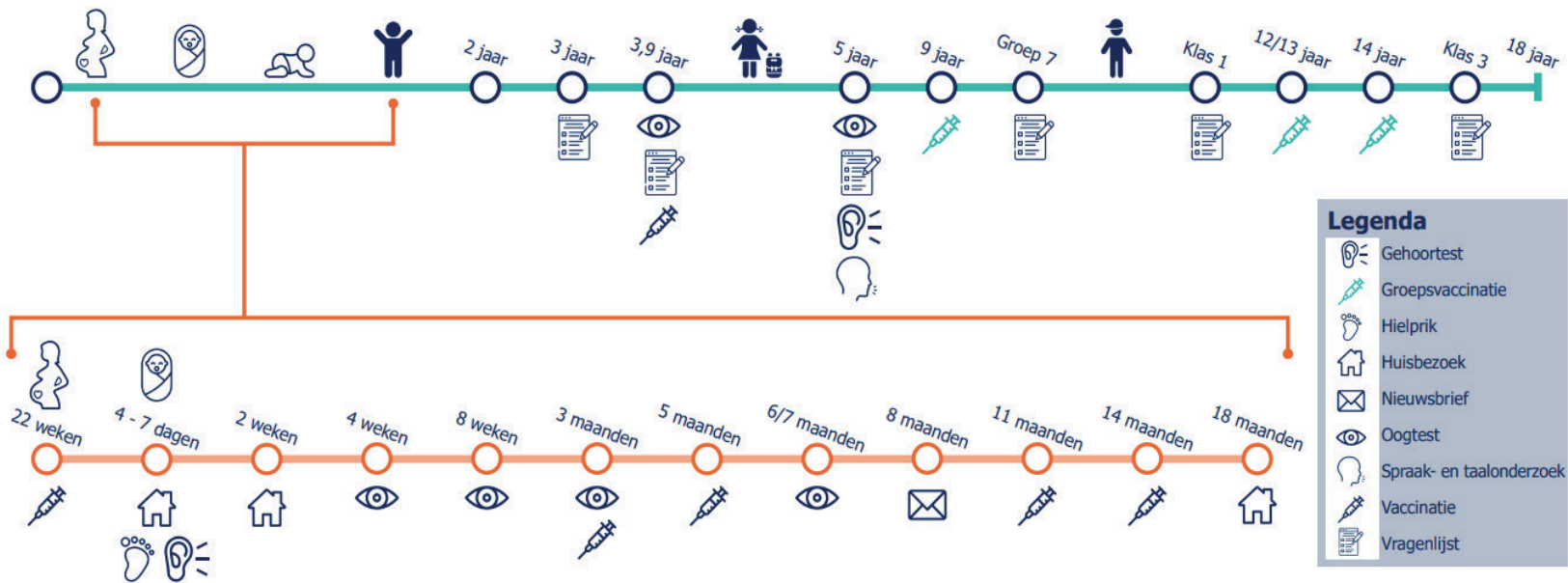
5. Preventie

Jeugdgezondheidszorg

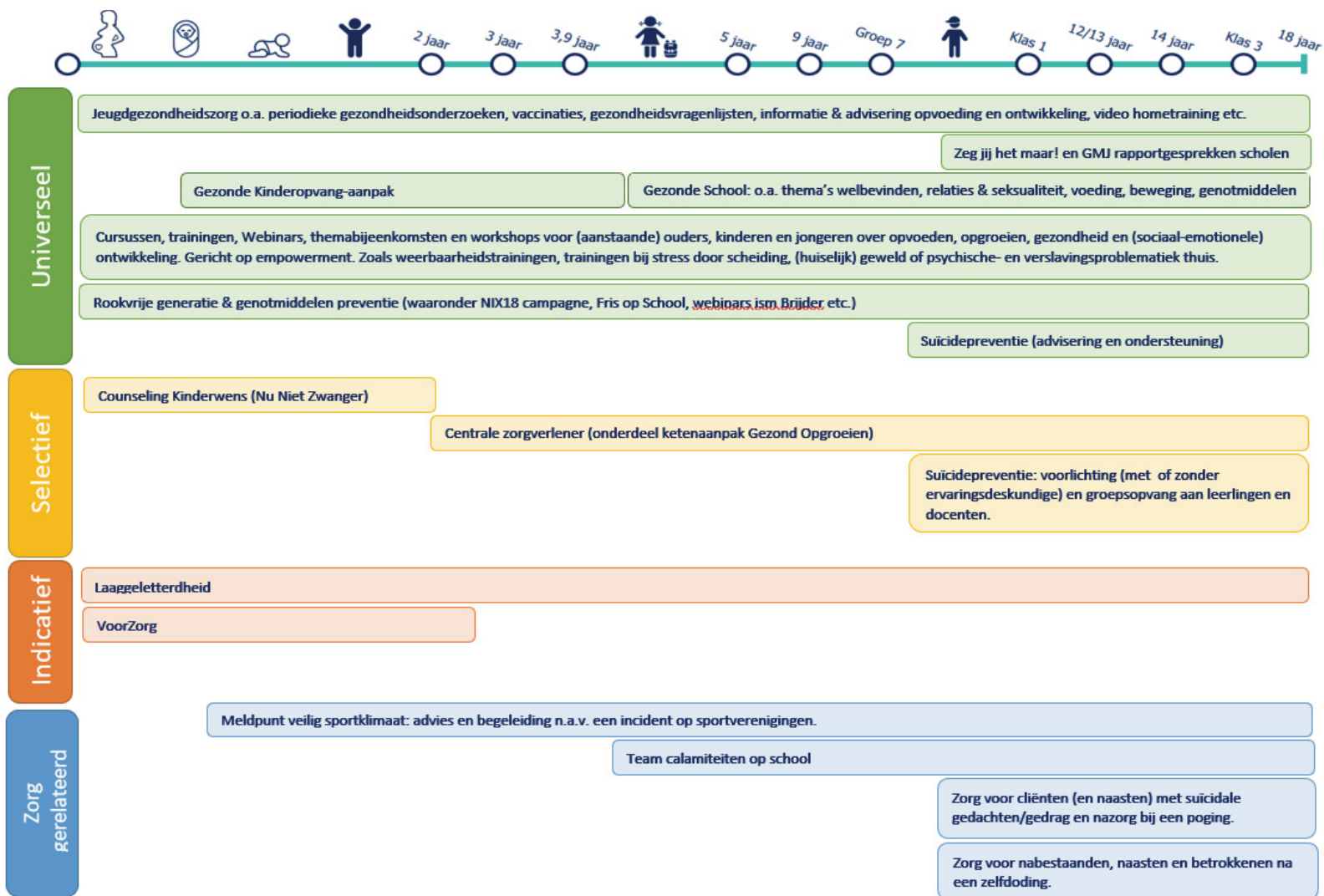
Contactmomenten tijdlijn en aanbod JGZ

Cursussen en workshops voor ouders, kinderen en jongeren <i>(Vaak gratis)</i>	Spraak- en taalonderzoek <i>(Logopedist)</i>	Persoonlijk opvoedadvies door filmopnames
Hulp en advies bij opvoeden <i>(Via de telefoon, e-mail of persoonlijk)</i>	Informatie en advies zonder afspraak <i>(Inloopspreekuur)</i>	Online betrouwbare informatie en advies
Hulp en advies voor gezond leven	Telefonisch advies van een verpleegkundige of pedagoog	

Preventie overzicht jeugd

Preventie overzicht volwassenen

Universeel	Rookvrije generatie (incl. Rookvrije start)
	Lokale uitrol van de publiekscampagnes: 30dagengezonder, IkPas, Stoptober, Zien drinken, doet drinken, 113 suicidepreventie.
	Gezonde School MBO
	Afname gezondheidsmonitors Jongvolwassenen, volwassenen en senioren, gemeenterapportage en beleidsadviezen.
	Gezonde leefomgeving; informatie en advies voor inwoners vanuit Medisch Milieukunde en advisering aan gemeenten bij omgevingsplannen in relatie tot gezondheid.
Selectief	Ketenaanpak valpreventie
	GGZ in de wijk
	Regionale kenniswerkplaats onbegrepen gedrag; versterking van samenwerking in de wijk m.b.t. ondersteuning aan mensen met psychische kwetsbaarheid.
	Integrale samenwerking op suicidepreventie
	Suicidepreventie: voorlichting (met of zonder ervaringsdeskundige).
Indicatief	Laaggeletterdheid
	VoorZorg
Zorg gerelateerd	Zorg voor cliënten (en naasten) met suicidale gedachten/gedrag en nazorg bij een poging.
	Zorg voor nabestaanden, naasten en betrokkenen na een zelfdoding.
	Meldpunt veilig sportklimaat: advies en begeleiding n.a.v. een incident op sportverenigingen.

6. Regionale samenwerking

Samenvatting	Inleiding	Leeswijzer	6 conclusies	Kenmerken van de regio	Arbeidsmarkt	Zorg in de regio	Jeugdwet en Wmo	Preventie	Regionale samenwerking	Colofon
--------------	-----------	------------	--------------	------------------------	--------------	------------------	-----------------	-----------	------------------------	---------

Samenwerkingsverbanden Zaanstreek Waterland

In de regio wordt al op diverse plekken samengewerkt aan toekomstbestendige zorg. Bestaande samenwerkingsverbanden zijn onder andere:

1. Samenwerkingsagenda gemeenten en Zilveren Kruis 2023-2026 regio Zaanstreek Waterland,
2. G'oud (toelichting pagina 162)
3. Allen voor 1 (toelichting pagina 163)
4. Transfertafel GGZ
5. Stedelijk Aanjaagteam Zaanstad; ouder worden in Zaanstad
6. Regioplatform
7. Ambtelijk gemeenten;
  - a. Regionaal AO Wmo ZaWa,
  - b. Regionaal AO Jeugd ZaWa,
  - c. Regionaal AO GGD/Gezondheid ZaWa,
  - d. Directeurenoverleg ZaWa
8. Bestuurlijk gemeenten;
  - a. Regionaal Portefeuillehouder overleg (PHO) Wmo ZaWa

Knelpunten regionale samenwerking:

- Er zijn in de regio veel verschillende overlegtafels. Er is echter geen overkoepelende verbinding of structuur tussen deze verschillende tafels en de partijen betrokken bij dit regiobeeld uit de verschillende sectoren.

G'oud

Deelnemende partijen G'oud: Burgerinitiatief, De Zorgcirkel, De Wooncompagnie Parnassia, Leviaan, Zilveren Kruis, Zorggroep Zaanstreek, Stichting Wonen Zorg Purmerend, Huisartsen Zaanstreek Waterland, Zaans Medisch Centrum, Zorgkantoor, Dijklander Ziekenhuis, Intermaris, Parteon, Gemeente Zaanstad, Gemeente Edam - Volendam, Gemeente Oostzaan, Gemeente Wormerland, Gemeente Purmerend, Gemeente Waterland, Gemeente Landsmeer, WelzijnWonenPlus.

De organisaties in regio Zaanstreek Waterland werkten een aantal jaren geleden nog beperkt samen en met name vanuit hun eigen opgave. Het landschap van samenwerking zag er nog versnipperd uit. Dat is definitief veranderd en partijen werken met elkaar samen vanuit een gezamenlijke visie. Met de totstandkoming van het samenwerkingsverband G'oud willen de verschillende partijen over de domeinen heen de veranderopgave realiseren. De basis voor deze samenwerking is de regiovisie 'Zorg voor ouderen Zaanstreek Waterland' uit 2020. De vertaling naar de uitvoering krijgt vorm in programma G'oud. De naam G'oud is een verzamelbegrip voor diverse invalshoeken, zoals 'Goed oud', 'Gerust oud' en 'Gezond oud'. Met elkaar kozen ze zorgvuldig de woorden uit voor een gezamenlijke stip aan de horizon in de regiovisie 'zorg voor ouderen'.

Het programma G'oud kent vier programmalijnen waar zij op inzetten:

- Passende zorg
- De ouderen
- Het netwerk rondom de ouderen
- Wonen

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

7. Colofon

Samenvatting	Inleiding	Leeswijzer	6 conclusies	Kenmerken van de regio	Arbeidsmarkt	Zorg in de regio	Jeugdwet en Wmo	Preventie	Regionale samenwerking	Colofon
--------------	-----------	------------	--------------	------------------------	--------------	------------------	-----------------	-----------	------------------------	---------

Betrokken partijen regiobeeld Zaanstreek Waterland

Partijen

Alliantie Fysiotherapie Zaanstreek Waterland
Burger adviesraden gemeentes Zaanstreek Waterland
Coöperatieve Apothekersvereniging Zaanstreek en Waterland
De Zorgcirkel
Dijklander Ziekenhuis
Evean
Gemeente Edam – Volendam
Gemeente Landsmeer
Gemeente Oostzaan
Gemeente Purmerend
Gemeente Waterland
Gemeente Wormerland
Gemeente Zaanstad
GGD Zaanstreek Waterland
Huisartsen Zaanstreek Waterland
Leviaan
Parnassia
Prinsenchurching
Sigra
Stichting Wonen en Zorg Purmerend
Stichting zorggroep de Zaanstreek
Verloskundigenkring Zaanstreek
WelzijnWonenPlus
Zaans Medisch Centrum
Zilveren Kruis
Zorggroep Zaanstreek
ZONH

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

Bij TwynstraGudde werken adviseurs en managers aan veel van de grote en urgente thema's van deze tijd. Denk aan veiligheid, energie, klimaat, digitalisering, mobiliteit, duurzaamheid, financiën en gezondheid. We bieden onze opdrachtgevers binnen zowel de overheid als het bedrijfsleven unieke, werkbare oplossingen en brengen complexe projecten en programma's tot een goed einde. Iets creëren van blijvende waarde, daar gaan we voor. Daardoor hebben we een directe impact op (toekomstige) maatschappelijke en economische ontwikkelingen. En dus een grote impact op morgen.

Thierry Franke
tfr@tg.nl

Eefje van Wichen
evw@tg.nl

Samenvatting

Inleiding

Leeswijzer

6 conclusies

Kenmerken
van de regio

Arbeidsmarkt

Zorg in
de regio

Jeugdwet
en Wmo

Preventie

Regionale
samenwerking

Colofon

